

The background of the page features several large, abstract, organic shapes in various shades of orange and brown, creating a modern, artistic frame around the central text.

Svenska kulturfonden

2021

Årsbok 2021

Svenska
kulturfonden

ISBN 978-952-7263-17-4
ISSN 1238-5468

Redaktör: Anna Jeanne Söderlund / Morgan Digital
Grafisk form och ombrytning: Tuula Koto / Morgan Digital
Tryck: Nord Print 2022

Helsingfors 2022
Svenska kulturfonden
Georgsgatan 27, 00100 Helsingfors
kulturfonden.fi

Innehåll

VD:S HÄLSNING 7
KULTURFONDEN VILL LEVA SOM MAN LÄR 8
MINST FYRA ÖGON GRANSKAR ALLA BESLUT 15
KULTURFONDEN MÅSTE SE SIG SJÄLV I SPEGELN 18
KULTURHUS OCH FASTIGHETER 23

Några bidrag

ORDKONST 29
MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA 33
SPECIALLÄRARUTBILDNING 36
INTEGRATIONSSTUDIE 41
REGENERATION 44
KRITIKBYRÅN 49
RESIDENSVERKSAMHET 52
REKREATION FÖR ÄLDRE 57

Utdelning

DISPONBILA MEDEL 63
ÖVERSIKT ÖVER UTDELNINGEN 64
BIDRAG OCH STIPENDIER 67
PRIS OCH TÄVLINGAR 75

Proaktiv verksamhet

KOMMUNIKATION 89
EVENEMANG OCH PRODUKTIONER 92
RAPPORTER OCH PUBLIKATIONER 94
FÖRVALTNING OCH ORGANISATION 96

Verksamhetsberättelse och bokslut 109

VD:S HÄLSNING

Kritik och självkritik

ÅR 2021 blev ännu ett år på pandemins villkor. En global kris med allt vad det innebär. Mänskor både förenas och polariseras i krisen. Det vedertagna prövas för att kanske brytas sönder. Nyttänkande och förändringsbenägenhet blir ett måste. Eller så inte? Vi misströstar och saknar kontakten med varandra, vi vill tillbaka till det som en gång var. Samtidigt innebär krisen tid för självreflektion, omprövning och mobilisering. För kritik och självkritik – nödvändiga kompasser då vi söker vägar tillsammans.

”Coronapandemin är inte bara en social och hälsomässig katastrof, den är en human katastrof” sade kapellmästaren Daniel Barenboim vid Wienfilharmonikernas traditionella nyårskonsert. Visst slår han huvudet på spiken – vår mänskliga samexistens prövas plötsligt på många plan. Men har vi mod att se det och gripa ögonblicket? Kan vi se att jagets tid är förbi och i stället skapa interaktion, dialog och förståelse?

UNDER DEN SENASTE märkliga tiden har Kulturfonden tillsammans med Konstsamfundet beviljat krishjälp för institutioner och människor genom olika ”Kultur under tiden”-bidrag. Det har handlat om att bidra till att både hålla skeppet flytande och korrigera kursen i en värld där den mänskliga närkontakten är begränsad.

Förmågan till dialog är en förutsättning för att vi ska ta oss ur krisen som ett öppet och jämlikt välfärdssamhälle. År 2019 var vi med om att grunda Dialogpausstiftelsen tillsammans med Jubileumsfonden Sitra, Suomen Kulttuurirahasto och Jenny ja Antti Wihurin rahasto. Dialogpausstiftelsen vill genom dialog förbättra diskussionsklimatet, motverka polarisering och förstärka demokratin. Via Yle:s femåriga ”Bra sagt”-kampanj har satsningen fått ett bra genomslag inom media och utbildning.

ETT LED I STRÄVAN efter förändring och förståelse är den nya fonden som undervisnings- och

kulturministeriet och fyra stiftelser, bland annat Kulturfonden, initierade med Suomen Kulttuurirahasto som drivande part. I pilotskedet har den nya fonden allokerat tio miljoner euro som i år börjar fördelas främst till scenkonstgrupper på det fria fältet. Målet är att stimulera kulturfältets återuppbyggnad och strukturuomvandling efter pandemin och förlusten av så kallade ”tipspengar”.

ÅR 2021 gav också oss fonder och stiftelser anledning till självkritik och visade hur viktigt det är att även vi ser om vårt hus och aldrig stagnerar. Vi ska följa stiftelselagen, ha en god förvaltning, tåla att bli granskade externt men även ödmjukt granska oss själva. Vi ska ständigt utveckla våra ansökningsprocesser och vår kommunikation så att alla förstår spelets regler. Vi ska oförtrutet utveckla ansökningsystemet Rimbort för att uppnå bästa möjliga säkerhet och användarvänlighet.

Vi ska också garantera att det inte finns genvägar och så kallade gräddfiler för speciellt meriterade eller förträffliga bröder, systrar eller samfund. Alla sökande ska genomgå samma processer och bli jämlikt och respektfullt bemötta. Från ”jag” till ”vi”, från självgodhet till självkritik och från ytlighet till ansvarstagande. Så måste det vara idag då etos, patos och logos alltjämt gäller som förutsättningar för en frisk stiftelse.

DET SVENSKA i Finland har på många plan de resurser som krävs för att bli en förebild och en katalysator för postmodernismens kollektiv. Det största hotet är vi själva och ibland även resurserna. ”För mytsi e för mytsi men lagom e fö liiti” säger Karlebybon insiktsfullt. Där ligger riskerna men även möjligheterna. Kritik och självkritik är nödvändiga om vi på riktigt ska gynna det svenska i Finland och bli lite mera än lagom, men aldrig för mycket.

Sören Lillkung
vd

Kulturfonden vill leva som man lär

Svenska kulturfonden prioriterar projekt som kretsar kring dialog och gränsöverskridande möten. Man stärker även utvärderingen av sådant man ger bidrag till. Men styrelseordförande Mikaela Nylander och delegationsordförande Mikael Svarvar vill att samma principer också ska gälla internt vid Kulturfonden.

 FÖR SVENSKA kulturfondens styrelseordförande **Mikaela Nylander** har det varit ett omvälvande år. I augusti tillträdde hon som statssekreterare vid justitieministeriet.

– Det nya jobbet är en utmaning som heter duga. Det är massor av jobb, men hittills har det varit en underbar tid. Ursprungligen hade jag tänkt slutföra mina magisterstudier i ekonomi, men nu blev det så här i stället, säger Nylander.

Nylander har många järn i elden. Hon leder stadsfullmäktige i Borgå och i välfärdsområdesvalet blev hon röstdrottning i den egna regionen.

Hur ska du hinna med allt?

– Från min tid i riksdagen är jag van vid att ha många bollar i luften. Det ska nog mera till än det här för att jag ska bli stressad, skrattar Nylander.

Också för delegationens ordförande **Mikael Svarvar** har året varit händelserikt. I höstas återgick han till sitt lektorat i musikpedagogik vid yrkeshögskolan Novia.

– Det är inspirerande att igen få jobba med studerande och smittas av deras vetgirighet. Jag trivs i konst- och musikgemenskaper, säger Svarvar. Svarvar är lektor på halvtid för att också kunna ägna sig åt egen musik. Årets musikaliska höjdpunkt var Skolmusik 21.

– På grund av pandemin måste vi göra evenemanget på ett helt nytt sätt. Vi bandade alla de olika delarna skilt för sig och fogade sedan ihop dem. Det var en helhet som blev större än sina enskilda delar. Precis som vi vill att Kulturfonden ska vara, säger Svarvar.

SOM ORDFÖRANDE för delegationen leder Mikael Svarvar arbetet med att bedöma de ansökningar som kommer in till Svenska kulturfonden. En av hans viktigaste uppgifter är att garantera att varje ansökan bedöms med tillräckligt stor och bred sakkunskap.

När Svarvar utsågs till ny delegationsordförande hösten 2020 flaggade han för fler tvärkonstnärliga och tvärdisciplinära projekt i Svenskfinland.

Hur har det gått, har du fått se fler dylika ansökningar?

– Nja, kanske inte om jag tänker på ansökningsomgången nu i november. Men vi måste komma ihåg att det ofta handlar om marginella grejer när till exempel vetenskapen och konsten möts. Oavsett brinner jag fortfarande för allt som utmanar de gamla uttrycksformerna, säger Svarvar.

MIKAEL SVARVAR

Ålder: 48 **Bor:** Larsmo **Utbildning:** Magister i musikpedagogik **Jobbar som:** Musiker, lektor på halvtid i musikpedagogik vid Novia **Hobbyn:** Att fjällvandera och att vara ute på havet **Det bästa med Nyland:** Människorna och den kuperade terrängen **Mikaela Nylander med tre ord:** Handlingskraftig, rättfram och glad **Mikael Svarvar med tre ord:** Eftertänksam, strukturerad och snäll

Som ordförande för delegationen leder Mikael Svarvar arbetet med att bedöma de ansökningar som kommer in till Kulturfonden.

FOTO: JAN SANDVIK

Vi har låtit utvärdera vårt samspel med den tredje sektorn och vi har flera nya utvärderingar på gång.

Svarvar påpekar att det inte finns någon snabbfix för fler gränsöverskridande projekt. Han uppmanar fortsättningsvis fältet till mod och innovation. Hans roll blir att skapa rättvisa förutsättningar också för de här ansökningarna.

– Jag har blivit allt mer medveten om att en viss typ av tvärdisciplinära ansökningar kan falla mellan stolarna. Vi jobbar därför med att säkerställa en jämlik behandling av också de här ansökningarna. Det är nu fler sakkunniga som läser de här ansökningarna och så har vi också tillsatt ett särskilt utskott i delegationen för de här projekten, säger Svarvar.

TROTS ATT SPECIELLT kultursektorn har drabbats hårt av pandemin minskade antalet ansökningar i november, nu för andra året i rad. Kulturfonden fick i november 2021 in cirka 2 800 ansökningar, vilket är ungefär 200 färre än året innan. Det var första gången på över tio år Kulturfonden fick in färre än 3 000 ansökningar i november.

– Om vi ser det på årsbasis ligger ansökningarna totalt sett på ungefär samma nivå som tidigare. Vi har nu flexiblere system och många bidrag går därför att söka under hela året. Sedan fick vi också in hundratals ansökningar via Kultur under tiden, som var vårt specialstöd under pandemin, säger Svarvar.

– Sedan kan man bara spekulera om andra orsaker till minskningen i november. Pandemin har lett till att många har tvingats flytta fram sina projekt och därför bett om uppskov för redan beviljade bidrag. Det påverkar sannolikt också siffrorna, fortsätter Svarvar.

NÄR MIKAEL SVARVAR tillträdde önskade han en tät dialog mellan de olika organen i Kulturfonden. Han beskriver året som en framgång på den här punkten.

– Vi har till exempel samlats för att inofficiellt diskutera våra linjedragningar och förtroendevaldas olika roller och uppdrag. På Mikaelas initiativ har vi också ordnat flera gemensamma aftonskolor med styrelsen och ombudsmännen där vi haft besök av externa gäster som belyst aktuella frågor i samhället. Responsen på de här träffarna har varit positiv och jag tror att vi alla nu känner oss tryggare i våra roller, säger Svarvar.

Också för Mikaela Nylander var 2021 det första

hela året vid Kulturfonden. Hon beskriver året som tudelat.

– Å ena sidan har pandemin överskuggat det mesta. Men å andra sidan har det också varit ett år när många pusselbitar har fallit på plats för oss. Vi har haft många interna diskussioner och externa utvärderingar som gett oss riktning och perspektiv. Åtminstone jag upplever att vi nu har en betydligt bättre bild av vad vi på riktigt ska ägna oss åt, säger Nylander.

Du sa i fjolårets årsbok att du vill se flera utvärderingar av era satsningar, speciellt för att mäta genomslaget. Hur syntes det här under 2021?

– Det syntes tydligt. Vi har till exempel låtit utvärdera vårt samspel med den tredje sektorn och vi har flera nya utvärderingar på gång. Bland annat ska vi utvärdera de “coronabidrag” vi har beviljat, och vi ska ta reda på om vi har snedvridit något och hur förhållandet till de statliga bidragen ser ut, räknar Nylander upp.

Nylander betonar speciellt vikten av att utreda effekterna av större projekt Kulturfonden understöder.

– Det här är jätteviktigt för att vi i styrelsen ska kunna fatta de rätta besluten. Det kommer ständigt nya saker och då måste vi kunna argumentera för om något gammalt ska få fortsatt finansiering eller om det har levt ut sin tid, säger Nylander.

SVENSKA KULTURFONDEN vill också leva som man lär. Förutom systematiska utvärderingar av större projekt har man nu bestämt att även utvärdera den egna verksamheten. Målet är att granska om fondens egna processer är effektiva och funktionella.

Kulturfonden har valt att börja med att granska den allmänna ansökningstiden i november. Man ska utvärdera alla steg från utlysningen, via informationen, beredningen och kommunikationen till besluten, utbetalningen och rapporteringen.

– Det här är ett stort och omfattande projekt vi nu förbereder. Vi väntar ännu lite med att förverkliga det på grund av pandemin och alla undantag som råder. Vi vill att utvärderingen görs under ett så “normalt år” som möjligt, säger Mikaela Nylander.

Utvärderingen görs av revisions- och rådgivningsföretaget KPMG, som också från och med nu sköter Kulturfondens revision. Både Nylander

och Svarvar poängterar vikten av att utvärderingen görs av en extern aktör.

– Efter varje större ansökningstid har vi tillsammans med ombudsmännen alltid utvärderat processen internt. Hur har våra linjedragningar sett ut? Finns det till exempel saker att åtgärda i vårt ansökningsformulär? Att vi nu tar in externa ögon för att se på våra processer känns skönt. Det finns garanterat saker vi internt inte kommer att tänka på, säger Svarvar.

ETT ANNAT tyngdpunktsområde där Kulturfonden väljer att jobba både internt och externt är området dialog och möten. I strategidokumentet för de kommande åren kan man läsa:

Vi samlar kunskap genom dialog. Vi skapar och uppmuntrar till nya möten med aktörer på olika områden och med olika bakgrund.

– De två största satsningarna är utan vidare vårt engagemang i Dialogpausstiftelsen och fortsättningen på det strategiska programmet Hallå!. Med dialogpauserna vill vi bidra till en ökad förståelse mellan människor med olika åsikter och bakgrund. Med fortsättningen på Hallå! vill vi dels hålla kvar grundtanken, som är att förstärka de positiva attityderna mellan språkgrupperna, dels som en nyhet plocka in den mångkulturella dimensionen. I ett tidevarv av motsättningar är de här båda projekten strategiskt mycket viktiga, säger Nylander.

Dialog och gränsöverskridande möten ska också synas i det egna samarbetet med andra stiftelser och fonder.

– Vi samarbetar inte bara med de andra finlandssvenska fonderna utan alltmera också med finskspråkiga fonder och stiftelser. Det här är vettigt för att öka det nationella genomslaget. Vi gör ofta så att en finskspråkig fond tar hand om

det finska och vi om det svenska, säger Nylander.

–Konsttestarna, som vi gör tillsammans med Suomen Kulttuurirahasto, är ett bra exempel på när vi blir starkare tillsammans. Ett sådant projekt stöder inte bara de unga svenskspråkiga, det ökar samtidigt medvetenheten om det svenska i hela landet, tillägger Svarvar.

MIKAELA NYLANDER ser att också flera av Kulturfondens framtida prioriteringar kommer att göras som samarbeten med andra stiftelser och fonder. En övergripande satsning som nu är i planeringsstadiet handlar om studievägarna på svenska i Finland.

Området är känsligt i och med att utbildningen som helhet är ett offentligt ansvar. Därför betonar Nylander att arbetet måste ske i nära kontakt med myndigheterna på området.

– Det handlar om hela stigen från småbarnspedagogik till högskolorna. Har vi behörig personal? Har vi fungerande läromedel? Vi vill vara med och ytterligare stärka de svenskspråkiga stigarna, men exakt hur är ännu inte klart, säger Nylander.

Både Nylander och Svarvar säger att många av deras följande strategiska prioriteringar hittas när man följer den riktning som visas i flera av de utredningar de låtit göra.

– Om man målar med bred pensel kretsar mycket kring barn och ungas välmående. Det finns brister i exempelvis tillgängligheten till grundläggande konstundervisning för barn och unga. Vi ska därför inom ramarna för vårt uppdrag prioritera svenskspråkig utbildning och våra studievägar. Vi ska helt enkelt få läsa för att läsa, måla för att måla, sjunga för att sjunga och dansa för att dansa, säger Mikael Svarvar.

Text: Jens Berg

MIKAELA NYLANDER

Ålder: 52 **Bor:** Borgå **Utbildning:** Rättsnotarie och ekon.kand **Jobbar som:** Statssekreterare vid justitieministeriet **Tidigare uppdrag:** Riksdagsledamot för Sfp och medlem i kulturutskottet 2003–2019 **Hobbyn:** Meditativa promenader och stavgång **Det bästa med Österbotten:** De enormt driftiga människorna **Mikael Svarvar med tre ord:** Kunnig, saklig och supersympatisk **Mikaela Nylander med tre ord:** Positiv, framtidsblickande och energisk

Mikaela Nylander ser att flera av Kulturfondens framtida prioriteringar kommer att göras i samarbete med andra stiftelser och fonder.

FOTO: CATIA PORTIN

Vi ska ha vattentäta system men ändå inte göra det så invecklat att vi tar kål på kreativiteten på fältet. Det ska vara relativt lätt att ansöka om bidrag men samtidigt måste vi ställa krav.

Minst fyra ögon granskar alla beslut på Kulturfonden

Pohjola-Nordens tidigare generalsekreterare misstänks för grov förskingring. Den interna utredningen visar att hundratusentals euro av förbundets pengar har betalats ut till bankkonton i den tidigare generalsekreterarens namn. Svenska kulturfondens bidrag hör till de medel som har missbrukats. Härvan har lett till att Kulturfonden igen ser över sina kontrollfunktioner.

– **MIN SPONTANA** reaktion när det här började nystas upp var omfattningen av den mänskliga katastrofen. Men den reaktionen övergick sedan snabbt till att fundera på alla de rykten som åter en gång sprids om fonder och stiftelser. En misstro föds och den drabbar oss alla, säger **Sören Lillkung** som är vd för Svenska kulturfonden.

– Äsch, tänkte jag. Det kastar en skugga över hela fältet när det har brustit i deras kontroll. Men efter den första reaktionen kom frågorna: Vad betyder det här för oss? Hur ser det ut med våra bidrag till Pohjola-Norden, minns **Britt-Marie Forsell-Stenström** som är ekonomi- och förvaltningschef vid Kulturfonden.

Sedan 2011 har Pohjola-Norden årligen beviljats 50 000 euro som förbundspaket av Kulturfonden. I praktiken ansöker ett förbund om ett förbundspaket som en normal ansökan. Om förbundet beviljas bidraget delar förbundet sedan ut pengarna till sina föreningar. Ett beviljat förbundspaket ska redovisas.

– Under de år som nu utreds av polisen har cirka 80 procent av våra bidrag till Pohjola-Norden bestått av de här förbundspaketen. De har alla redovisats och är i sin ordning. 20 procent har sedan varit olika projekt, säger Forsell-Stenström.

Ett av de här projekten finns nu med i den digra polisutredningen. Det handlar om seminarier, som Kulturfonden beviljade 10 000 euro till år 2015.

– De här pengarna har gått in på det misstänkta, gömda kontot. Alla andra bidrag vi har beviljat har gått till de konton som också syns i deras bokföring. Vi väntar ännu på svar från polisutred-

ningen innan vi agerar gällande de här pengarna, säger Forsell-Stenström.

Kom det ingen redovisning till er på det här projektet?

– Det kom, men först efter flera påminnelser år 2017. Det var en lång och utförlig redovisning, men när man granskar den närmare ser man brister i den. Och det har vi tagit till oss, säger Forsell-Stenström.

– En del av de här seminarierna har förverkligats, men troligtvis med andra budgetmedel. Det belopp på 10 000 euro som beviljades av Kulturfonden har sedan gått till det misstänkta kontot. Och det är senast i det här skedet de medmänskliga tankarna förbyts till en blandning av ilska och bedrävelse, tillägger Lillkung.

Vilket juridiskt ansvar har ni om det visar sig att bidrag har använts i brottsligt syfte?

– Juridiskt sett ska det vara tillräckligt om vi kan visa att vi håller oss till våra stadgar, följer våra processer med normal noggrannhet och handlar i god tro. Trots det kan vi alltid förbättra våra processer, säger Forsell-Stenström.

HÄRVAN KRING Pohjola-Norden ledde till att Svenska kulturfonden har intensifierat det kontinuerliga arbetet med att granska sina system. Man synar igen sina processer för att upptäcka eventuella brister.

Resultatet av den kritiska processgranskningen ledde bland annat till att kulturfonden skärpte kraven på hur bidrag ska lyftas och redovisas.

– Då vi betalar ut bidrag kommer vi att införa "fyra ögon-principen" vilket betyder att organisationer representeras av minst två personer då de

anhåller om utbetalning av ett bidrag. Redovisningen blir också något mer formell. Du ska efter större bidrag alltid kunna styrka hur bidragen har använts med olika dokument. Större organisationer ska också kunna visa att bidragen faktiskt syns i bokföringen, säger Forsell-Stenström.

Sedan tidigare gäller att man inte kan få nya bidrag utbetalade förrän man trovärdigt har redovisat för gamla bidrag.

– Allt det här handlar om en balansgång. Vi ska ha vattentäta system men ändå inte göra det så invecklat att vi tar kål på kreativiteten på fältet. Det ska vara relativt lätt att ansöka om bidrag men samtidigt måste vi ställa krav. Här är det också viktigt att vi har samma spelregler i alla fonder och stiftelser, säger Lillkung.

Sören Lillkung tillägger att också externa utvärderingar av det egna samfundet är en viktig del av kontrollen.

– Vår målsättning är att alla samfund, som regelbundet fått bidrag, ska göra egna externa granskningar. Vi vill att de själva ska ta initiativ till dem och se utvärderingarna som en naturlig del av verksamheten. En extern utvärdering sågs tidigare mer som något negativt, men numera är det en välkommen process där man också via positiva exempel hittar möjligheter till förbättringar, säger Lillkung.

PÅ SVENSKA kulturfonden har ett internt arbete länge pågått då man vill försäkra sig om att oegentligheter inte ska kunna ske. De kritiska processerna är numera dokumenterade. Det handlar till exempel om ansöknings- och systemprocesser, ekonomirutiner, närstående och jäv samt rekryteringar.

– Det viktigaste förutom dokumentationen är att hela ledningen anger tonen och att den tonen genomsyrar hela organisationen. Vi ska alltid följa god förvaltningssed och genast agera om den inte följs, säger Forsell-Stenström.

Forsell-Stenström betonar vikten av att bygga in flera kontrollstationer i varje process och att sprida den interna kontrollen till flera ställen i organisationen.

– För det första är de processer som sker i ansökningssystemet separata från de som sker i bokföringssystemet. Sedan har vi olika processer för till exempel inköp och resor. Vi dokumenterar

processen steg för steg. Vem kan beställa vad och vem bekräftar? Och det här gäller alla, också Sören och mig, säger Forsell-Stenström.

– Hos oss gäller också “fyra ögon- principen”. Jag har till exempel styrelseordförande som kollar de beslut jag har mandat att fatta. Det ska inte finnas bara ett ögonpar någonstans i våra processer, ingen av oss ska ensam bära ett dylikt ansvar. Vi måste eliminera risken för att oegentligheter överhuvudtaget kan ske då vårt uppdrag är att ansvara för utdelningen av donerade pengar, säger Lillkung.

Är riskerna större att oegentligheter sker i en liten organisation?

– I en liten organisation finns det särskilda inbyggda risker. Man kan inte sprida på uppgifterna hur mycket som helst, för vi ska också fungera effektivt. Men i en liten organisation kan man ändå till exempel använda logglistor, jag kan till exempel se vad alla har gjort i bokföringssystemet. Det viktigaste med alla de här kontrollfunktionerna är inte bara att de finns utan att de är i aktivt bruk, säger Forsell-Stenström.

FORSELL-STENSTRÖM och Lillkung ser också risker när vänskapsband utnyttjas för att köra över de normala processerna. Speciellt i sammanhang där “alla känner alla” uppstår situationer när någon kanske tycker att “det jag har på gång är så viktigt, kan vi inte bara skippa era utdragna processer?”

Därför poängterar Lillkung att det inte får vara endast en person som bedömer en ansökan, utan att beredningsprocessen ska bestå av flera filter. En bedömning av ett projekt får aldrig bygga på vänskap

– Det här ska särskilt vi som en liten minoritet akta oss för. Ett etablerat förtroende för en person får aldrig ersätta de officiella processerna. Allt ska byggas på en kritisk granskning av substansen och samma process ska gälla alla. Det här är inte bara viktigt för oss utan också för den som ansöker om bidrag från oss, säger Lillkung.

– Vi måste i alla sammanhang kunna besvara frågan: Varför gjorde vi så här? Om vi inte kan svara och tänker att “bäst att inte säga något”, då är något rejält på tok, säger Forsell-Stenström.

Text: Jens Berg

Forsell-Stenström och Lillkung ser också risker när vänskapsband utnyttjas för att köra över de normala processerna.

Kulturfonden måste se sig själv i spegeln – är man uppdragsgivare eller finansiär?

Hur används bidragen av organisationerna inom den tredje sektorn? Den frågan ställde sig fem finlandssvenska stiftelser och fonder. För att få svar på frågan beställde de en utredning av det kulturpolitiska forskningscentret Cupore. Svaret de fick i den uppmärksammade rapporten Samspelets regler överraskade: Vilken roll spelar de själva i maskineriet?

–**VI MÄRKTE** tidigt att vi måste bredda uppdraget för att på riktigt förstå de finlandssvenska fondernas roll. Därför tog vi också in finskspråkiga stiftelser, fonder och organisationer i arbetet. En sådan här jämförande granskning har aldrig gjorts tidigare, säger specialforskare **Maria Hirvi-Ijäs** vid Cupore.

Teamet på Cupore gjorde fallstudier på de deltagande organisationerna under ett helt år. Målet var att förstå de processer som styr förhållandet mellan bidragsmottagarna och finansiärerna.

– Det centrala visade sig vara samspelet mellan organisationerna och fonderna. Det handlar alltså om båda parterna i processen. Vår analys ledde därför till att också stiftelserna och fonderna blev tvungna att se sig själva i spegeln, säger Maria Hirvi-Ijäs.

CUPORES RAPPORT fick stor uppmärksamhet – speciellt på finlandssvenskt håll. Bland annat riktades kritik mot att urvalet var för smalt och att det dessutom var uppdragsgivarna själva som hade valt ut de deltagande organisationerna.

– Det drogs långtgående slutsatser utifrån endast tre svenskspråkiga organisationer. Jag känner åtminstone inte igen Hem och Skolas verklighet i rapporten, säger **Micaela Romantschuk** som är verksamhetsledare för förbundet Hem och Skola.

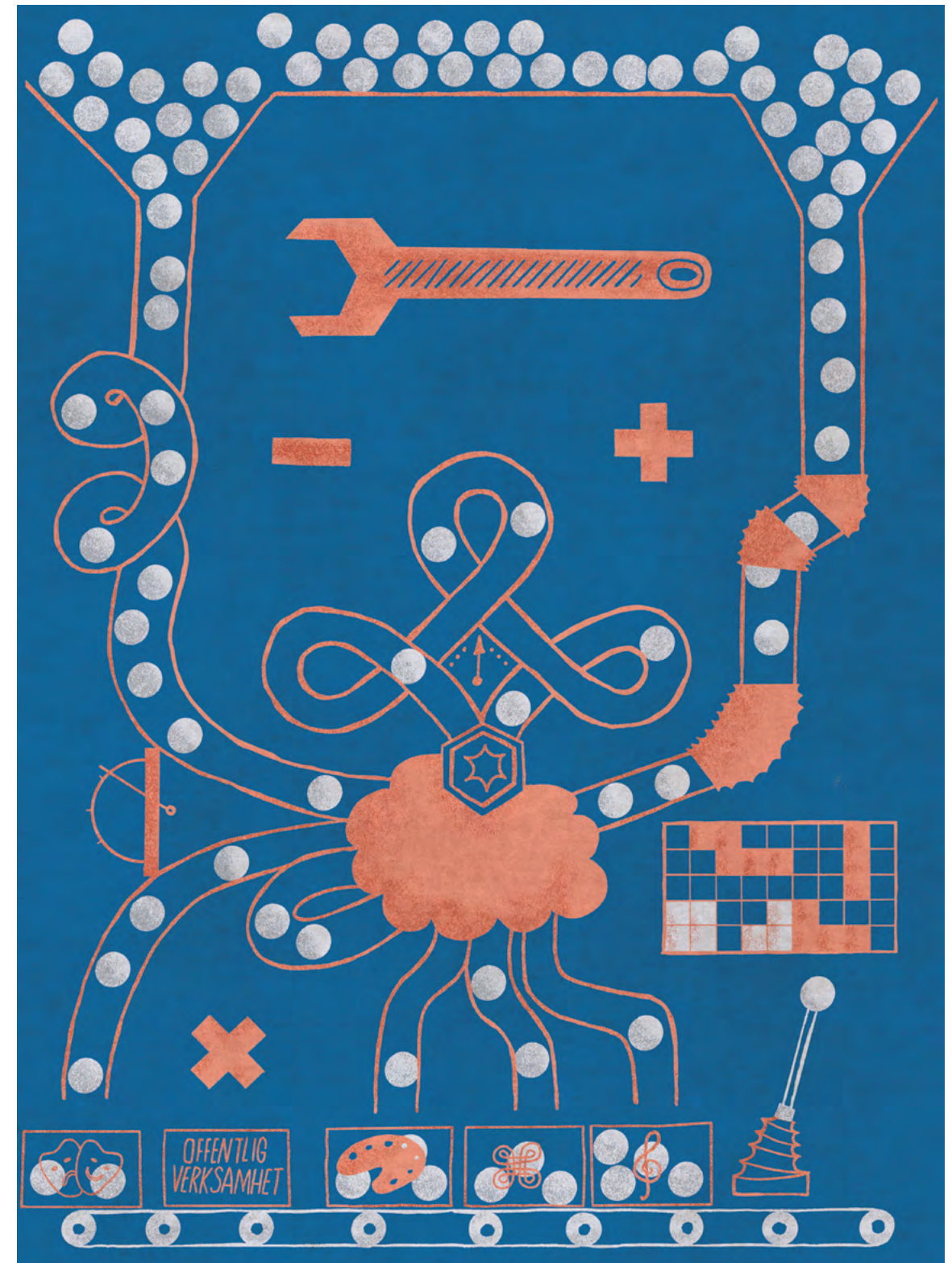
Sören Lillkung, som är vd för Svenska kulturfonden, betonar att de fem beställarna (Svenska kulturfonden, Föreningen Konstsamfundet, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne, Svenska folkskolans vänner och Stiftelsen Tre Smeder) sökte organisationer som de flesta av dem har en beröringspunkt med, och som de i olika former också har varit med om att starta.

Han förstår kritiken om urvalet men understryker att redan de tre granskade organisationerna (Luckan, Förbundsarenan och Samarbetsforum) är väldigt olika till sin natur, vilket var en fördel.

– Vi ville gå på djupet och också granska vår egen relation till de här aktörerna. Om vi hade tagit med för många organisationer fanns risken att det endast hade blivit ytskrap, motiverar Sören Lillkung.

I GRANSKNINGEN framkom det tydliga skillnader mellan de finskspråkiga och de svenskspråkiga organisationernas tilltro till stiftelser och fonder. På finskt håll utgår man i högre grad från att de offentliga medlen ska finansiera basverksamheten, medan man på svenskt håll inte ser den offentliga finansieringen som lika självklar.

– De finskspråkiga fonderna har tydligare fokus på projekt och utveckling medan de svenskspråkiga fonderna också beviljar allmänna verksam-

hetsbidrag. De svenskspråkiga organisationerna såg därför stiftelse- och fondfinansieringen som en sorts självklarhet, säger Maria Hirvi-Ijäs.

HIRVI-IJÄS VARNAR för att de finlandssvenska fonderna kan göra det svenska i Finland en björntjänst om man bygger upp en parallell svenskspråkig verklighet.

– Risken finns att man skapar svenskspråkiga bubblor och isolerar sig från vårt gemensamma medborgarsamhälle, säger Maria Hirvi-Ijäs.

På Svenska kulturfonden återkommer man ständigt till frågan om vilken verksamhet som de facto borde finansieras med offentliga medel.

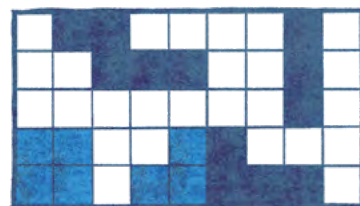
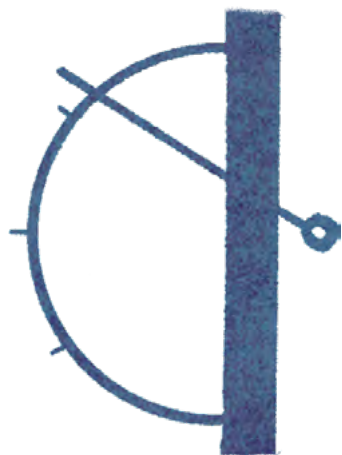
– Det är en balansgång och vi rör oss i en gråzon. Till exempel glöms svenskan ofta bort inom utbildningssektorn, ska vi då gå in med en räddningsoperation och hur lång ska den i så fall vara? Ett annat knepigt område är integrationen av nyfinländare på svenska. Vi måste överlag se till att de projekt vi finansierar inte överlappar något som redan görs på annat håll.

EN AV DE VANLIGASTE orsakerna till att Svenska kulturfonden inte beviljar en ansökan är att den sökande inte har kollat möjligheten att få offentliga medel.

– För det första ska en ansökan överensstämma med Kulturfondens ändamål och för det andra ska de offentliga alternativen vara utredda. Vi vill komplettera, inte överlappa, säger Lillkung. Micaela Romantschuk på Hem och Skola understryker det här. Hem och Skola har cirka tio olika finansiärer och den statliga finansieringen står för drygt hälften av förbundets intäkter.

– Vår grundfinansiering kommer från statliga medel, men vi måste bredda den basen för att till exempel kunna ge ut vår tidning och ordna föreläsningar. För oss är det alltså inte en fråga om antingen offentliga medel eller fonder, det handlar om både och, säger Romantschuk.

I SAMSPELET mellan de finlandssvenska fonderna och bidragsmottagarna blottade Cupores granskning några obesvarade frågor. Vilken roll i maskineriet spelar fonderna själva egentligen? Är de uppdragsgivare eller finansiärer? Speciellt aktörer som har grundats av fonderna har svårt att se skillnaden mellan rollerna.

– Relationen är oklar. Handlar fondernas roll om att ge bidrag eller om ett ägarskap? Rollen måste vara tydlig innan man kan utvärdera en bidragsmottagare, säger Maria Hirvi-Ijäs.

Hirvi-Ijäs betonar att det handlar om en maktstruktur där de som ansöker om bidrag är beroende av fonderna. I det här förhållandet är rollerna och dialogen avgörande.

– Om rollerna inte är tydliga finns risken att bidragsmottagarna börjar idka själv censur och driva verksamheten i den riktning de tror att finansiärerna vill, säger Hirvi-Ijäs.

Micaela Romantschuk håller med.

– Vi på Hem och Skola har vårt eget syfte, vi vill inte att någon annan ska berätta för oss vad vi ska göra. Så länge det finns en efterfrågan på det vi gör fortsätter vi och då ser vi förstås gärna att finansiärerna understöder uttryckligen det syftet, säger Micaela Romantschuk.

CUPORES GRANSKNING gav Svenska kulturfonden en rejäl tankeställare. – Vi får verkligen se oss i spegeln. Vi ska i de här fallen enbart vara finansiärer och via det bidra till projekt som överensstämmer med fondens ändamål. Det handlar också om genomskinligheten och rättvisan i våra processer, i enlighet med stiftelselagen och kraven på god förvaltningssed inom fonder och stiftelser. Det får inte finnas tysta överenskommelser som leder till att vissa ansökningar automatiskt beviljas bidrag, säger Sören Lillkung.

Lillkung bedömer att Cupores granskning på många sätt kommer att synas i Kulturfondens framtida verksamhet.

– Vi beställde en väst, men vi fick en hel kostym. Den största lärdomen jag tar med mig är att vi måste klargöra spelreglerna innan vi själva kastar tärningarna, säger Lillkung.

Också de förtroendevalda vid Svenska kulturfonden har lärt sig mycket. Delegationens ordförande **Mikael Svarvar** säger att granskningen satte ord på saker han själv funderat på.

– En lärdom handlar om dialogen med de sökande. Vi har därför börjat fråga oss om det behövs ett system för generell feedback till dem som får avslag på sina ansökningar. Borde vi ge en fingervisning om varför ansökan inte beviljades och samtidigt informera om vår roll och våra prioriteringar?, frågar Mikael Svarvar.

Styrelseordförande **Mikael Nylander** ser att Kulturfonden kommer att ha speciellt mycket nytta av rapporten vid utvärderingen av de aktörer som får ett permanent bidrag av Kulturfonden.

– Vi ska bli tydligare med vår roll, vi ska inte vara både finansiär och uppdragsgivare. Om rollen är otydlig ökar risken att projekt börjar leva sitt eget liv och blir eviga, säger Mikael Nylander.

*Text: Jens Berg
Illustration: Maria Sann*

Arkitektbild på det kommande Kulturhuset Fokus Karis.

FOTO: AHLMAN ARKITEHDT / ARKITEKTER / TIEOJA FINLAND OY

Dialogen A och O när kulturhusen tar form

Det behövs öppna samtal då olika viljor, aktörer och organisationer samlas under samma tak. Den som reser ett kulturhus ska inte endast ha en bra plan, utan också vara beredd att justera den. Men behöver kulturen stora nybyggen för att kunna fungera?

– **HÄR KOMMER** galleriet att finnas och där är biblioteket. Till höger har vi kaféet, och mitt emot det kommer Luckan.

Anne Ahlefeldt är projektchef för Kulturhuset Fokus i Karis och visar runt i byggnaden som kommer att invigas under 2022.

Vi står mitt i ett öppet och högt utrymme, i den centrala och sammanbindande delen i det stora huset alldeles i centrum av Karis i Raseborg.

Vid tidpunkten för besöket är den 2 000 kvadratmeter stora byggnaden fortfarande en byggarbetsplats. Grå betong dominerar.

Det är ändå lätt att föreställa sig hur huset kommer att te sig då väggarna fått färg och inredningen är på plats.

– Här blir luftigt och öppet, säger Anne Ahlefeldt när vi stegar in i det som blir bibliotekets stora rum och där höga fönster ger rikligt med ljus.

Det nya kulturhuset i Karis byggs av Fastighets Ab Fokus och det är många aktörer som kommer att fungera inom dess väggar. Parallellt med bland annat biblioteksverksamheten kommer här också att bjudas på föreställningar, utställningar, kurser och musik-, dans- och annan kulturutbildning.

– Huset blir som ett pulserande hjärta mitt i stan, säger Anne Ahlefeldt, som kunde anställas tack vare att Stiftelsen Fokus i västra Nyland fick ett bidrag på 90 000 euro från Kulturfonden.

Staden, som är en viktig part i helheten, disponerar halva byggnaden. Den andra halvan hyrs av föreningar, organisationer och skolor.

– Det är ett intressant samarbete, mellan staden och tredje sektorn. Det är olika världar som möts. Anne Ahlefeldt säger att kommunikationen är A och O för att alla bitar ska falla på plats. Samarbe-

tet i Fokus löper smidigare nu när en arbetsgrupp på åtta personer träffas med jämna mellanrum. Alla centrala medverkande är representerade.

– Vi talar om väldigt konkreta saker.

Så här borde det ha varit från allra första början, konstaterar Ahlefeldt och berättar att det finns en varierande grad av frustration hos flera av dem som ska flytta in.

– I början fick alla vara med och skapa visioner och det uppstod förhoppningar om vad det är man kommer att få.

Planeringen fortsatte, men utan regelbundna samtal mellan alla parter. Kvadratmetrarna fördelades inte alltid så som aktörerna hade föreställt sig, vilket bidrog till missnöje.

– Det här skulle man ha kunnat undvika med en aktivare dialog. Alla förstår att ekonomin sätter gränser. Huset kan inte bli hur stort som helst, säger Ahlefeldt och berättar att rumsplaneringen var långt framskriden då hon för ett år sedan inledde sitt jobb som projektchef.

NYA KULTURHUS ska byggas utifrån de behov som finns på orten. Det är en av slutsatserna i utredningen Svenska kulturhus i Finland – hur, var och varför?, som Tomas Järvinen sammanställt på uppdrag av sex fonder och stiftelser och som utkom i fjol.

I undersökningen fokuseras särskilt på tillkomsten av tre kulturhus, nämligen Schaumansalen i Jakobstad, kvarteret Victoria på Busholmen i Helsingfors och Fokus i Karis.

Betydelsen av god planering löper som en röd tråd genom hela utredningen. **Tomas Järvinen**, som har bred erfarenhet av kulturverksamhet och också är vd för

Folkhälsan Utbildning, tycker ändå inte att det låter speciellt dramatiskt att det kan gissla lite kring kvadratmetrarna i ett nytt hus.

– Det kommer alltid att finnas en viss diskrepans mellan behov och utrymme, men det mesta är ändå sådant som kan åtgärdas.

– Organisationernas behov är alltid tidsbundna. Om två år har kanske någon flyttat ut och någon annan in, säger Järvinen och lyfter fram betydelsen av att husen görs så flexibla som möjligt, också då de skräddarsys för givna användare.

Joel Johansson som är Svenska kulturfondens fastighetschef är nöjd att Fokus har en projektchef som kan styra upp både stora och små saker. Det bäddar för att allt fungerar bra redan då dörrarna öppnar, säger han.

Fastighetsstiftelsen för Svenska kulturfonden hör till de största enskilda finansörerna av huset. Byggnaden beräknas kosta 10,5 miljoner euro och av den här summan står Fastighetsstiftelsen – tidigare Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar, SKUI – för 3,5 miljoner.

VARFÖR ÄR det då så viktigt att kulturen har väggar?

– Kulturen i sig behöver inte väggar. Det är det fina med den. Med det sagt, så behöver vi människor platser för möten. Därför ser jag ett sådant här kulturhus som viktigt, säger Anne Ahlefeldt.

Hon konstaterar att olika medverkande kommer samman på ett bättre sätt än om de skulle arbeta på skilda håll.

– Det ger helt andra möjligheter till synergier. Vi har redan kommit på en massa nya idéer.

Också Tomas Järvinen ser stora fördelar med att samla flera aktörer under samma tak.

– Husen kan bli kulturella vardagsrum. Det gynnar de olika verksamheterna som finns där.

Järvinen säger att de flesta former av kulturell aktivitet kräver utrymmen av något slag.

– Och då behöver vi väggar, säger han och konstaterar att kulturhusen i sig skall dra till sig användare och besökare.

– Hela idén är att locka publiken dit. Husen kan bli ett slags flaggskepp på orten.

JOEL JOHANSSON konstaterar att en förening eller organisation inte nödvändigtvis har så stort intres-

se av att sköta en byggnad.

– Alla aktörer är bra på olika saker och alla måste prioritera hur resurserna används. Ska de satsa på det de helst gör, eller ska de underhålla ett hus?

Joel Johansson säger att det är extra viktigt att säkerställa att kulturfältet, ”som inte till alla delar kan beskrivas som affärsverksamhet”, kan förfoga över utrymmen till rimliga hyror.

Kulturfonden viker numera fem procent av sin avkastning för kultur- och utbildningsfastigheter. Joel Johansson säger att det är en fungerande lösning när det gäller balansen mellan att kanalisera stöd till verksamhet respektive byggnader.

– Många vill se ett motsatsförhållande mellan väggar och kultur. Jag ser det mera som en fråga om symbios.

NYA FOKUS tar över en stor del av den verksamhet som fanns dels i stadens byggnad Fokus som nu rivits (namnet har gått i arv till nybygget), dels i Tryckeriteatern som också finns i Karis centrum. ”Tryckis” är en tidigare tryckeribyggnad där det sedan många år tillbaka finns en teatersalong och också Luckan och ett föreningskansli. Byggnaden ägs av Fastighetsstiftelsen för Svenska kulturfonden. Det var också stiftelsen, eller närmare bestämt tidigare nämnda SKUI, som ursprungligen tog initiativ till det nya kulturhuset, då det visade sig att Tryckishuset är i för dåligt skick för att det ska vara vettigt att renovera det. Staden gjorde samma bedömning visavi gamla Fokus.

Kulturfonden har vidare intressen i nya Fokus än att bidra till själva bygget. Fonden står för projektchefens lön och fonden blir också en av hyresgästerna i huset, då den nyländska ombudsmannen flyttar in.

I utredningen kring kulturhusen betonas att fastigheterna ska vara formbara och inte får bli ekonomiskt betungande för någon part. I Fokus vill man uppnå båda målen. När huset är klart ska finansieringen byggas på hyresintäkter och samtidigt ska det finnas en god beredskap att ta emot nya aktörer.

Joel Johansson konstaterar att den digra utredningen, som fonden varit med om att beställa, håller hög klass och han hoppas att den långt in i framtiden läses av hugade kulturhusentreprenörer.

Text: Niclas Erlin

Kulturfonden viker numera fem procent av sin avkastning för fastigheter.

FOTO: AHLMAN ARKITEKTUR / TETO FINLAND OY

Våra bidrag

23,2 %

Allmän finlandsvensk
verksamhet

16,1 %

Utbildning

37,8 %

Konst och kultur

12,9 %

Vetenskap

“Vi passar ihop som ananas på pizza”

Ordkonst utvecklar kreativiteten och stärker språket och uttrycksförmågan. Den sprider skrivarglädje och uppmuntrar unga att kasta sig in i skrivandet – sådant som är viktigt när allt sämre läs- och skrivkunskaper oroar. Men än så länge saknas en utbildning för ordkonstlärare.

 ORDKONST ÄR en av de nio konstarterna inom den grundläggande konstundervisningen som ordnas utanför skolan av bland annat stiftelser och statliga läroanstalter. Det finns möjlighet att utbilda sig till lärare i alla andra konstarter, från slöjd till cirkuskonst – förutom i ordkonst. Hur kommer det sig? Och hur kunde en modell för ordkonstlärarutbildning se ut i Svenskfinland?

 Det har **Monica Martens-Seppelin** granskat i rapporten *Ordkonst – framtidens utbildningsvägar och arbetsfält* som Svenska kulturfonden finansierat. Men innan vi går in på rapporten finns det kanske skäl att ta ett steg tillbaka. Ordkonst – vad är det, egentligen?

– Ordkonst handlar om berättelser och ordens konst. Den betonar en kreativ användning av språket, det handlar alltså inte endast om att läsa och skriva, utan att genom olika metoder tolka text, uppleva litteratur på ett kreativt sätt, använda sin fantasi och producera egna berättelser på olika sätt. Oavsett om det är genom att skriva haiku, dikter eller varför inte göra en film, säger Martens-Seppelin.

Ordkonst har som konststart fokus på processen snarare än på det färdiga verket.

– Det behöver inte alltid ens bli ett färdigt verk. Ordkonst handlar mycket om glädje och gemenskap, man sitter inte ensam och läser och skriver. Tvärtom är ordkonst något som man gör tillsammans och där processen och att inspirera varandra är det viktigaste, fortsätter Martens-Seppelin.

Lotta Sanhaie som arbetar som ordkonstlärare menar att just kombinationen av gemenskap och kreativitet gör arbetet givande.

– Det bästa som finns är när eleverna skriver så ivrigt att ingenting kan störa dem. Att hitta skrivflow är alltid målet, vi brukar prata om att gå in i en skrivbubbla tills texten är färdig. Eleverna är så otroligt stolta och ivriga när en text blivit klar – de vill genast visa den, och deras ögon glittrar. Det är det bästa och mest givande: att se när unga skribenter kastar sig in i skrivandet, säger Sanhaie som även påpekar att eleverna uppskattar sammanhanget ordkonstundervisningen erbjuder.

– De gillar att ordkonstskolan erbjuder ett sammanhang, en gemenskap av skrivande och litteraturskande människor, tillägger hon.

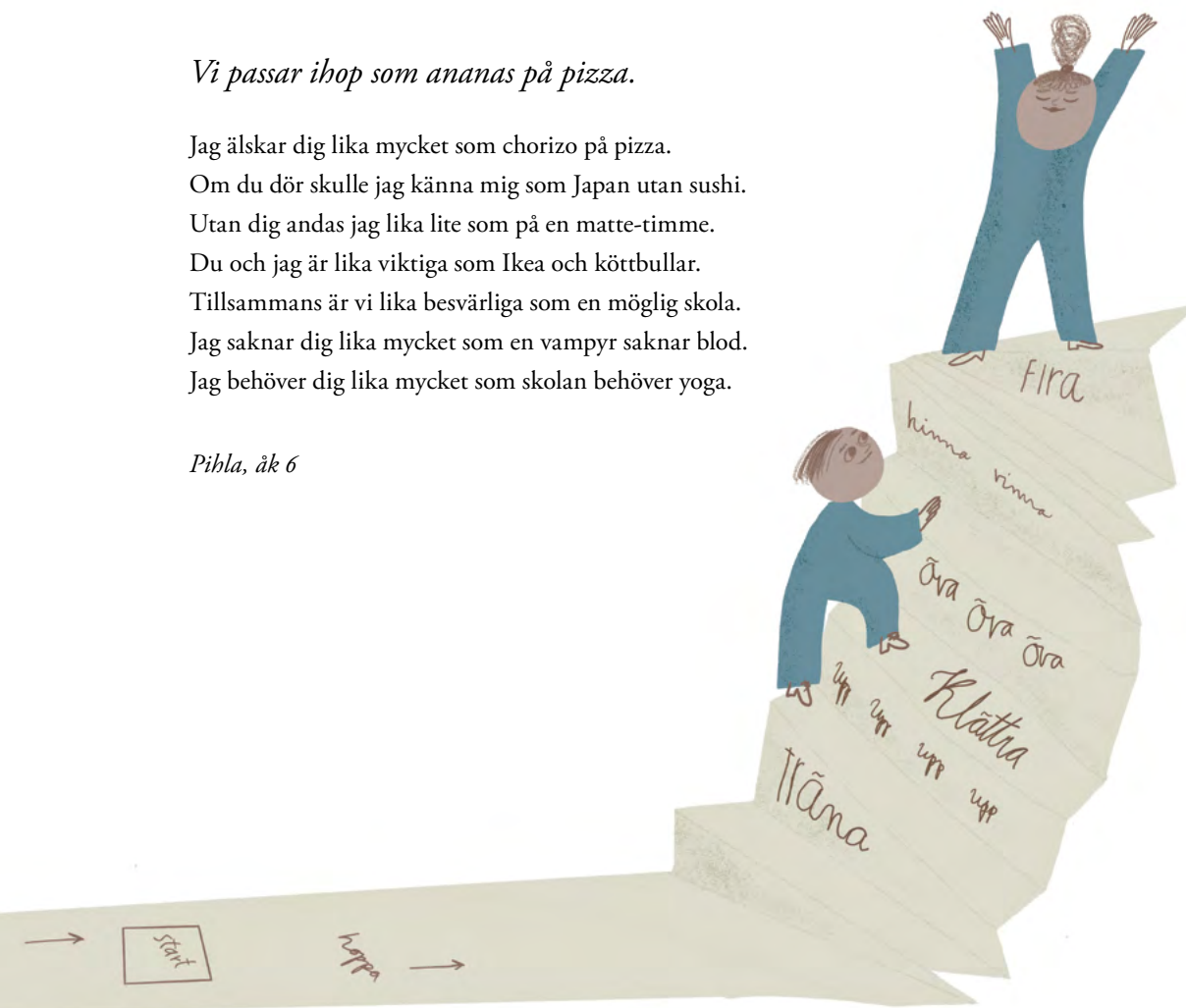
ORDKONSTUNDERVISNING ordnas runtom i Svenskfinland men utbudet varierar beroende på region. I Nyland och Åboland ordnar Sydkustens ordkonstskola grundläggande konstundervisning och kurser för barn och unga, medan Wava-institutet och Barnkulturnätverket i Österbotten BARK ordnar undervisning och skolbesök och ordkonstverksamhet i projektform.

– Undervisning och annan verksamhet i ordkonst ordnas inte endast inom ramen för den grundläggande konstundervisningen. Ordkonst ordnas också i skolor och daghem, inom social- och hälsovården och inom ramen för olika verksamheter som riktar sig till småbarn, som babypoesi, och även till äldre i form av vuxenordkonst.

Vi passar ihop som ananas på pizza.

Jag älskar dig lika mycket som chorizo på pizza.
Om du dör skulle jag känna mig som Japan utan sushi.
Utan dig andas jag lika lite som på en matte-timme.
Du och jag är lika viktiga som Ikea och köttbullar.
Tillsammans är vi lika besvärliga som en möjlig skola.
Jag saknar dig lika mycket som en vampyr saknar blod.
Jag behöver dig lika mycket som skolan behöver yoga.

Pihla, åk 6

Men för att konstformen ska kunna utvecklas behövs en utbildning, något som även den finska sidan idag saknar, och för detta behövs statlig finansiering, säger Martens-Seppelin.

Eftersom ordkonst ingår i den grundläggande konstundervisningen är det överraskande att det inte finns en utbildning för ordkonstlärare, en problematik som Martens-Seppelin sett närmare på.

– Jag föreslår i utredningen olika modeller för hur en ordkonstlärarutbildning kunde se ut i Svenskfinland. Det har gjorts en liknande utredning på finska och vi kommer att överrätta båda rapporterna till beslutsfattare, säger Martens-Seppelin.

ATT DET FINNS ett behov av en ordkonstlärarutbildning syntes även i responsen Martens-Seppelin fick då hon började jobba med rapporten.

– När jag tillsatte en styrgrupp fick jag positiv respons av många och jag såg att det finns en drive i Svenskfinland att utveckla ordkonsten. Processen framskred faktiskt fortare än jag vågade hoppas på, säger hon.

Nu när hjulen satts i rullning för en utbildning för lärare i ordkonst, väcks frågan vad nästa steg är?

– Det behövs forskning om ordkonst, kunskap

om vad den har för effekter för barnen som tagit del av ordkonstundervisning och hur ordkonstmetoder kan användas i undervisningen i skolan. Forskningen håller nu på att komma igång, men det behövs mer, säger Martens-Seppelin som ser ljus på ordkonstens framtid i Svenskfinland.

Sydskustens ordkonstskola är idag den aktör i Svenskfinland som mest aktivt ordnar undervisning, verkstäder och andra verksamheter inom ramen för ordkonst. Martens-Seppelin är själv anställd av Sydskusten.

– Vi hoppas att en utbildning kan leda till att flera aktörer vill starta ordkonstskolor, vi vill verkligen inte ha monopol på detta! Målet är att ordkonsten ska utveckla kreativiteten och stärka språket och uttrycksförmågan. Jag hoppas att ordkonsten också kan stödja elevers skolgång. I ordkonstkurserna använder vi flera metoder som bild, media och drama, och man kanske kan säga att ordkonst är litteratur i ordets breda bemärkelse, menar Martens-Seppelin.

– Barnen utvecklar en konstnärlig blick, de lär sig att förvandla liv och vardag till konst, säger Sanhaie.

Text: Valter Sandell

Illustrationer: Maria Sann

Öppen eller stängd?

Det är problemet.

Är det bättre att dörren är öppen?

Då slipper jag vidare.

Eller är det bättre att dörren är stängd?

För om det finns en mördare bakom dörren så slipper man att dö.

Eller t.ex. om butiksdörren är stängd då slipper man inte in.

Och om den är öppen så kan man gå in och handla.

Julia, åk 4

Hanna är på balkongen och Hans är på marken.

HANS: Ditt hår skimrar som vattnet som glänser i solljuset!

HANNA: Nå, ditt hår ser alldeles dammigt ut, tvättar du det ens?

HANS: Nå öh... Dina ögon är gröna som vårens första blad!

HANNA: Dina är alldeles bruna som en rostig cykel!

HANS: Okej. Men din klänning är slät som silke!

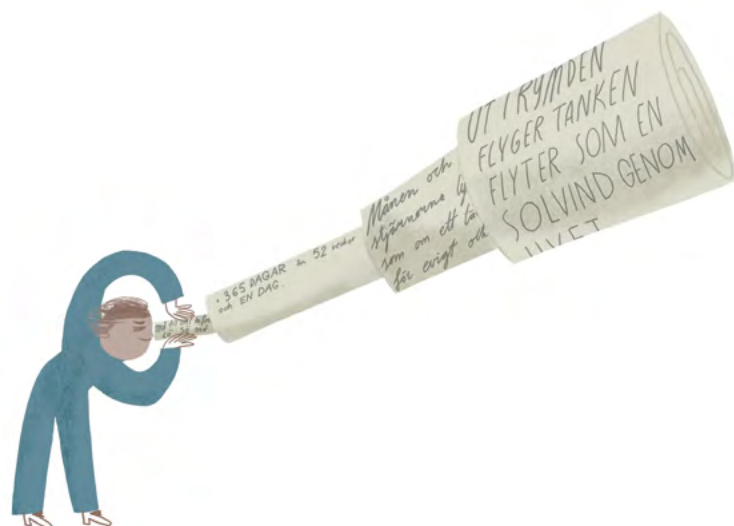
HANNA: Din kostym är ful och alldeles fläckig!

HANS: Men! Dina läppar är röda som rosor.

HANNA: Dina läppar är alldeles skrynkliga som torkade blad.

Hanna går in och Hans står besviken kvar.

Viola, åk 5

DE NIO KONSTARTERNA INOM DEN GRUNDLÄGGANDE KONSTUNDERVISNINGEN

• ordkonst • arkitektur • bildkonst • slöjd • musik • dans • mediekonst • cirkuskonst • teaterkonst

Mofi – ett eget skolämne med egna utmaningar

Nästan hälften av eleverna i Finlands svenska skolor undervisas i mofi, alltså modersmålsinriktad finska. Mofi-lärarna på olika håll i Svenskfinland har efterlyst stöd och material för ämnet, och nu finns en ny handbok tack vare Svenska kulturfondens finansiering.

 EN VINTRIG januaridag besöker vi Degerby skola i Ingå och träffar tre mofi-elever och deras lärare ute på skolgården. **Lauri Sivonen** går i fyran, medan **Emma Lönn** och **Kalle von Cräutlein** går i femman. Alla tre pratar finska med åtminstone en av sina föräldrar och känner sig som tvåspråkiga. De är alla överens om att uppdelningen av finskundervisningen mellan tvåspråkiga mofi-elever och de som studerar finska är bra.

– Annars skulle det bli för lätt för oss, säger Emma och Kalle.

Ingå är en tvåspråkig ort med traditionellt stark svenska. Många av dagens hobbyer går ändå på finska, så alla tre eleverna använder mycket finska på fritiden.

– När jag rider och simmar pratar jag bara finska, säger Emma.

Också Lauri rider och både Lauri och Kalle spelar fotboll på finska. Alla tre är överens om att det bara finns fördelar med att kunna bägge språken, inte minst med tanke på fritidsintressena.

På mofi-lektionerna gör de övningar i böckerna, men det blir också roliga lekar. Då pratar de bara finska med varandra och sin lärare, **Tomi Aremaa**.

– Mofi är ganska lätt, men adjektiven är svåra, tycker Kalle.

– Det är ganska lätt att skriva finska, men inte så lätt att skriva orden i rätt form, säger Lauri.

– **JAG ANVÄNDER** mycket musik, drama och lekar i undervisningen, konstaterar mofi-läraren Tomi Aremaa.

Han valde mellan att bli lärare i musik eller i finska, och finskan vann. Efter sju år som klasslärare undervisar han nu enbart i finska, varav de

senaste tre åren i Ingå. Här delar han sin tid mellan två skolor med klasserna 1–6.

– Jag tycker det är bra om mofi-läraren kan finska bra. Det är lite annorlunda än att undervisa i vanlig finska. Enligt mig är mofi ett helt eget ämne. Jämfört med finskundervisningen i övrigt har vi andra läromedel, vi går igenom grammatiken på ett annat sätt och vi pratar bara finska på lektionerna.

En central aspekt i dagens skola är ämnesövergripande arbete. Det är viktigt att utvidga mofi-elevernas ordförråd inom olika ämnesområden.

– När jag jobbade som klasslärare tyckte jag det var lite enklare att jobba ämnesövergripande i mofin, men också nu kan jag kolla med de övriga lärarna vad som tas upp i andra ämnen så jag får med det i mofin, säger Aremaa.

Det finns naturligtvis också nivåskillnader och utmaningar i en mofi-grupp.

– Ibland ger jag dem som behöver det kortare texter, färre uppgifter eller helt andra läxor. Dessutom brukar jag erbjuda muntlig komplettering om det behövs. Då får eleverna två vitsord så de kan lysa med sina muntliga kunskaper om de har svårt att skriva, säger Aremaa.

För att fortbilda sig har han deltagit i en fortbildning som ordnats av Åbo Akademi i Vasa.

– Det har varit jättebra. Jag har aldrig någonsin tidigare deltagit i en fortbildning med bara mofi-lärare.

VID ÅBO AKADEMI bekräftar projektgruppen som står bakom kompetensutvecklingen att detta verkligen är den första fortbildning som ordnats specifikt för mofi-lärare. Överlag är forskningens i mofi-undervisning fortfarande i barnskor.

FOTO: DANIEL KAWECKI

Mofi-eleverna (fr. v.) Kalle, Emma och Lauri tillsammans med sin lärare Tomi.

I gruppen bakom mofi-projekten som finansierats av Svenska kulturfonden finns bland andra professor **Michaela Pörn** och specialforskare **Lotta Forsman** vid Åbo Akademi i Vasa, samt lektor i finska **Åsa Löf** och lektor och klasslärare **Annika Lassus**, båda vid Vasa övningsskola.

Michaela Pörn berättar att det första treåriga projektet Mofi 2.0 startade år 2018. Det hade som mål att undersöka utmaningar och möjligheter i mofi-undervisningen.

– Vi ville också förtydliga mofi-undervisningens uppdrag och särdrag och samarbetade med lärare på fältet. Sista projektåret skrevs handboken Mofi-stigen, som nu finns tillgänglig för alla på nätet.

Projektet fick en fortsättning i det pågående tvååriga projektet Mofilitteracitet, inom vilket kompetensutvecklingen ordnas.

– Under kursen har vi kunnat fördjupa oss i handbokens innehåll, säger Annika Lassus. Det är också viktigt för mofi-lärarna att få diskutera mofi-undervisningen med andra lärare.

Projektgruppen vill etablera begreppen mofi och finska, eftersom det är frågan om två helt skilda ämnen.

– Ibland kallar man finska för nybörjarsvenska ännu på nian och det blir ju missvisande, säger Annika Lassus.

Åsa Löf instämmer i Tomi Aaremaas bedömning att mofi är ett helt eget ämne.

– Det stämmer att finska och mofi är två olika ämnen. Båda är förvisso A-språk, men skillnaden syns i läroplansgrunderna, säger Åsa. I finskundervisningen handlar det mera om att lära sig ett vardagsspråk, medan det handlar om ett kunskapsspråk för mofi-eleverna. Arbetsmetoderna i mofi har drag av bland annat modersmålsundervisning.

Lotta konstaterar att det är viktigt att använda samma lärstrategier i all undervisning:

– Goda strategier för att främja läsande och skrivande stärker tvåspråkigheten och kunskapsutvecklingen i olika läroämnen. Eleverna ska under sin skoltid behärska olika texttyper. Då underlättar det för alla om man använder sig av samma grunder för en viss textgenre i såväl mofi-undervisningen som i annan undervisning. Till exempel är principerna för hur man bygger upp en beskrivande faktatext desamma oberoende av språk.

UTVECKLINGEN av mofi-undervisningen går framåt, men det finns fortfarande många utmaningar kvar. En av dessa är hur resurserna fördelas och hur man lägger upp undervisningen ifall läraren undervisar flera grupper samtidigt.

– I värsta fall kan jag ha en sammansatt klass så att det alltså är fyra grupper samtidigt i samma klassrum, två i mofi och två i finska, säger Tomi Aaremaa.

Också projektgruppen i Vasa ser en hel del som kunde utvecklas, särskilt med tanke på att finskan som mofi-eleverna lär sig ska fungera inte bara som vardagsspråk utan också som kunskapsspråk.

– Undersökningar visar att mofi-eleverna efterlyser förmågan att använda ämnesspecifika ord på finska. Lärarna å sin sida efterlyser lärresurser. Vi kommer att fortsätta forska i och utveckla mofi-undervisningen och också samarbeta med forskare i modersmålsinriktad svenska, så kallad äiru, i finska skolor. Vi kommer också att bege oss ut på fältet för att träffa mofi-lärarna i skolorna. Dessutom har vi nu ett fungerande kompetensutvecklingspaket som vi gärna erbjuder fler mofi-lärare om vi får möjlighet, sammanfattar projektgruppens medlemmar.

Text: Sophie Kawecki

MOFI-FAKTA

- Mofi står för modersmålsinriktad finska. Den är till för elever med en tvåspråkig familjebakgrund.
- Enligt Utbildningsstyrelsen deltar uppskattningsvis 40 procent av alla elever i de svenska skolorna i mofi-undervisningen.
- På finskt håll kallas motsvarande skolämne äiru (modersmålsinriktad svenska), men andelen äiru-elever är betydligt mindre.
- Kommunerna arrangerar mofi-undervisningen på det sätt som passar dem bäst, men läroplansgrunderna styr undervisningen.
- Vid Åbo Akademi i Vasa har två mofi-projekt fått bidrag av Svenska kulturfonden: Mofi 2.0 2018–2021 fick 218 000 euro och Mofilitteracitet 2021–2023 fick 150 000 euro.
- Mofi 2.0 var ett av de 78 projekt som Kulturfonden finansierade inom det strategiska programmet Hallå! för en levande flerspråkighet.
- Mofi 2.0 utmynnade i Mofi-stigen. En handbok för mofi-lärare i 1–9 (2021). Länk till handboken: <https://blogs2.abo.fi/mofi20/handboken-mofi-stigen/>
- I gruppen bakom mofi-projekten som finansierats av Svenska kulturfonden finns bland andra:

Åsa Löf, lektor i finska vid Vasa övningsskola

Michaela Pörn, professor

Lotta Forsman, specialforskare vid Åbo Akademi i Vasa

Annika Lassus, lektor och klasslärare vid Vasa övningsskola

Stort behov av svenska speciallärare

Det behövs fler behöriga svenskspråkiga speciallärare, speciellt i södra Finland. För att råda bot på detta inleder Helsingfors universitet en ny speciallärarutbildning år 2023. Personalen har mycket att stå i innan den nya utbildningen kör i gång.

PROFESSOR GUNILLA HOLM gläds över Svenska kulturfondens donation som tillsammans med andra donationer och statens medelanskaffningskampanj möjliggör en ny utbildning vid Helsingfors universitet. I januari 2023 inleder universitetet sin speciallärarutbildning på svenska.

– Enligt en rapport år 2021 finns ett stort behov av speciallärare, i synnerhet i södra Finland. Flera skolor och kommuner uppger att de saknar speciallärare, säger **Gunilla Holm**.

En orsak till bristen är att det utbildas för få nya speciallärare. Den nya utbildningen som ska råda bot på detta är ett stort projekt som nu inleds med rask tidtabell. En lektor ska anställas, kurserna planeras och allt godkännas före starten om mindre än ett år.

– Vi kommer till en början att erbjuda ett ett-årigt paket som omfattar 35 studiepoäng ämnesstudier. De som nu antas ska ha genomfört grundstudierna i specialpedagogik och vara inskrivna vid de pedagogiska utbildningarna. Grundstudierna kan man avlägga vid till exempel Öppna universitetet vid Helsingfors universitet eller Hangö sommaruni, berättar Holm.

Årligen ska 20 studenter antas, vilket i teorin betyder 20 nya speciallärare varje år.

FÖR ATT KUNNA starta upp utbildningen så här snabbt tar man den finska utbildningen vid Helsingfors universitet som utgångspunkt. Liksom för alla andra utbildningar skrivs en ny läroplan för åren 2023–2026.

– Utbildningen anpassas till våra svenska behov med till exempel svenskspråkig kurslitteratur, men eftersom vi kan utnyttja kursupplägget från

den finska utbildningen kan vi börja så här pass snabbt, säger Holm.

Förhoppningen är att den nya speciallärarutbildningen senare ska utökas till en större helhet. Det skulle bli ett välkommet tillskott till universitetets pedagogiska satsningar på svenska.

– När jag kom till universitetet år 2006 hade vi endast ett program i allmän pedagogik och vuxenpedagogik på svenska, säger Holm. År 2011 inleddes utbildningen för småbarnspedagogik och år 2016 kunde vi inleda vår klasslärarutbildning på svenska. Dessa utbildningar grundar sig i behovet av behörig pedagogisk personal i södra Finland. Detsamma gör speciallärarutbildningen. Vi är jätteglada att vi snart också kan se till att det finns fler behöriga speciallärare.

Visionerna för framtiden är klara:

– Om fem år hoppas vi att hela det specialpedagogiska paketet ska finnas, alltså både grund- och ämnesstudier. Om tio år har vi kanske en magisterutbildning. Vi vill också kunna erbjuda alla dem som utbildar sig till lärare valbara kurser i specialpedagogik. Det här är en viktig kompetens som alla lärare behöver. Det är också viktigt att det finns behöriga vikarier speciellt för längre vikariat.

SPECIALLÄRARUTBILDNINGEN ger en bred behörighet som möjliggör arbete i bland annat daghemmen, grundskolorna och gymnasierna, beroende på övriga studier. De många olika arbetsmöjligheterna ger också en fingervisning om varför det behövs fler speciallärare. Att det är ett populärt yrke med goda arbetsutsikter visar också mängden sökande till utbildningen vid Åbo Akademi i Vasa: hösten 2020 antogs 37 studerande till studier i specialpedagogik

Speciallärare Anne-Marie Forsman-Pihl jobbar i Norsen.

FOTO: CATIA PORTIN

av 143 sökande (41 sökande i första preferens). En som avlagt speciallärarexamen när den utlokaliseras till Helsingfors för ett antal år sedan är **Anne-Marie Forsman-Pihl**. Hon har jobbat som lärare i 40 år, varav ungefär hälften som klasslärare och hälften som speciallärare.

– Just nu jobbar jag i Cygnaeus-enheten i grundskolan Norsen i årskurserna 1–4. Min specialitet är läsprogram, säger Forsman-Pihl.

Till arbetsbilden hör utöver undervisning rastövernakning, lärarmöten, arbetsgruppsmöten samt elevmöten med klasslärare och föräldrar. Under hennes år i klassrummet har mycket förändrats, men Anne-Marie Forsman-Pihl stortrivs fortfarande med sitt människonära arbete.

– Om man tänker på hur arbetet som lärare har förändrats under min tid så skulle jag säga att för 40 år sedan gick 90 procent av tiden åt till undervisning och arbete med eleverna. Då var det inte lika många lärarmöten eller administrativa sysslor som i dag. Idag är specialläraren mer etablerad och en naturlig del av skolvardagen. Det är inte längre något konstigt om man behöver gå till specialläraren, vilket det kanske kunde vara förr i tiden.

EN REFORM som ökat behovet av speciallärare är trestegsstödet som infördes år 2011. Det innebär att varje elev vid behov har rätt till allmänt stöd, intensifierat stöd och särskilt stöd.

– Det här är ett jättebra system, säger Anne-Marie. Det är bra att det finns dokumentation, vilket gör att man systematiskt kan följa upp elevens framsteg som en helhet. Lärarna samarbetar med föräldrarna och en individuell plan görs upp för dem som behöver en sådan. Men jag tror ingen sticker under stol med att det är arbetskrävande.

I dagens skola strävar man också ofta efter inklusion av eleverna. Det innebär att elever med specialbehov deltar under klassens vanliga lektioner.

– I dagens skola är grundtanken den att vi inkluderar alla elever på det sätt som bäst stöder elevens utveckling och inläring. Vissa elever gagnas ändå bättre av en mindre undervisningsgrupp. Man ska minnas att det också behövs resurser för att inklusionen ska fungera, funderar Anne-Marie.

Vem passar då specialläraryrket för?

– Behörigheten ger en trygghet som lärare, men man behöver också ha fallenhet för lärarjobbet. Man ska vara flexibel, ha god organisationsförmåga och kunna samarbeta. Det viktigaste är att ha en positiv syn på eleverna, kunna kommunicera med dem och tycka om dem. Det hjälper om man är ödmjuk inför elever och föräldrar. Det bästa med yrket är att det är så omväxlande och så får man jobba med alla härliga elever!

Text: Sophie Kawecki

KULTURFONDENS DONATIONER ÅR 2021 TILL UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR INOM STATENS MEDELANSKAFFNINGSKAMPANJ

Åbo Akademi 2,7 miljoner euro

- Pedagogik och lärarutbildning (1,4 miljoner)
- Humanistiska vetenskaper (650 000 för ordkonst)
- Naturvetenskap (650 000 för etik)

Helsingfors universitet 2 miljoner euro

- 1 miljon euro för pedagogik och lärarutbildning (speciallärarutbildning)
- 1 miljon euro för naturvetenskaper (svenskspråkig professur i AI)

Svenska handelshögskolan 1 miljon euro till allmänna insamlingen

Konstuniversitetet 175 000 euro till allmänna insamlingen

Aalto Universitetet 125 000 euro till allmänna insamlingen

”

Det är inte längre något konstigt om man behöver gå till specialläraren, vilket det kanske kunde vara förr i tiden.

FOTO: EVA-STINA KJELLMAN

Qays Al-Darraj studerar till ingenjör på yrkeshögskolan Novia i Vasa.

Qays känner sig som hemma i Österbotten

Studien som gjorts av Migrationsinstitutet talar klarspråk: invandrare som integreras på svenska mår bättre än de som bor på helfinska orter. Qays Al-Darraj är ett bra exempel. När han kom till Finland för sex år sedan visste han inget om sitt nya hemland. I dag pratar han obehindrat svenska, studerar till ingenjör på Novia i Vasa och säger att han ibland rent av känner sig som en österbottning.

ÄVEN OM familjen Al-Darraj trivs bra i sitt nya hemland har det inte varit någon lätt resa.

– Vi visste knappt något om Finland när vi kom hit, bara att det är tryggt här och att ni har bra skolor. Och det var det viktigaste för oss – att hitta en trygg miljö för våra barn.

Qays Al-Darraj är född och uppvuxen i Iraks huvudstad Bagdad. Han är utbildad polis och har jobbat som militärpolis. Men det blev allt svårare att leva ett vanligt liv. En av hans bröder dödades av terrorgruppen IS och den andra skadades svårt i ett bombattentat.

– Den sista tiden vi bodde i Irak var vi tvungna att byta bostad var tredje månad för att de inte skulle hitta oss. Det är ingen tillvaro för en barnfamilj, vi var helt enkelt tvungna att lämna vårt hemland.

Europa var målet, men exakt vart de skulle ta vägen visste Qays inte. Han, frun Maysoon och döttrarna Hawraa och Riamas tog vägen via Turkiet, åkte gummibåt över till Grekland och tog sig vidare genom Europa till Finland.

I februari 2016 fick familjen uppehållstillstånd och när det var dags att hitta en ny hemort fick de några olika alternativ, bland dem Uleåborg, Jyväskylä och Jakobstad. En annan asylsökande rekommenderade Jakobstad, men att de skulle landa i en finlandssvensk småstad hade de ingen aning om.

– Vi visste inte ens att det fanns två språk i Finland, säger han.

Den första tiden var tuff. Qays räknar upp saker de skulle förhålla sig till: språket, systemet, miljön och inte minst vädret. Han tar fram sin telefon och visar en bild av en termometer som visar minus 38 grader, ”vi kom från 50 plusgrader och landade i detta”. Men tack vare högklassig service av integrationsmyndigheterna både nationellt och särskilt i Jakobstad föll det mesta ganska snabbt på plats.

– De kom med oss till butiken, tipsade oss om vad vi kan handla och visade oss var olika myndigheter finns. Våra vänfamiljer har också varit väldigt viktiga för oss, det är mycket tack vare dem vi trivs så bra här.

QAYS AL-DARRAJI

Familj: Frun Maysoon samt döttrarna Hawraa, 12, och Riamas, 10, och lillebror Laith som är 5 år. Plus hela stora släkten i Irak. **Bakgrund:** Född och uppvuxen i Bagdad, Irak. Utbildad polis. Innan de kom till Finland jobbade han som militärpolis. **Aktuell med:** Studerar till ingenjör vid yrkeshögskolan Novia i Vasa.

FAMILJEN AL-DARRAJI är ett bra exempel på det som Migrationsinstitutets färskva studie visar – invandrare som bor på svenska orter mår bättre än de som bor på helfinska orter. Studien har fått ett bidrag på 70 000 euro av Kulturfonden. Invandrarna som bor på svenska orter har också bättre levnadsvillkor och lättare att få jobb eller studieplats. Och de som likt familjen Al-Darraji landar i Österbotten har det ännu bättre ställt än de som bor i södra Finland. Docenten och specialforskaren **Maili Malin** förklarar varför:

– Det handlar om hur samhället ser ut. För dem som kommer från Mellanöstern har sociala nätverk stor betydelse, och hos oss är de här nätverken betydligt starkare i finlandssvenska sammanhang och speciellt i Österbotten. Därför är det också lättare att känna sig hemma där. Att hitta sin plats i samhället gör automatiskt att du mår bättre. Dessutom är svenskspråkiga ofta mer sociala och har större gemenskap.

De tydligaste resultaten syns i Svenska Österbotten. Invandrarnas levnadsvillkor där är bättre än i Södra och Mellersta Österbotten. Resultaten i de svenskspråkiga områdena i Nyland liknar resultaten från Österbotten, men är inte lika markanta.

Det finlandssvenska sociala kapitalet grundar sig enligt Maili Malin på att människor under många generationer har bott på samma områden, umgås med varandra, samarbetar och har gemensamma hobbyer. Det finns också ett naturligt socialt stöd och en vilja att hjälpa varandra.

Det finlandssvenska sociala kapitalet grundar sig enligt Maili Malin på att människor under många generationer har bott på samma områden, umgås med varandra, samarbetar och har gemensamma hobbyer. Det finns också ett naturligt socialt stöd och en vilja att hjälpa varandra.

Studien presenterades i december 2021. Maili Malin har analyserat hälsodata för personer med invandrarbakgrund och gjort jämförelser mellan de finskspråkiga kommunerna och kommuner med finlandssvensk majoritet i Österbotten, Nyland och Egentliga Finland. Hon har också tittat på om det finns skillnader i fråga om mentalt välbefinnande, arbetsförmåga samt upplevd hälsa och livskvalitet och försökt ta reda på vilka faktorer som ligger bakom. En förklaring kan vara att invånare med utländsk bakgrund på svenskspråkiga orter oftare deltar i hobbyverksamheter, är aktiva i religiösa sammanhang och överlag känner sig mindre utsatta för diskriminering och våld.

– Studier och arbete är en annan viktig faktor.

Genom att ha ett jobb känner du dig behövd, och vi vet att arbetskraftsbristen framför allt i Österbotten är stor. Därför finns det också en mera positiv attityd till invandrare i de kommunerna.

ÄVEN FÖR QAYS Al-Darraji har jobbet varit en viktig inkörsport till lokalsamhället. Vi gör intervjun i teknisklaboratoriet Technobothnia på Brändö i Vasa där han sedan två år tillbaka studerar till ingenjör med inriktning på maskin- och produktionsteknik. Han har redan en mekanikerexamen från yrkeshögskolan Optima och vid sidan om studierna jobbar han på det kommunaltekniska bolaget Aleris i Jakobstad. Han säger att studierna går bra, men att språket är en utmaning.

Qays minns hur det kändes när de hade landat i sin nya hemstad och han och Maysoon började på en nybörjarkurs i svenska på folkhögskolan Kvarnen i Kronoby.

– Första veckan kunde jag knappt säga Jag heter Qays, men lärarna där var otroligt bra på att uppmuntra oss. Överlag har jag stor respekt för lärare, både de jag själv haft under åren och de vi lärt känna i flickornas skolor.

För Al-Darrajis var det en slump att de kom att börja leva sitt nya liv på svenska. I Jakobstad fungerade vardagen utan problem på svenska, men flytten till Vasa har gjort allt mera komplicerat – här är miljön inte lika helsvensk. Många myndighetsbrev kommer på finska och när Qays för ett par veckor sedan behövde förnya ett recept via barnavdelningen på Tammerfors universitetssjukhus slutade det med att den sjuksköterskan pratade med lade på luren.

– I växeln fungerade det, men när jag blev kopplad till avdelningen kunde de varken svenska eller engelska. Hon bara la på.

Receptet ordnade sig till slut, men Qays säger att det känns jobbigt när det inte fungerar. Ibland stannar han upp under intervjun och säger att han gärna skulle förklara saker mera i detalj, men att språket inte räcker till – trots att han i våra öron pratar en väldigt bra svenska.

– Jag har förstått att finska är ännu svårare att lära sig. Jag har själv stora problem med att lära mig till och med enkla ord och fraser, men jag inser att jag behöver kunna båda språken. Om jag skulle få välja på nytt tror jag faktiskt att vi hade valt finska från första början, mycket hade

säkert gått smidigare då. Men jag skulle inte heller vilja vara utan de kontaktnät vi fått i Jakobstadsregionen.

För familjen Al-Darraji är Finland framtiden – oavsett språk. Hela familjen har numera också finskt medborgarskap och har inga planer på att flytta någon annanstans. Var de sist och slutligen landar handlar om var de får jobb efter studierna. Qays skulle gärna flytta tillbaka till Jakobstadsregionen där familjen har sina vänner.

MAILI MALIN påpekar att det fortfarande finns stora skillnader i hälsa och välfärd mellan majoritetsbefolkningen och personer med utländsk bakgrund, speciellt när det gäller det psykiska välmåendet.

– Invandrare kan ha traumatiska upplevelser i bagaget som påverkar, och den psykiska belastningen ökar också på grund av oro för släktingar

i hemlandet och för hur familjen och barnen ska klara utmaningarna i den nya vardagen.

Maili Malin, som själv är finskspråkig, säger att hon nog känt till att finlandssvenskar mår bra, men att hon ändå överraskades av hur starkt det sociala kapitalet faktiskt är och att det så i så hög grad påverkar vårt välmående.

– Det som gläder mig mest är att invandrare på finlandssvenska orter upplever mindre diskriminering och våld. Det inger hopp, säger Maili Malin.

Text: Sonja Finholm

ALLT FLER HAR UTLÄNSK BAKGRUND

- År 1990 hade 0,5 procent av befolkningen i Finland utländsk bakgrund, medan andelen år 2020 är 8 procent.
- År 2020 bodde sammanlagt 444 031 personer med utländsk bakgrund i Finland.
- Flest utlandsfödda finns på Åland samt i Nyland, Egentliga Finland och i Österbotten.

Källa: Statistikcentralen

ReGeneration 2030 – en plattform med sprängkraft

En turväska packad med klimatångest transformerades till en returväska med energi, insikter, inspiration och nya nätverk. ReGeneration 2030 bjuder till samtal över generationsgränserna.

 ÅLAND HAR kommit långt i sin hållbarhetssträvan. Mitt i Östersjöregionen hade ett gäng ungdomar i landskapet hört diskussionerna om en nordisk-baltisk plattform på temat och de såg till att komma till skott. Simon Holmström, då aktiv inom Ålands natur och miljö, var en i gänget som 2017 utropade: "Vi testar!".

– Vi hade en idé om att knyta ihop organisationer som jobbar med ungdomar och hållbarhetsfrågor och ordna en träff – ReGeneration – en gång om året, berättar Simon. Vi lyckades få finansiering för ett treårigt projekt och kunde köra igång. Meningen var att det skulle vara ett möte, men det blev istället en rörelse: ReGeneration 2030.

De första ReGeneration Summit-tillställningarna var relativt små arrangemang för kärngänget. Men plattformen har vuxit. Allt fler involverade ungdomar, nya uppslag, inbjudningar till olika nationella och internationella möten. Projektperioden utmynnade i en stiftelse, med verksamhet som nu kan bedrivas självständigt, med en ungdomlig styrelse och generalsekreterare. En nyligen etablerad organisation med möjlighet att söka medel.

– Förväntningarna var superhöga och vi siktade mot stjärnorna, berättar ReGeneration 2030:s generalsekreterare **Ella Turta**. Vi fick ett fantastiskt stöd av våra finansörer och valde att satsa och utveckla stort. Det blev ReGeneration Week 2021.

För Kulturfonden passade ReGeneration som hand i handske, eftersom man länge hade funderat över ungas välmående och klimatångest, och velat hitta ett projekt som jobbade med de frågorna. Sammanlagt stödde fonden ReGeneration med 110 000 euro.

REGENERATIONS målgrupp är ungdomar mellan 15 och 30 år i hela Norden och Östersjöregionen. Man vill skapa en atmosfär där fler kan bli ledare, ta på sig roller inom politik, offentlig förvaltning och näringsliv – självfallet med hållbarhetsfrågor och motverkan av klimatkrisen som kärna. Inom ReGeneration strävar man efter att stimulera och hjälpa varandra att driva förändring på de områden där det behövs förändring. Alla kan inte bli aktivister eller politiker, därför kallar sig ReGeneration idag en rörelse.

– När man arbetar med de här frågorna känner man förtvivlan, säger **Simon Holmström**. Det värsta man kan göra då är att lägga ner korten och inte göra något alls. Jag har kunnat lindra min klimatångest genom att engagera mig i något meningsfullt. Det tändar ett hopp då man känner stöd hos andra. Den energi jag fått från våra toppmöten lever jag på länge.

MED REGENERATION Week 2021 ville rörelsen skapa ett evenemang på ungdomars villkor. De utökade programpunkterna från föreläsningar och samtal till workshoppar, meditation, sport, kulturinslag och gala – hållbart på alla plan, inte enbart det ekologiska utan även de mentala och fysiska. Ett viktigt inslag var att tillsammans skapa en deklaration med de tankar och lösningar som tagits fram under veckan. Deklarationen överräcktes till beslutfattare, bland de på plats fanns EU:s kommissionär för hav och fiske, Virginijus Sinkevičius, och den finländska ministern för nordiskt samarbete och jämställdhet, Thomas Blomqvist.

För ReGeneration nöjer sig inte med att prata med jämna riter. Hela idén är att initiera samtal mellan generationerna, att bygga broar, skapa för-

ReGeneration Week 2021 ordnades på Åland och blev en succé.

ståelse och lära av varandra. Som samtalsmetod använder ReGeneration dialogpaus, ett konstruktivt sätt att föra samman människor med olika utgångspunkter i ett jämlikt samtal.

Inom ReGeneration har man identifierat något man anser är otroligt viktigt och centralt i agenda 2030: Vi i den rikare delen av världen måste tänka om kring vår konsumtion. Det räcker inte att köpa mera hållbart, vi måste radikalt ställa om våra vanor.

– Här visar unga gott exempel, säger Ella Turta. Vi köper mera second hand och tänker mera på våra matvanor och vad vi som individer kan göra.

DE FLESTA miljöorganisationer säger att vi måste göra något nu. ReGeneration tillägger att vi måste göra saker tillsammans, på plattformar och i organisationer där olika åldrar möts.

– Ingen individ kan lösa klimatkrisen, konstaterar Ella Turta. Men vi måste skapa den kritiska massan som ifrågasätter status quo och dagens ohållbara sätt att bara hålla saker i rullning. Ett sätt är att bryta barriärer mellan de unga och de äldre. Vi har en del kvar att jobba på. Politiker kommer ofta på evenemang och tickar av boxen ”Nu har jag pratat med kidsen”. Fler borde stanna och ta till sig det övriga också, packa returväskan med nya insikter.

ReGeneration Week 2021 var ett stabilt steg mot att skapa en gemensam, lockande och stark vision om ett framtida hållbart samhälle. En nyckel är formulera hur vi kan må bra i ett sådant samhälle.

– Om vi är tillräckligt många som ser att vi är en del av lösningen och själva måste ta ledningen, då kan vi omfamna förändringarna istället för att känna oss hotade av dem, säger Simon Holmström. Vi kan inte vänta på att politiker som fiskar röster eller företag som söker kunder ska lösa problemen. Det är vi medborgare som ska rösta och välja vilka produkter vi konsumerar.

HOLMSTRÖM, 28 år, närmar sig det äldre gardet i ReGeneration 2030. Han har också hunnit bli politiker och är en av dem som sitter på besluten. Han är fast övertygad om att de intergenerationella samtalen är vägen att gå.

– ReGeneration Week är inte en ungdomsfestival där vi kliar varandra på ryggarna. Vi ska

inte bara stå och demonstrera, vi ska föra samtal. Makthavare ska kunna komma tillbaka till oss och säga vad de testat och vad som funkat eller inte. I möten uppstår nya lösningar. Dialogen, integreringen och involveringen i makthavarnas vardag är vägen till en hållbar framtid. ReGeneration 2030 kan stärka politikernas mod att fatta beslut.

Under ReGeneration Week 2021 möttes närmare 200 ungdomar, seniora beslutsfattare, experter och personer från universitet, näringsliv och offentlig förvaltning. Det blev en konstruktiv gemenskap av krafter som vill skapa förändring.

– Vi lyckades skaka om dynamiken när unga och äldre pratar, säger Ella Turta. Det blev inte så att kommissionären berättade och vi lyssnade, vi rubbade på sättet att samtala och fick till bra dialoger.

Det finansiella stödet, bland annat från Svenska kulturfonden, hjälpte till att förverkliga drömmen om ett mångsidigt evenemang som skapade förändring. Ett samarbete med engagerade finansierare gladdade arrangörerna.

– Det går inte att uppskatta mervärdet av de kulturella inslagen, hur mycket de gav för att få igång diskussionerna och få till samtalen, konstaterar Ella Turta. Redan första dagen satte de tonen för vad ReGeneration Week 2021 blev – ett evenemang som skapade framtidstro!

Text: Susanne Skata

”

När man arbetar med de här frågorna känner man förtvivlan. Jag har kunnat lindra min klimatångest genom att engagera mig i något meningsfullt.

Övre raden från vänster: Ylva Perera, Tatjana Brandt.
Nedre raden från vänster: Mathilda Larsson, Hanna Ylöstalo.

Kritikbyrån höjer arvoden och anseende

Kulturkritiken har inte bara en viktig roll i det kulturella ekosystemet – den har också ett demokratiskt uppdrag som ofta förbises. Kritikbyrån arbetar för att höja kritikernas arvoden och kulturkritikens anseende i Svenskfinland.

KULTURKRITIKENS ställning i Svenskfinland har under de senaste åren diskuterats och debatterats. Kritiker har framfört att de arvoden tidningar betalar för recensioner är låga och stipendiemöjligheterna få. Samtidigt har kritiken en viktig funktion i det kulturella ekosystemet och är också en plattform för att inter文nera i kulturdebatten i Svenskfinland.

Intresseföreningen för finlandssvenska frilanskritiker (IFFF) sjösatte år 2019 det treåriga projektet Kritikbyrån som Svenska kulturfonden finansierat. Syftet med Kritikbyrån är att höja frilanskritikernas arvoden och kulturkritikens anseende.

– Kritiken är viktig för att skapa diskussion om konsten som finns i samhället och för att nå läsaren. Men det demokratiska perspektivet är minst lika viktigt – att det finns en motkraft i diskussionen kring kultur och konst. Jag kan jämföra med all den hajp som vi ser i sociala medier. Jag tror att det är viktigt med kritiska röster, att vi kan kontextualisera konsten, se varifrån den kommer, och dess plats i samhället, säger **Mathilda Larsson** som jobbar som kritikombud på Kritikbyrån.

BLAND KRITIKERNA har det funnits ett missnöje med de förhållandevis låga arvoden som inte alltid upplevts skäliga i förhållande till hur krävande arbetet som kulturkritiker är.

– Arvoden har varit ett jättestort problem i Svenskfinland. En litteraturkritiker ska självfallet läsa böckerna engagerat och omsorgsfullt, sätta sig in i författarskapet, och såklart leverera recensionen eller en annan form av kritisk text. Detta tar tid och är krävande och då krävs ett skäligt arvode. I Sverige är arvoden betydligt högre, vilket gjort det attraktivt för finlandssvenska kritiker att skriva för svenska medier. Vi vill gärna att proffsiga kritiker fortsätter att skriva för finlandssvenska tidskrifter och dagstidningar, säger Larsson.

Kritikbyråns frilansande medlemmar har möjlighet att ansöka om extra ersättning för en recension eller essä som publicerats i någon av de hela 23 tidningarna som anlitar Kritikbyrån, från Arbetarbladet till Östnyland. Kritikern får både ett arvode av tidningen där texten publiceras och ett tillägg från Kritikbyrån, med principen att den som tjänat mest får en lägre procentuell ersättning och vice versa.

KRITIKBYRÅN

- Ett treårigt projekt finansierat av Svenska kulturfonden med 330 000 euro.
- Drivs av Intresseföreningen för finlandssvenska frilanskritiker rf.
- Ordnar evenemang, kurser och fortbildningar för kritiker och för allmänheten.
- Delar ut kompletterande arvoden till frilansande kulturkritiker som skriver recensioner och kritiska essäer för tidningar som utkommer på svenska i Finland.

”

Jag är faktiskt mest nöjd med att vi lyckats skapa ett sammanhang för kritiker, att vi kunnat mötas, diskutera och lära oss av varandra.

– Jag är väldigt glad över att så gott som alla finlandssvenska tidningar och tidskrifter som publicerar kulturkritik ingår i Kritikbyrån. Det är i sig ett gott betyg. Vi har haft ett fungerande samarbete med redaktionerna, fortsätter Larsson.

KRITIKBYRÅN har också ordnat arbiskurser i kritiskt skrivande i Helsingfors och Åbo, en kurs i teaterkritik under Hangö teaterträff, lunchträffar för kritiker i Vasa och träffar för kritiker i Helsingfors. De två senaste åren har Kritikbyrån också premierat Årets kritiska text, en utnämning som gick till Henrik Jansson år 2021 och Sonja Vuori år 2020.

– **JAG ÄR MEST** nöjd med att vi lyckats skapa ett sammanhang för kritiker, att vi kunnat mötas, diskutera och lära oss av varandra. Därför känns det väldigt trist att coronasituationen tvingat oss inhibera en hel del program särskilt i Österbotten och Åboland, säger **Ylva Perera** som är ordförande för IFFF och medlem i Kritikbyråns styrgrupp.

Frilanskritikerna har också upplevt Kritikbyråns sociala sammanhang som viktigt. Arbiskurserna och evenemangen har dessutom fungerat som plantskola för aspirerande kritiker.

– Kritikbyrån har lyckats fostra nya kritiker och det är något vi borde ta till vara, fortsätter Perera.

– Kritikbyråns fokus har legat på att stärka kritikernas ställning och att höja kulturkritikens anseende. Det finns ändå skäl att fortsätta och bredda diskussionen om kulturkritik som fenomen i samhället, säger **Hanna Ylöstalo**, som också är medlem i styrgruppen.

– Utöver samarbetet med kritiker och redaktioner har vi initierat en diskussion om hur kulturkritik kan behandlas i skolorna. Vi har inlett ett samarbete med lärare i modersmål och litteratur och gjort ett antal skolbesök, tillägger Ylöstalo.

PERERAS och Ylöstalos kommentarer visar att projektet haft både en ekonomisk och en social dimension, och att diskussionen om kulturkritikens samhälleliga och kulturella relevans fördjupats. Men hur är det med tidningarna som ingår i Kritikbyrån, har de haft nytta av projektet? Enligt **Fredrik Sonck** som är kulturchef för Hufvudstadsbladet är svaret ja.

– Ja, jag tror Hufvudstadsbladet gagnats. Eftersom Kritikbyrån inneburit höjda arvoden har det blivit mer attraktivt att skriva kritik. Jag tror att även textkvaliteten höjts, men det är svårt att mäta och borde utredas för att kunna bekräftas, menar Sonck.

Sonck lyfter fram att Kritikbyrån kunnat motverka att kritiker som lever i det mest intensiva yrkeslivet nedprioriterar kritiken. Faktum är att väldigt få kritiker sysslar med kritik som huvudsyssla, det är främst något som sköts vid sidan om annat arbete eller studier.

– Jag tror att Hufvudstadsbladet haft lättare att få texter av skribenter i ett visst segment som vi är intresserade av. Det handlar om skribenter som kanske jobbat några år som kritiker, som blivit duktiga, men som vid 30-någoting får andra jobb och kanske familj. För dem har de höjda arvoden varit viktiga för att de ska fortsätta att skriva kritik. Här finns både framtidsnamn och några av de duktigaste kritikerna. Detta är Kritikbyråns stora förtjänst, att den kunnat motverka att de här personerna faller bort, säger Sonck.

Fortsättningen för Kritikbyrån är ändå oviss. Kritikombudet anser att det inte finns orsak att avsluta arbetet med att höja kritikens anseende och kritikernas arvoden efter det treåriga projektet.

– Eftersom vi sett så många positiva effekter hoppas jag såklart att projektet får en fortsättning också efter att det officiellt tar slut i oktober 2022, säger Larsson.

Text: Valter Sandell

Residenskonstnärer breddar samtidskonsten

Konsten och samtidskonsten behöver stärkas i skolan – det såg Pro Artibus då skolvärlden skar ner på undervisning i kreativa ämnen. Sedan ett par år tillbaka skapar ett konstpedagogiskt projekt vid residens Vasa Academill nya insikter hos blivande lärare och etablerade konstnärer.

STIFTELSEN Pro Artibus arbetar för den svenska kulturens och konstens utveckling i Finland. Kulturfonden finansierar verksamheten med nästan en miljon euro per år.

Pro Artibus förmedlar konst, upprätthåller och utvecklar Svenska kulturfondens konstsamling, och stöder konstnärlig verksamhet på många olika plan. Till det sistnämnda hör residensverksamheten. I Ekenäs finns Snäckgrund, där Villan erbjuder långa residensvistelser och Torpet kortare. I Korpo möter konstnären under ett halvår miljö- och havsforskning i Skärgårdscentret. I Vasa är tanken att residenskonstnären jobbar ihop med en konstpedagog och lärarutbildningen under tre år.

All residensverksamhet möjliggör i första hand en kravlös arbetsro för konstnärerna. De inhemska residensen ger både unga och etablerade konstnärer möjlighet att under en period fördjupa sig i konstnärlig forskning och i sitt konstnärskap. Att få dyka in i en annan miljö och röra sig i nya nätverk kan ge oväntade insikter och skapa nytt mod.

– Man brukar säga att det känns som stunden då man vågar hoppa ut, känna sig för om isen

håller och testa en ny tematik eller teknik, berättar Pro Artibus producent **Åsa Lönnqvist**. Residens-tiden ska vara ett skede då man nödvändigtvis inte har allas ögon

på sig när man jobbar. Det ger nya konstnärer en plats och en skjuts framåt och etablerade konstnärer som kanske fastnat i ett vägskaal kan få den rätta puffen att välja nästa steg. Det finns exempel på konstnärer som bytt teknik eller som sagt att de aldrig målar i grönt – och plötsligt har det kommit en kaskad av grönt.

Även om residens-tiden är kravlös bjuder Pro Artibus gärna in till närmare samarbete. Konstnären kan till exempel bli kallad som sakkunnig, som ledare för en kurs eller få beställning på ett verk.

– Vi arvoderar konstnärerna för de uppdragen, säger Åsa Lönnqvist. För oss är det viktigt att vi har ett etiskt hållbart sätt att jobba, man ska få betalt för de jobb man blir kallad till.

BILDKONSTNÄREN **Lena Séraphin**

är den första residenskonstnären på Academill i Vasa. Hon har doktorerat inom konstnärlig forskning och är intresserad av strukturer som man inte direkt kopplar till konst. Konstnärer jobbar ofta inom en viss tidsram och en viss form, bundna till vissa strukturer. Men precis som inom forskningen är det tvärvetenskapliga en del av framtidsutsikterna även för konsten.

– Det föll sig naturligt att jag blev nyfiken på att samarbeta med forskare inom andra kunskapsområden, berättar Lena Séraphin. Att jobba över gränserna ger både bredd och djup till den konstnärliga verksamheten. Ta klimatkrisen som exempel, där behöver vi koppla samman många områden för att lösa problem. När det konstnärliga möter det akademiska kan det uppstå något nytt.

Tillsammans med Pro Artibus konstpedagog **Johanna Halme** driver residenskonstnären ett konstpedagogiskt utvecklingsarbete på Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier (FPV) på Åbo Akademi i Vasa. Konkret har det inneburit gestaltning av det postdoktorala projektet "Sharing text", där

Reading-list, Vidha Saumya. Den temporala muralen är installerad på Academill, Vasa.

Konstnären Corinna Helenelund i residenset Snäckesund.

konstnärer och skribenter offentligt samskrivit på torget i stan. Ett slags observerande skrivande på basis av de kroppsliga sinnena. Då kan man inte misslyckas och det faller utanför möjligheten att ge numerära vitsord.

– Ett övergripande mål med "Sharing text" var att komma fram med konstnärliga metoder som kan bli didaktiska metoder, säger Lena Séraphin.

Text som konst utvecklades till en uppgift som 87 lärarstuderande fick testa. På grund av pandemin kunde de inte jobba på en offentlig plats, men den digitala versionen gick också hem. Uppgiften visade sig fungera väl även i andra ämnen än bildkonst, till exempel då man ska lära sig urskilja och beskriva växter. Det är ett annorlunda tillvägagångssätt inom biologi.

– Tänk om någon som gått klasslärarutbildningen tar med sig den här övningen ut i skolan då hen blir klar, utbrister Lena Séraphin hoppfullt.

I projektet har man också använt själva byggnaden Academill för att nå ut till människor. Konst i den fysiska miljön är ett sätt att kommunicera och lära sig. Samarbetet med FPV har fungerat bra.

– Åbo Akademi har välkomnat oss med öppna armar, säger Johanna Halme. Från starten har vi samarbetat med bildkonstens didaktik och sedan 2019 har vi haft möjlighet att ge alla blivande klasslärare en inblick i samtidskonsten under grundkursen. Dessutom har det funnits en önskan från vår finansör Svenska kulturfonden att bildkonsten ska få en högre status inom utbildningen av klasslärare. Det har man på FPV försökt möta genom att återinföra bildkonstens didaktik som kort biämne.

I projektet kommer man också att utarbeta material och lärarhandledningar som utökar stoffet om samtidskonst på Pro Artibus hemsidor.

FÖR LENA SÉRAPHIN har tiden som residenskonstnär öppnat många tillfällen att jobba med nya kollegor från konsten, men också med människor med en annan bakgrund. Det har varit givande att skapa tillfällen där man kommunicerar över gränser. Att performativt skriva tillsammans med andra mitt i stan där alla ser vad man gör, har väckt frågan kring vad samtal på en offentlig plats är idag.

– Det kommersiella och det korporativa har ett ganska styrande grepp, konstaterar Lena Séraphin. Det medmänskliga kan få mycket mera plats. Det vill jag bidra med på ett konstnärligt plan framöver, att skapa ett klimat som bygger på samtal.

Pro Artibus residensverksamhet i Vasa kommer att erbjuda åtminstone ytterligare två konstnärer möjlighet till samarbete med skolvärlden. Projektet sträcker sig över tio år – tre konstnärer får tre år var och det sista året viks för evaluering.

Pilotprojektet med tvärvetenskapliga möten mellan havsforskare, biologer och bildkonstnärer i Korpoström föll också väl ut och förlängs. I Ekenäs fortsätter Snäckesund locka till nytt skapande.

– Det ger så mycket synergieffekter och styrkor att ha residensverksamhet, konstaterar Åsa Lönnqvist. Det unika med Pro Artibus långvariga residens är att de verkligen ger tid för eftertanke och friheten att ändra riktning under arbetets gång. Residenskonstnärer kallar ofta tiden för omvälvande, på ett positivt sätt.

Text: Susanne Skata

Marianne Maans ger privatkonsert i Korpo.

Kultur kan göra underverk

Kultur får oss att må bättre och känna gemenskap. Men hur ska man nå ut till den som mest behöver det? I Korpo har seniorer fått hembesök av en musiker. Under en timme får de lyssna på musik, sjunga med och framför allt prata om gamla minnen som väcks till liv.

 FOLKMUSIKERN Marianne Maans plockar fram sin fiol och gör sig redo att ta ton. Hemma i vardagsrummet i Korpo sitter **Aldur Ackalin** tillsammans med **Karin** och **Leo Ojala** och **Marita Johansson**. Musikstunden är ett välkommet avbrott i vardagen.

– Att få komma hem till någon och spela och sjunga skapar en stund av vänskap. Musiken väcker känslor och minnen till liv och det brukar inte räckta länge innan man börjar prata om sitt bröllop, skärgårdsutflykter eller andra gamla minnen, säger Marianne Maans.

Marianne Maans har en magisterexamen i folkmusik och är även utbildad vårdmusiker, och hon vet att musik kan göra underverk. Förutom att musiken anknyter till positiva känslor är det också bevisat att den kan öka välmåendet. Forskningen visar att stresshormonerna i kroppen minskar vilket kan ha en lugnande effekt. Även dopaminhalten ökar och musiken aktiverar de områden i hjärnan som är kopplade till känslor och motorik.

– Speciellt bland äldre och sjuka kan musiken hjälpa dem att släppa tanken på bekymmer och smärta. Den påverkar också motoriken och balansen, en vårdare berättade att hon brukar säga ”nu tar vi oss en schottis” och då blir det plötsligt mycket lättare att ta sig till toaletten.

Utöver musiken har Marianne Maans och diakonen **Kaisa Söderholm** också med sig kaffe på sina hembesök. Samvaron och samtalet efter minikonserten är minst lika viktigt.

HEMBESÖKEN av musiker erbjuds inom Korpo Kulturgilles projekt Musik för äldre. Pengarna kommer från specialfonden Fredrikahemmets fond, vars syfte är att stödja rekreation bland äldre i Åboland. Fonden har god avkastning och därför utlyste Kulturfonden i samarbete med Stiftelsen

Eschnerska Frilasarettet en ny bi-dragsform för att bättre nå ut med kultur till målgruppen.

Enligt **Merja Fredriksson** som är ordförande för Korpo Kulturgille kom projektpengarna som på beställning:

– Kulturgillet är en förening för alla åldrar och vi har under åren också haft en del program riktat till barn. Men vi har pratat om att vi borde erbjuda något för våra äldre.

Kulturgillet tog fasta på musikens välgörande effekt. Föreningen har även tidigare samarbetat med Marianne Maans, så valet av musiker var enkelt. Föreningen samarbetar med Röda Korsets väntjänst, Pargas stads äldreomsorg, Korpo pensionärsförening och Korpo kapellförsamlings diakoniverksamhet. Dessutom stöds verksamheten av Sparbanksstiftelsen i Korpo.

– Styrkan i det här projektet är samarbetet. Vi har olika kompetenser och tillsammans kan vi uppnå mycket mera än vad jag som ensam musiker kan göra. Diakonin har till exempel varit avgörande för att vi ska kunna hitta hem till de äldre, säger Marianne Maans.

Under hösten 2021 besökte hon ett tiotal seniorer och hembesöken fortsätter under våren.

Utmaningen med kulturprojekt i vården är att nå ut till dem som behöver det mest. De som bor på olika serviceinrättningar och boenden kan ta del av det program som ordnas där, men många äldre bor hemma. Och är ensamma.

– Speciellt i våra trakter har vi många äldre som bor ute i byarna. Många av dem saknar dessutom körkort eller sitter i rullstol, säger Merja Fredriksson.

Tillgänglighet är därför en viktig del av projektet. I Korpo har man ordnat taxiskjuts till konserter, och det kan också handla om att anlita

ledsagare eller se till att det finns hörselslingor i konsertsalen eller teatersalongen. Förutom hembesöken ordnar kulturgillet en gång i månaden konserter med allsång på serviceboendet Regnbågen. En fest med musik, dans och kaffe för pensionsföreningens medlemmar rymdes också med i projektet, och ytterligare en motsvarande fest ska hållas under våren.

BLAND DEM som fick bidrag via Kulturfonden och Eschners stiftelse finns förutom kulturaktörer även pensionsföreningar, kommuner, församlingar, Röda Korsets vänverksamhet och olika stödgrupper och organisationer för äldre. Det enskilt största bidraget fick Åbo svenska föreningsråd och Luckan i Åbo för sin satsning på generationsöverskridande verksamhet. Tanken med projektet är att låta seniorer och dagisbarn träffas och på det sättet skapa förhöjd livskvalitet för deltagarna.

En organisation som sticker ut i sammanhanget är Åbolands teaterskola för barn och unga som planerar dramaverkstäder för seniorer.

– Tyvärr har pandemin tvingat oss att skjuta fram starten, men tanken är att vi ska köra igång under våren. Vill vi gärna nå ut till nya målgrupper och framför allt till äldre. Verkstäderna är öppna för alla intresserade och man behöver inte

ha några erfarenheter av teater för att kunna delta, säger **Linda Åkerlund** som är programansvarig på teaterskolan.

Temat för verkstäderna är levande minnen. Materialet ska basera sig på deltagarnas egna minnen som levandegörs med olika dramaturgiska grepp.

– På det sättet får deltagarna ta del av varandras historier och tillsammans skapa en helt ny berättelse. Vi har också funderat på möjligheten att utveckla konceptet och skapa paket som kan

beställas till exempel av äldreboenden, säger Linda Åkerlund.

KULTURFONDENS ombudsman **Åsa Rosenberg** är nöjd med samarbetet med Eschners stiftelse och resultaten av den nya bidragsformen.

– Det känns bra att vi kan vara med och möjliggöra nya nätverk. Tack vare bidragen har vården och kultursektorn hittat varandra på ett helt nytt sätt. Kultur har blivit synligare på boenden och vårdinrättningar, och dessutom har man nått äldre som fortfarande bor hemma. I dag är ensamheten väldigt utbredd, speciellt bland äldre personer och nu med pandemin har läget ytterligare förvärrats. På det här sättet kan vi erbjuda kultur för dem som verkligen behöver det.

Åsa Rosenberg är framför allt glad över att dramaprojektet kan förverkligas.

– När vi tänker på kultur i vården och bland äldre personer tänker vi ofta på musik, men det finns också många andra kulturformer som har samma goda inverkan på hälsan och livskvaliteten.

Hon hoppas att de samarbeten som kommit igång blir bestående och att det fortsätter födas nya idéer för att erbjuda kultur till en bredare publik.

Bland de projekt som beviljades bidrag fanns hela Åboland representerat – från Åbo till Kimito och den yttre skärgården.

– Vi fick in 39 ansökningar, av vilka 25 beviljades. En del projekt har ändrat karaktär på grund av coronan, men de flesta har trots allt kunnat genomföras på ett eller annat sätt. Tack vare den här satsningen har fler äldre fått ta del av kultur i olika former och komma ut och träffa andra. Det är huvudsaken.

Text: Sonja Finholm

REKREATION FÖR ÄLDRE

Vad: Projekt för att erbjuda kultur- och rekreationsverksamhet för äldre i Åboland

Målsättning: Alla ska ha tillgång till konst och kultur i vardagen, oavsett ålder, hälsa och boendeform **Vem:** Svenska kulturfonden i samarbete med Stiftelsen Eschnerska Frilasarettet **Budget:** 200 000 euro

Utdelning

45 M€

Utdelning

2,1 M€

Fastighetsstiftelsen

7 000

Ansökningar

4 500

Beviljade bidrag

FOTO: ALEXANDER BELENKIJ

Disponibla medel

Vår huvudsakliga verksamhet är att bevilja bidrag och stipendier för att främja och stödja utbildning, konst och kultur, vetenskap och forskning som gynnar det svenska i Finland. Vi tar också initiativ till projekt, producerar evenemang och beställer utredningar som främjar undervisning och kultur på svenska i Finland. Under året förfogade vi sammanlagt över nästan 51 miljoner euro i utdelningsbara medel.

 Vår verksamhet finansieras via avkastningen av medel som donerats till Svenska kulturfonden och förvaltas av Svenska litteratursällskapet i Finland rf (SLS). Vi finansierar våra administrativa kostnader med en del av avkastningen vi får av SLS.

År 2021 förfogade vi över sammanlagt 50,8 miljoner euro. SLS finansråd ställde totalt 42 miljoner euro till disposition för utdelning år 2021. Gemensamma satsningar med andra fonder och föreningar bidrog med ytterligare 1,4 miljoner euro och medel som inte lyfts eller delats ut under 2020 uppgick till 7,3 miljoner euro. Hela 3,6

miljoner euro delades inte ut utan överfördes till utdelningen år 2022. För vår administration använde vi 2,3 miljoner euro (4,8 procent) och för egna kulturproduktioner och utbildningsprojekt 0,3 miljoner euro (0,7 procent). Under året inrättades tre nya fonder

- Siv Theirs minnesfond till förmån för pedagogikstuderande,
- Yvannes fond och
- Gunnar och Gunvor Grönlunds resestipendiefond för understödande av medicinsk forskning i Finland.

Totala disponibla medel år 2021

Inte använda medel år 2021

Totala utdelade medel år 2021

Överförs till 2022 års utdelning

Återgående medel från tidigare år

Medel från andra stiftelser och föreningar

Avkastning ur Svenska kulturfonden från SLS år 2021

tusen euro

50 759

3 569

47 190

-3 569

7 333

1 396

42 030

Översikt över utdelningen

Under 2021 tog vi emot ansökningar för drygt 100 miljoner euro. I summan ingår också Svenska studiefondens ansökningar och medel för ansökningarna om bidrag för film- och medieproduktion. Totalt fick vi knappt 7 000 ansökningar, cirka hälften av dem i november. Cirka 4 500 sökande fick positivt besked.

Totalt delade vi ut bidrag för 47 miljoner euro på basis av ungefär 7 000 ansökningar.

Bidragen gick till sammanslutningar, institutioner och enskilda personer inom kulturområdet, konstnärlig, litterär och vetenskaplig verksamhet, svensk undervisning och bildning och andra allmänna ändamål som främjar ett svenskt kulturintresse i Finland.

Alla beviljade bidrag finns på webbadressen **beviljade.kulturfonden.fi**.

Våra beviljade bidrag enligt verksamhetsområde finns i verksamhetsberättelsen på sidan 109. Detaljerad information om bidragsomgångar finns på sidan 73.

BIDRAG MED ANSÖKNINGSTID I SEPTEMBER OCH NOVEMBER

I mars delade vi ut cirka 23 miljoner euro, utgående från de ansökningar som lämnades in i november 2020. Beloppet var ungefär lika stort som föregående år och motsvarar drygt 30 procent av ansökningarnas sammanlagda värde. Av cirka 3 000 ansökningar beviljade vi knappt 1 600; drygt hälften av de sökande fick alltså ett positivt besked. Till denna utdelning hör bland annat projekt- och verksamhetsbidrag, arbetsstipendier, doktorandstipendier och andra forskningsbidrag. Här ingår också Stiftelsen Pro Artibus verksamhetsbidrag och bidrag enligt särskilda donationsbestämmelser.

En del av ansökningarna som vi får i november kräver en mera omfattande beredning. Vi överför dem till en så kallad projektberedning vilket betyder att sökande får bidrag enligt styrelsens beslut i ett senare skede.

I mars fördelade vi också bidrag till lokala och regionala aktörer inom Kulturfondens verksam-

hetsområden. I september tog vi dessutom emot ansökningar om bidrag ur några regionalt riktade specialfonder. De regionala fonderna delade sammanlagt ut över 4,2 miljoner euro, 9 procent av hela utdelningen under året.

Till de regionala bidragen från specialfonder hör Svenska Österbottens Kulturfond (SÖK), vars utdelning Österbottens svenska kulturfond också sköter. Till SÖK hör 29 enskilda fonder och utdelningen 2021 var 457 046 euro.

BIDRAG MED ANNAN ELLER FRI ANSÖKNINGSTID

Vissa bidrag, till exempel lärlingsstipendier, förbundspaket och turnébidrag, delar vi ut under andra tider på året. Många av våra bidrag kan sökas flera gånger per år - till exempel stipendier för residentsverksamhet, utlandspraktik och fortbildande resor. Bidrag för renovering av föreningshus och för kulturarvspraktik kan också sökas några gånger per år. Andra bidrag tar vi emot ansökningar om under hela året, bland annat våra så kallade kulturpaket för skola, dagis och bibliotek.

Under året beviljade vi många bidrag för självfinansieringsandelar inom olika EU- och andra programprojekt.

På grund av pandemin fick vi däremot färre ansökningar än normalt om rese- och vistelsestipendier och kulturpaket.

SAMARBETE MED ANDRA FONDER

Vi beviljade bidrag för läromedel, studier och till läroinrättningar i samarbete med

- Föreningen Konstsamfundet rf,
- Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd sr,
- Svenska folkskolans vänner rf och
- Stiftelsen Brita Maria Renlunds Minne sr.

I samarbete med Konstsamfundet delade vi ut bidrag för filmproduktion. Tillsammans med Stiftelsen för Åbo Akademi sr och Konstsamfundet delade vi ut stipendier till journalister.

Under året bidrog vi med 1,9 miljoner euro till de olika samarbetena. De övriga fonderna och stiftelserna stod för 1,4 miljoner euro.

Under år 2021 delade vi ut coronakrisbidrag under namnet *Kultur under tiden* för att hjälpa kulturarbetare. Satsningen gjordes i samarbete med Konstsamfundet och fortsätter under år 2022.

STRATEGISKA MEDEL

Vi delade ut totalt 8,2 miljoner euro till strategiska projekt eller till akuta projekt som inte var möjliga att behandla inom de ordinarie ansökningstiderna. Av de strategiska medlen gick 3 miljoner till universitetens medelinsamlingskampanj. 2022 deltar vi med en lika stor summa. Stora bidrag gick också till Arkitektur- och designmuseet som beviljades 1,5 miljoner åren 2021 och 2022 och till några finländska och nordiska fonders humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsprogram som fick ett bidrag på 1,5 miljoner. Också bidragen för Kultur under tiden delades ut ur de strategiska medlen.

INTRESSEBEVAKNINGSFONDEN

Intressebevakningsfondens ändamål är att stödja politiskt arbete som syftar till att stärka tvåspråkigheten och framför allt det svenska språkets ställning i Finland. Fonden är en SFP partinära sammanslutning.

FASTIGHETSSTIFTELSEN FÖR SVENSKA KULTURFONDEN

Kulturfondens fastighetssatsningar sköts via en egen stiftelse, Fastighetsstiftelsen för Svenska kulturfonden sr, som är närstående till Utdelningsstiftelsen för Svenska kulturfonden. För Fastighetsstiftelsen reserveras årligen fem procent av de årliga tilldelade medlen.

Styrelsen utses av SFP:s partistyrelse. Kulturfondens styrelseordförande är också styrelseordförande för Fastighetsstiftelsen och fastighetschefen fördelar sin tid jämnt mellan de båda stiftelserna.

Bokslutet för Fastighetsstiftelsen publiceras i april 2022 på webbplatsen (www.fastighetsstiftelsen.fi) och i webbversionen av Kulturfondens årsbok.

FONDER MED SPECIFIKA ÄNDAMÅL

Av Kulturfondens cirka 490 fonder går knappt 300 fonder under vårt allmänna ändamål, medan drygt 200 fonder har noggrannare ändamålskriterier och måste följas upp separat. De här fonderna har specifika villkor som kan vara av regional karaktär eller gälla en särskild verksamhet. Vi följer upp utdelningen för var och en av specialfonderna och beaktar deras särskilda villkor.

I årsboken 2019 lyfte vi fram Lise och Thelma Standertskjölds fond medan vi i fjol valde att berätta om några stora fonder som stöder forskning och vetenskap på specifika ämnesområden. I den här årsboken presenterar vi specialfonder med regional anknytning.

De här fondernas donatorer har donerat medel till Svenska kulturfonden för att värna om utbildning eller kultur i särskilt avgränsade områden. Donationerna kan dessutom rikta sig till verksamheter eller organisationer som stått donatorn nära. Den årligen utdelningsbara summan för den här typen av regionala specialfonder är drygt 3 miljoner euro.

Några av de största fonderna med sådan regional inriktning är:

Frans Henriksons testamentsfond (0,8 miljoner)

- För svenska kulturändamål i Sydösterbotten (från och med Vasa i norr till och med Sideby i söder).

Elin och Karl Pentzins Kulturfond (0,8 miljoner)

- Till förmån för den svenska saken, främst i Uleåborg.

Södra Österbottens kulturfond (0,5 miljoner)

- Fondgruppen består av 29 fonder som stöder olika ändamål i området Södra Österbotten.

Bidrag och stipendier

– några trender och tyngdpunkter

Inom Kulturfondens utdelning gick ungefär 14 miljoner euro till utbildning, forskning och vetenskap, 18 till konst och kultur och 11 till allmänfinlandssvensk verksamhet – främst föreningar och förbund, men också intressebevakning. Dessutom riktade vi 2,1 miljoner euro till fastighetssatsningar via Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar, som i oktober bytte namn till Fastighetsstiftelsen för Svenska kulturfonden. Alla beviljade bidrag finns på <https://beviljade.kulturfonden.fi>.

FÖR EN LEVAND TVÅSPRÅKIGHET

Som vanligt gjorde vi många satsningar på tvåspråkigheten i vårt land. Vi införde till exempel en ny bidragsform för att trygga tillgången på svensktalande personer inom den offentliga förvaltningen. ”Bidrag för språkexamen i finska för statsförvaltningen” blev genast populär bland svenskspråkiga personer som behöver bevisa att de kan finska när de söker statliga tjänster. Vi gav också ett bidrag till Kommunförbundet för att anställa en koordinator för språköarna. Jobbet gick till **Karin Ihalainen**, som vi samarbetade aktivt med för att stärka det svenska språket på språköarna. Dessutom beviljade vi finansiering till Helsingfors universitet för ett stort forskningsprojekt om undervisning i svenska för svensk- och tvåspråkiga barn som går i finskspråkig skola.

FÖR STÄRKT BEHÖRIGHET INOM UTBILDNINGSEKTORN

Vi ser tillgången på behöriga pedagoger inom den svenskspråkiga småbarnspedagogiken och skolan som en nyckelfråga. Vi kan inte finansiera den normala verksamheten på de universitetsinstitutioner som utbildar pedagoger, men när det handlar om tillfälliga specialsatsningar i akuta situationer kan vi göra en insats.

År 2021 beviljade vi finansiering till både Helsingfors universitet och Åbo Akademi för flerformsutbildningar som ska ge oss flera behöriga småbarnspedagoger i Svenskfinland. För att öka småbarnspedagogikens attraktionskraft beviljade vi i samarbete med andra finlandssvenska fonder finansiering till Sydkustens landskapsförbund för

projektet *Småbarnspedagogiken – ett framtidsjobb 2.0*. Vi gav även ett bidrag till Åbo Akademi för att ordna en studiehandledarutbildning för personer utan grundexamensstudierätt vid ÅA.

FÖR LÄSFRÄMJANDE OCH VETENSKAPSFÖSTRAN BLAND DE YNGRE

Under 2021 gjorde vi satsningar på vetenskapsfostran för barn och unga. Tillsammans med Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne finansierade vi projektet *Uni Junior*, där barn genom olika verkstäder får en inblick i hur man kan producera och analysera kunskap på olika sätt. Vi fortsatte också vårt samarbete med vetenskapscentret Heureka, som fick bidrag för fadderklassverksamhet och vetenskapliga pop up-shower för årskurs 1-6.

Som alltid stödde vi också läs- och skrivfrämjande verksamhet för barn och unga. Vi gav ett bidrag till Niilo Mäki-institutet, bland annat för forskning och produktion av material kring läsande och skrivande i de finlandssvenska skolorna. Projekten *Skrivande skola* och *Läsambassadör x 2*, med Sydkustens landskapsförbund som huvudman, fick också fortsatt finansiering. Dessutom fick Institutet för de inhemska språken ett bidrag för att skapa en språkvårdsresurs på webben för elever och studerande.

Tillsammans med andra finlandssvenska fonder och stiftelser stödde vi lanseringen av *HBL Junior*, en tidning för barn i åldern 8-13 år. En annan läsfrämjande satsning var *Tim Sparvs bokklubb*, som bland annat lockade idrottsföreningar till läsning.

FÖR KONSTUNDERVISNINGEN

I november beviljade vi ett bidrag till Martin Wegelius-institutet och De Ungas Musikförbund i Svenskfinland DUNK för ett projekt där man samlar in tankar, erfarenheter, utmaningar och förhoppningar av personer som arbetar med konstundervisning för barn och unga. Projektet ska både ge Kulturfonden faktaunderlag för planerade satsningar på konstundervisning och sprida goda modeller på fältet.

Ordkonstverksamhet är ett utmärkt sätt att stimulera barns och ungas språk, fantasi och berättarglädje. Ordkonsten är en av de minsta konstformerna inom den grundläggande konstundervisningen och vi ville stärka ordkonsten i Svenskfinland. Vi anlitate **Monica Martens-Seppelin** för att göra en utredning om hur man i framtiden kunde utbilda ordkonstpedagoger på svenska i Finland. Utredningen blev klar vid årsskiftet och publicerades i samband med ett webbseminarium i januari.

Inom ramen för universitetens medelinsamlingskampanj beviljade vi 650 000 euro för ordkonst inom Åbo Akademi.

FÖR SCENKONSTEN

Vi stödde flera etablerade teatrar och teatergrupper med verksamhetsbidrag, oftast ettåriga, men också för flera år i taget. År 2021 fick tre teatrar verksamhetsbidrag för tre år; Teater Klockrike, Teater Taimine och DuvTeatern.

Vi beviljade också projektbidrag för flera år. På Wasa Teater stödde vi ett treårigt projekt för att utveckla ett teaterpedagogiskt kompetenscentrum.

Vi uppmuntrade att ny dramatik skrivs och produceras på svenska i Finland och valde att stödja projektet *Se världen på scenen*, som teaternas informationscentral Tinfo administrerar. Projektet ska främja översättningar av icke-anglosaxisk dramatik till finska eller svenska.

FÖR TILLGÄNGLIGHET OCH DELAKTIGHET

För att främja tillgänglighet beviljade vi bland annat bidrag till ett projekt som digitaliserar den svenska tidens litteratur. Projektet är en del av Nationalbibliotekets fleråriga satsning på att digitalisera finlandssvenskt och svenskspråkigt material. Tillsammans med andra finlandssvenska fonder

och stiftelser gjorde vi en satsning på ljudböcker.

Vi riktade också bidrag till projekt som gör det gemensamma kulturarvet mera tillgängligt. Nätverket MEHI fick bidrag för ett projekt som ska bygga upp en nationell digital infrastruktur för katalogisering, konservering och förvaring av mediekonst. Vi gav ett första bidrag till ett omfattande projekt som ska kartlägga soldattorp från 1700- och 1800-talen. Materialet publiceras på en öppen nätplattform.

Under pandemin blev digitala evenemang och möten avgörande för tillgången till konst- och kulturupplevelser. För att öka kunskapen om digitala resurser och verktyg initierade vi ett projekt inom Förbundsarenan som erbjuder förbunden fortbildning inom digital evenemangsproduktion. Målet är att öka tillgängligheten och skapa engagemang.

Vi uppdaterade kriterierna för våra kulturpaket till skolor, daghem, bibliotek och vårdenheter för att möjliggöra digitala och hybridevenemang.

Tillgänglighet handlade inte bara om digitala lösningar. Vi stödde också ett projekt där boende i Folkhälsans hus i Brunakärr och Esbo får skapa och delta i konst och kultur i olika former.

FÖR INKLUDERING OCH MÖTEN

Vi fortsatte stödja Regnbågsalliansen och det svenska programmet på Helsingfors Pride, och stödde också projektet *Märkesåret 2021 - två milstolpar i finländsk queerhistoria* som uppmärksammade att det gått 50 år sedan homosexualitet avkriminaliserades och 40 år sedan sjukdomsstämpeln togs bort.

Nya perspektiv är viktiga för konstfältet, och vi stödde Globe Art Points arbete med att sammanföra utlandsfödda konstnärer med finländska konstinstitutioner och konstnärer.

Med förhoppningen att på sikt få impulser och perspektiv från de unga vuxna som flyttat till Sverige för arbete eller studier stödde vi ett strategiskt projekt på Finlandsinstitutet i Stockholm. Genom bland annat språkkurser i finska ska projektet sänka tröskeln för återflyttning och göra den så kallade hjärnflykten till en möjlighet för det svenska i Finland.

FOTO: LAURA MENDELIN

FOTO: TAGE RÖNNQVIST

FÖR DIALOGEN

Tillsammans med övriga grundare och finansierare beviljade vi fortsatt finansiering för Dialogpausstiftelsens verksamhet. Genom vårt bidrag på 200 000 euro tryggar vi stiftelsens verksamhet för ett mera demokratiskt och mindre polariserat samhälle genom konstruktiv dialog fram till år 2025. Dessutom gav vi ett bidrag till Bildningsalliansen för projektet *Dags att prata*, som ordnar dialogpausdiskussioner på svenska och bidrar till att sprida metoden i svenskspråkiga sammanhang. Kulturfonden gick också med som samarbetspartner i den femåriga kampanjen *#Bra sagt*, som bygger på dialogpauskonceptet och drivs av YLE.

SPECIALFONDER MED UTDELNING

Kulturfonden består av många enskilda fonder, vissa med ganska snäva ändamål. År 2021 kunde vi till exempel genom Inga Mattsson-Pietikäinens fond stödja forskning om raumospetsarnas gamla knyppelmönster.

En av Kulturfondens största specialfonder, Frans Henriksons testamentsfond, har länge haft stor avkastning. Fonden fick en egen ansökningsperiod i september för utvecklingsprojekt i Sydösterbotten. Då pandemin slog hårt mot speciellt frilansare på konstfältet beviljade vi rekreationsbidrag för konstnärer ur Lise och Thelma Standertskjöld's fond, en annan av de största enskilda fonderna inom Kulturfonden.

Vissa fonder är utmanande inom Kulturfondens ordinarie utdelning. Vi inledde därför ett samarbete med Stiftelsen Eschnerska Frilasarettet och kunde gemensamt satsa ännu mera på rekreation för äldre i Åboland via Fredrika-hemmets fond.

FÖR FÖRENINGAR OCH FÖRBUND

Föreningar och förbund – tredje sektorn – är en viktig del av det svenska i Finland. Vi beviljade betydande bidrag både för att säkra den ordinarie verksamheten och för att möjliggöra utveckling och innovation i organisationerna.

Förbunden känner medlemsföreningarnas behov och har därför fått uppdraget att fördela Kulturfondens bidrag bland sina föreningar. Föreningarna söker bidrag direkt från det egna förbundet, inte från Kulturfonden. Sju finlands-svenska förbund fick så kallade förbundspaket.

- Finlands svenska scouter 14 000 euro
- Finlands svenska 4H 70 000 euro
- Pohjola-Norden 50 000 euro
- FSI 105 000 euro
- Finlands svenska Marthaförbund 45 000 euro
- SAMS 220 000 euro
- Svenska pensionärsförbundet 35 000 euro

Flera aktiva kultur- och ungdomsföreningar fick bidrag för både planeringsarbete och renovering av sina föreningshus. Vi beviljade vi drygt 50 bidrag på mellan 500 och 10 000 euro.

FÖR ORGANISATIONERS OMFATTANDE VERKSAMHET OCH PROJEKT

Utöver förbundspaketerna fick också flera förbund och intresseorganisationer bidrag för både regelbunden verksamhet och projekt. Följande organisationer fick stora bidrag på över 50 000 euro och ända upp till 400 000 euro:

- Svenska Bildningsförbundet
- Tankesmedjan Magma
- Tankesmedjan Agenda
- Stiftelsen för det tvåspråkiga Finland
- Finlands svenska sång- och musikförbund
- Liberal praktik
- Svenska Finlands folkting
- Finlands svenska 4H
- Finlands Svenska Scouter
- Finlands svenska Marthaförbund
- Finlands Svenska Idrott
- SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder
- Finlands Svenska Ungdomsförbund FSU
- DUNK
- Svenska pensionärsförbundet
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund
- Natur och Miljö
- Förbundet Hem och Skola i Finland
- FDUV (för konst- och kulturläger)
- Finlands studentkårers förbund
- Sydkustens landskapsförbund
- Svenska Österbottens Ungdomsförbund (SÖU)
- Intresseföreningen för finlandssvenska frilanskritiker
- Föreningen Luckan (för att täcka hyreskostnader)

FOTO: NINA AHTOLA

Bidrag och stipendier som utlystes 2021

EXTRA BIDRAG OCH STIPENDIER:

- Systrarna Standertskjölds stipendium
- Rekreation för äldre i Åboland (i samarbete med Stiftelsen Eschnerska Frilasarettet)
- Residensvistelser i Jörn Donners lägenhet, Kultur under tiden IV

NOVEMBER, ANSÖKNINGSTID 1-30.11 2021

- Arbetsstipendier för konstnärer
- Doktorandstipendier
- Stipendier för privatpersoner och arbetsgrupper
- Verksamhetsbidrag för samfund
- Projektbidrag för samfund
- Projektbidrag för vetenskaplig forskning

SPECIALFONDER, ANSÖKNINGSTID 1-30.9 2021

- Henrik Nysténs testamentsfond
- Karl Hjalmar och Karin Helena Winbergs Nyländska skärgårdsfond
- Kristinestads kulturfond
- Svenska Österbottens Kulturfond (SÖK)
- Henry och Martta Bertells minnesfond
- Inga, Valdemar, Anna-Lisa och Inga-Brita Westbergs fond
- Frans Henriksons testamentsfond, egen ansökningstid från september 2021

ÖVRIGA ANSÖKNINGSTIDER UNDER ÅR 2021

- Studiefondens stipendier (i samarbete med andra fonder)
- Vistelsestipendier
- Lärlingsstipendium
- Bidrag för föreningshusrenovering
- Turnébidrag, endast för turnéer inom Finland år 2021
- Journaliststipendier och journalistpraktikanter (i samarbete med Konstsamfundet)
- Utlandspraktik
- Läromedelsstipendier (i samarbete med andra fonder)

Bidrag för film- och medieproduktion utlystes i februari och september i samarbete med KSF. Ansökningarna hanteras inte i Kulturfondens ansökningssystem.

BIDRAG MED FRI ANSÖKNINGSTID

UNDER ÅR 2021

- Kultur på dagis
- Kultur i skolan
- Kultur i vården
- Kultur på bibban
- Kultur tillsammans
- Bokpaket
- Studieresor i grupp inom utbildningssektorn
- Fortbildningsstipendier, utbildning
- Resebidrag, konst och kultur
- Lokalhistorisk praktik
- Bidrag för språkexamen i finska för statsförvaltningen
- Självfinansieringsandel för EU-bidrag, med ansökningstillstånd
- Stipendier för studier vid internationella spetsenheter, med ansökningstillstånd

Årets nya bidragsformer var *Residensvistelser i Jörn Donners lägenhet (Kultur under tiden IV)*, *Projektbidrag för vetenskaplig forskning*, *Stipendier för studier vid internationella spetsenheter*, *Bidrag för språkexamina inom statsförvaltningen* och *Rekreation för äldre i Åboland*.

FOTO: EVA LINGON

Pris & tävlingar

Vi delade ut pris för att belöna personer som gjort extraordinära insatser inom utbildning eller kultur. Kulturfondens stora pris uppmärksammade lärarnas viktiga arbete under coronapandemin. Pristagarna presenteras på de följande sidorna.

KULTURFONDENS PRIS

Kulturfonden delade ut tre pris för att

- belöna modiga, nyskapande, extraordinära insatser för kunnande, kreativitet och kompetens på svenska i Finland,
- visa att man i en liten kulturkrets kan nå internationell kvalitet och
- stödja ett brett kulturbegrepp med respekt för både tradition och innovation.

REGIONALA PRIS

Vi delade ut tre regionala pris för att belöna betydande regionala insatser inom Kulturfondens verksamhetsområden.

Allmänheten hade möjlighet att lämna in förslag på pristagare. Vi fick 40 förslag.

Lärarna i Svenskfinland

KULTURFONDENS STORA PRIS PÅ 30 000 EURO

Lärarna inom den grundläggande utbildningen, gymnasiet och yrkesutbildningen uppvisade en exceptionell anpassningsförmåga och ett outtröttligt engagemang för att upprätthålla en högklassig undervisning under coronapandemin.

De normala rutinerna kring schemaläggning, rumsindelning, planering av undervisningen och kontakt med hemmen ersattes på kort varsel av specialarrangemang. Lärarnas engagemang i elevernas och studerandenas välmående under coronapandemin var stort och samtidigt var deras egen kamp för att orka med arbetet påtaglig. Många satt hemma vid skärmen eller isolerade i sina klassrum utan det vanliga stödet från kollegerna.

Priset var ett erkännande för alla i skolsamfundet som bidrog till att hålla den livsviktiga verksamheten flytande.

FOTO: EVA LINGON

Åsa Hellman

KERAMIKER, KULTURFONDENS PRIS PÅ 15 000 EURO

Keramikern och konstnären Åsa Hellman är en föregångare inom keramikkonsten och en av våra mest kända keramiker. Hennes verk finns representerade bland annat på Nationalmuseum i Stockholm och Victoria & Albert Museum i London.

Åsa Hellman förenar tradition och förnyelse i sitt starka form- och färgspråk som är unikt för keramikkonsten i Finland. Hennes många resor kring Medelhavet och i Marocko och Sri Lanka syns på ett spännande sätt i hennes konst, både i färgsättningen och tekniken.

Som motvikt till det tunga fysiska arbetet med leran skriver Åsa Hellman böcker och konstkritik. Hennes prisbelönta verk *Keramikkonsten i Finland*, som gavs ut på både finska och svenska, blev vald till årets konstbok år 2004.

FOTO: PIA LEHTO

Rabbe Smedlund

SKÅDESPELARE,
KULTURFONDENS PRIS PÅ 15 000 EURO

Om man tänker sig det finlandssvenska teaterlivet som en kropp har Rabbe Smedlund under sina yrkesår varit hjärtat.

Rabbe Smedlund har spelat unga, gamla, fula, vackra, lyckliga, olyckliga, roliga, oroliga, män, kvinnor och allt däremellan. Alltid med samma inkännande och humanistiska grepp. Han har vidrört sina rollpersoner med öm och kärleksfull hand.

Rabbe Smedlund förmedlar en fläkt från svunna tider samtidigt som han lever i nuet. Av sina skådespelarkollegor beskrivs han som fördomsfri, modig, nyfiken och humoristisk. Han är ödmjuk och framhäver aldrig sig själv – han låter rollerna tala.

FOTO: EVA LINGON

Iiris Viljanen

ARTIST OCH LÅTSKRIVARE,
ÖSTERBOTTENS SVENSKA KULTURFONDENS PRIS PÅ 15 000 EURO

Genom sin musik och lyrik, som har en stark österbottnisk identitet, är Iiris Viljanen en god ambassadör för det svenska i Finland – både i Sverige och här hemma.

Iiris Viljanen har redan en lång karriär som musiker bakom sig och hon fortsätter ständigt att utveckla sitt musikaliska uttryck. Viljanens musik och texter andas en förtröstan som behövs särskilt nu när pandemin gör oss oroliga och vilsna. Hennes sånger sätter ord på den tid vi lever i just nu.

Barbro Sundback

ELDSJÄL, ÅBOLANDS SVENSKA KULTURFONDS PRIS PÅ 15 000 EURO

Barbro Sundback har i flera decennier gjort betydande insatser för åländskt musik- och kulturliv.

Hon är en av grundarna och en drivande kraft i Kulturföreningen Katrina som erbjuder högklassig kammarmusik och nya operauppsättningar på Åland, med turnéer också på fastlandet.

Barbro Sundback är en stor visionär, hon vågar ta risker och satsar alltid på kvalitet. Under hennes tid har festivalen blivit både nyskapande och modig med en stark förankring i vår egen tid.

Petri Pöyhönen är verksamhetsledare på Lilla Villan.

Lilla Villan rf

NYLANDS SVENSKA KULTURFONDS PRIS PÅ 15 000 EURO

Verksamheten i Lilla Villan i Sibbo bygger på kompetens, höga konstnärliga visioner, delaktighet, interaktion och samarbete över språk- och generationsgränser.

Verksamheten har fokus på barnfamiljer och tvåspråkighet och man har skapat ett levande och trivsamt vardagsrum där alla kan känna sig välkomna.

Föreningen sätter ribban högt och utvecklar ständigt sin verksamhet. Lilla Villan är också ett centrum för regionens konstfostran. Man satsar både på egna produktioner och samarbeten med andra aktörer. Det är lätt att känna sig hemma i Lilla Villan, där humanitet och bildning står i fokus.

Svenska dagen-pris

I samband med Svenska dagen belönade vi personer som gjort insatser för kultur och utbildning i sin region. Priserna var på 5 000 euro.

Nyland: **KIM GUSTAFSSON**, skådespelare, regissör, dramaturg och teaterpedagog, Borgå
Åboland: **MIKAEL LÅNGBACKA**, musiker, Åbo
Österbotten: **FÖRENINGEN KULTURGARAGET**, samlingsplats för konst och kultur, Karleby

Krisjouren för unga vid HelsingforsMission

FREDRIKA RUNEBERG-STIPENDIET

Krisjouren för unga vid HelsingforsMission fick Fredrika Runeberg-stipendiet på 10 000 euro för sitt arbete med att motverka känslan av ensamhet och bekämpa utsatthet och illamående bland unga och unga vuxna. Stipendiet delades ut på Fredrika Runebergs födelsedag den 2 september.

Stipendiet går till förtjänta personer som arbetar i Fredrika Runebergs anda. Stipendiet kan inte sökas, utan mottagaren utses av en stipendiekommitté med representanter för Kulturfonden, Finlands svenska Marthaförbund, Svenska kvinnoförbundet och Svenska folkskolans vänner.

Andra pris

PRIS UR META OCH OLE TORVALDS FOND

Eldsjälen **Ingeborg Spiik** fick ett pris på 4 500 euro ur Meta och Ole Torvalds fond för sitt livslånga engagemang för kulturen i Åboland. Priset ur Meta och Ole Torvalds fond ska "stödja åboländska identitetsstärkande strävanden".

CARINA APPEL-PRISET

Fotografen **Niklas Meltio** belönades med Carina Appel-priset på 3 000 euro för sitt unikt dokumentära grepp i sina bilder från kris- och kristillstånd på olika håll i världen.

Carina Appels minnesfond grundades för att hedra fotografen och filmaren Carina Appel (1967–2012) och det jobb som hon gjorde särskilt i krigsdrabbade områden. Kilens hembygdsgrupp administrerar priset.

HUGO BERGROTH-SÄLLSKAPETS PRIS

Hugo Bergroth-sällskapet belönar språkligt medvetna personer. År 2021 gick Hugo Bergroth-priset till tolkarna **Tiina Sjelvgren** och **Annica Törmä** och Språkporren-priset till språkexperten **Jenny Sylvén** och journalisten **Jens Berg**.

KOLUMNTÄVLINGEN ARGH?

Henrika Brink från Katedralskolan i Åbo vann kolumntävlingen *Argh? – en skrivartävling för dig som har något på hjärtat* med en stilistisk kolumn som kritiserade modersmålsundervisningen. Totalt 69 bidrag lämnades in och populära teman var pandemin, feminism, utsatthet, klimatångest och utanförskap. Svenska modersmålslärares förening i Finland ordnade tävlingen med bidrag av Kulturfonden.

UPPSATSTÄVLING FÖR FINSKSPRÅKIGA ABITURIENTER

Camilla Sundqvist från Kouvolan Yhteislyseo vann de finskspråkiga abiturienternas femtonde uppsatstävling. Första pris var ett stipendium på 2 000 euro som vinnaren kan använda för att finansiera sina studier vid ett svenskspråkigt universitet eller en svenskspråkig högskola eller till en resa till en nordisk stad. Svensklärarna i Finland rf ordnade tävlingen som Kulturfonden finansierade.

ERIK BERGMAN-PRISET

Sopranen **Anu Komi** fick Erik Bergman-priset på 30 000 euro för sin exceptionellt mångsidiga gärning för vokalmusiken och sångkonsten både i Finland och utomlands.

Sopranen Anu Komi fick Erik Bergman-priset.

FOTO: JAN AHLSTEDT

**Proaktiv
verksamhet**

En av våra målsättningar var att öka interaktionen med våra bidragsmottagare.

Kommunikation

Under 2021 fick Kulturfonden god synlighet i både traditionella och sociala medier. Kulturfonden omnämndes i positiva eller neutrala ordalag i de allra flesta sammanhang.

GENOMSLAG OCH SYNLIGHET I MEDIA

Mest uppmärksamhet fick bidragsutdelningen i mars, Kultur under tiden-bidragen och årets pristagare. De kommunikativt största utmaningarna gällde oklarheterna kring Pohjola-Nordens ekonomi och debatten som följde av forskningscentret Cupores rapport om stiftelsefinansieringens betydelse Samspelets regler.

Under året publicerade vi drygt 30 pressmeddelanden. De behandlade främst beviljade bidrag, utdelningen överlag, utredningar, pristagare och frågor om vår organisation. Våra nyckelpersoner anlätades flitigt för att i medierna kommentera aktuella händelser inom konst, kultur och utbildning. Så gott som all publicitet vi fick i traditionella medier var positiv. Vi fick, främst via samarbeten med finskspråkiga stiftelser, större synlighet i finskspråkiga medier än tidigare. Kulturfondens stora pris som uppmärksammade lärarnas jobb under pandemin noterades av exceptionellt många finskspråkiga medier.

TILLGÄNGLIGA FÖR SÖKANDE

För våra sökande var vi tillgängliga på många olika plattformar. Vi besvarade frågor och interagerade med våra intressenter i många olika kanaler, men vi gav också utrymme för kritiska röster, lyssnade och lät debatten leva.

Webbplatsen var den allra viktigaste kanalen till våra sökande och vi fortsatte utveckla webbinformationen med särskilt fokus på dem. Vi omstrukturerade och bearbetade bland annat Stipendier & bidrag-informationen för att göra den mera tillgänglig och tydlig.

Inför ansökningstiden i november sände vi vårt första nyhetsbrev till över 2 400 personer.

VI VALDE OFTARE VIDEO

Videoproduktioner var också 2021 ett viktigt verktyg i vår kommunikation – både för att ersätta fysiska evenemang och för att belysa och uppmärksamma händelser och frågor. Vi satsade både på estetiska och informativa produktioner.

Våra videoproduktioner var samtidigt ett led i arbetet för att bli mera tillgängliga för flera och olika målgrupper. Med hjälp av videoproduktioner nådde vi många, men vi såg också ibland utmaningar i att hålla deltagarnas intresse vid liv under hela sändningen.

STRUKTUR OCH FREKVENNS I SOCIALA MEDIER

På sociala medier satsade vi på planering, materialproduktion, frekvent publicering och aktiv närvaro. I över 1 000 inlägg i Kulturfondens kanaler lyfte vi dagligen teman ur vår kommunikation.

En av våra målsättningar var att öka interaktionen med våra bidragsmottagare och på det sättet belysa våra bidrag och stipendier och nå nya målgrupper.

Våra främsta kanaler var Facebook, Instagram och Twitter, där vi ofta gjorde flera inlägg per vardag. På LinkedIn, som vi tog i användning 2020, fick vi med hjälp av månatliga inlägg ett hundratal nya följare och kontakt med projektägare och samarbetspartner.

Både våra större videoproduktioner och kortare videoklipp nådde många. Utöver videoproduktionerna blev det stort genomslag bland annat för inläggen om:

- Kulturfondens pristagare och Fredrika Runeberg-stipendiet
- Systrarna Standertskjölde's tillfälliga stipendier för rekreation och rehabilitering
- residensvistelser i Jörn Donners lägenhet
- bidrag för språkexamen i finska för

statsförvaltningen (LinkedIn)

- våra nya förtroendevalda
- vårt ställningstagande om rättvisa arvoden för författare
- vår öppna kommunikation om förtroendevaldas arvoden och vd:s lön
- rekryteringen av en fastighetschef
- debatten kring stiftelsernas roll i samhället
- #jagforskar

KOMMUNIKATIONEN 2021 I RUNDA SIFFROR

- 9 000 följare på Facebook
- 120 000 personer nåddes via vår Facebooksida
- 330 inlägg på Facebook
- 26 novemberinlägg på Facebook med tips till våra sökande
- 3 500 följare på Instagram
- 200 inlägg, 370 Stories, 16 Reels på Instagram
- 130 tweets
- 30 inlägg på LinkedIn
- 17 publicerade videor på Youtube
- 1 200 Youtube-visningar för webbkalaset Kära lärare!
- 33 skickade pressmeddelanden
- 3 500 personer deltog i våra fysiska och digitala seminarier
- 640 gånger nämndes Kulturfonden i mediehusens kanaler
- 580 publicerade sidor, fördelade på 4 rapporter och publikationer

FOTO: NIKLAS GERKMAN

Evenemang och produktioner

Också 2021 digitaliserade vi de allra flesta evenemang och nådde på det sättet en klart större målgrupp än vanligt. Vi producerade ett webbkalas, fyra webbseminarier och fjorton videoproduktioner. De fysiska evenemangen begränsades till en nätverksträff och tre prisutdelningsceremonier.

Samspelets regler

Det kulturpolitiska forskningscentret Cupore presenterade sin rapport *Samspelets regler – stiftelsefinansieringens betydelse för finländska kultur- och bildningsorganisationers verksamhet* på webbseminariet den 21 april. Det tvåspråkiga webbseminariet leddes av **Liisa Suvikumpu** från Stiftelser och fonder och sändes från Bio Rex i Helsingfors. Sändningen nådde cirka 270 tittare.

Kära lärare!

På den internationella lärardagen den 5 oktober ordnade vi webbkalaset *Kära lärare!* för att fira och tacka alla i skolsamfundet som tillsammans höll den livsviktiga verksamheten flytande under pandemin. Undervisningsminister **Li Andersson**, läkaren, psykiatern och författaren **Anders Hansen**, filmregissören **Klaus Härö** och komikern, läraren och dramapedagogen **Malin Appeltofft** var talare på webbkalaset. **Ted Forsström** och **Kaj Korkea-aho** ledde programmet och bjöd på sketcher. Sändningen nådde drygt 2 600 tittare.

Rättvis, stabil och klimatsmart

Under webbseminariet *Rättvis, stabil och klimatsmart* bjöd vi alla sökande på inspiration för en hållbar verksamhet. Hållbarhetsexperten **Alan Atkisson** pratade om hur hållbarhet blev en målsättning för hela världen och Sören Lillkung om Kulturfondens interna hållbarhetsarbete. I ett bildspel presenterade vi tio goda exempel på socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbara handlingar bland våra bidragsmottagare. Webbseminariet sändes den 29 oktober och nådde cirka 200 tittare.

Scen för samarbete

Webbseminariet *Scen för samarbete – modeller för lyckade kulturhus på svenska* sändes den 10 december. **Tomas Järvinen** presenterade sin utredning Svenska kulturhus i Finland – hur, var och varför? och **Nina Gran** redogjorde för slutsatserna i sin utredning *Focus Mattliden – en kultursmedja för nyskapande verksamhet*. En panel diskuterade nycklar till friktionsfria kulturhus. Webbseminariet nådde drygt 270 tittare.

Kulturfondens idédag

Kulturfondens förtroendevalda och personal samlades till virtuell idédag den 17 augusti. **Olli-Pekka Heinonen**, generaldirektör för IBO, talade om hur framtidens finländska utbildning och finansiering påverkar de svenskspråkiga studiestigarna. **Karin Ihalainen**, projektledare för Uppdrag språköar, och **Jaan Siitonen**, projektledare för Språkambassadörerna, resonerade hur man kan stärka befintliga språköar och utveckla nya. Mötet fick också ta del av musikinslag med **Anni Elif Egecioglu**, sång, och **Seppo Kantonen**, piano.

Smart kulturfinansiering

I samarbete med Helsingfors stad, Suomen Kulttuurirahasto, Konestiftelsen, Frame Finland, Centret för konstfrämjande och Föreningen Konstsamfundet bjöd vi på information om kulturfinansiering. Deltagarna kunde knyta nya kontakter och få information om olika understöd för konst och kultur. Cirka 40 personer deltog i evenemanget i Kulturfondens utrymmen den 2 november.

Fredrika Runeberg-stipendiets utdelning

Krisjouren för unga vid HelsingforsMission fick motta Fredrika Runeberg-stipendiet i Runebergshemmet i Borgå den 2 september. På grund av pandemiläget deltog bara ett begränsat antal personer i utdelningsceremonin. En kortfilm om Fredrika Runeberg, stipendiet och stipendiemottagaren publicerades samma dag.

Ung, kreativ och modig

Pristagarna i kolumntävlingen Argh? och uppsatstävlingen för finskspråkiga abiturienter som skriver på svenska belönades på Helsingfors bokmässan den 28 oktober. Kulturfonden finansierade tävlingarna och stod för arrangemangen av prisutdelningen.

Erik Bergmans 110-årsjubileum

Kompositören Erik Bergmans 110-årsjubileum uppmärksammades med körmusik, en solistisk trumpet och ett nytt finländskt uruppförande i Musikhuset den 24 november. Samma dag uppmärksammade vi Erik Bergmans livsverk också i ett bildspel.

I samband med Helsingfors stadsorkesters konsert fick sopranen **Anu Komi** motta Erik Bergman-priset. Efter konserten ordnade vi en festmiddag för pristagaren och inbjudna gäster. Vi publicerade också en video som presenterar Komi och hennes exceptionellt mångsidiga gärning för vokalmusiken och sångkonsten både i Finland och utomlands.

Digital kompetens i skolan

Forskaren och föreläsaren **Linda Mannila**, som gjorde utredningen *Digital kompetens i Svenskfinland – nulägesanalys och goda modeller*, presenterade i en video de viktigaste resultaten i sin utredning. Några lärare och elever berättade hur de upplever

digitaliseringen i skolan. Videon publicerades den 28 januari i samband med livesändningen Hörnan 2021.

Pristagare 2021

Kulturfondens pristagare 2021 – lärarna i Svenskfinland, keramikern Åsa Hellman, skådespelaren Rabbe Smedlund, eldsjälens Barbro Sundback, låtskrivaren Iiris Viljanen och Lilla Villans vänner – presenterades i två filmer där de resonerar kring resiliens och kreativitet i utmanande tider.

Bildspel om utdelningen

På grund av pandemiläget och uteblivna fysiska värfester valde vi att belysa utdelningen genom att presentera ett urval bidragsmottagare i tre bildspel i mitten av maj.

Film om våra nya kansliutrymmen

På stiftelsedagen den 1 oktober bjöd vi på en virtuell rundvandring i våra nya kansliutrymmen på Georgsgatan 27.

Filmen Vem får Kulturfondens pris?

Kulturfonden belönar varje år modiga, nyskapande och extraordinära insatser för kunnande, kreativitet och kompetens på svenska i Finland. I videon som publicerades den 24 maj berättar delegationsordförande Mikael Svarvar varför vi delar ut pris och hur vi utser pristagarna.

Filmen Hjärta & hjärna

En film som på tre minuter presenterar Kulturfondens uppdrag och verksamhet publicerades den 24 juni.

Rapporter och publikationer

Under året gav vi ut tre utredningar inom våra verksamhetsområden. Utredningarna fungerade som stöd för vår utdelning och våra kommande satsningar. Av hållbarhetshänsyn tryckte vi bara små upplagor av publikationerna. I slutet av året tog vi i bruk webbtjänsten Issuu som gör publikationerna mera tillgängliga.

År 2021 lät vi också göra en utvärdering av Svenska kulturfondens strategiska program Hallå!, en utredning om utbildningsvägar för ordkonstpedagoger på svenska i Finland och en rapport om undervisningen av främmande språk i Finland. Alla tre publikationer utkommer 2022 och presenteras i nästa årsbok.

Digital kompetens i Svenskfinland – nulägesanalys och goda modeller

LINDA MANNILA, JANUARI 2021
Svenska kulturfonden gav år 2019 forskaren Linda Mannila uppdraget att göra en utredning om digitaliseringen och digitala kompetenser i den svenskspråkiga grundläggande utbildningen. Coronakrisen sköt upp utredningsarbetet till hösten 2020, men lärarnas och elevernas erfarenheter av vårens distansundervisning gav också nya infallsvinklar på utredningen.

Svenska kulturfondens årsbok 2021

JENS BERG, REDAKTÖR, MAJ 2021
I Svenska kulturfondens årsbok 2020 var tillgänglighet, hållbarhet och anpassningen till coronapandemin centrala teman. Boken innehöll bland annat två lättlästa reportage där formuleringarna och presentationen bearbetades för att bli tillgängliga för så många som möjligt. I alla reportage fanns också information om hur projektägarna beaktade hållbarhet. Målsättningen med årsboken var att belysa Kulturfondens utdelning, pristagare, verksamhet och bokslut.

Samspelets regler – stiftelsefinansieringens betydelse för finländska kultur- och bildningsorganisationers verksamhet

MARIA HIRVI-IJÄS, VAPPU RENKO OCH EMMI LAHTINEN/KULTURPOLITISKA FORSKNINGSCENTRET CUPORE, APRIL 2021
Stiftelsers ändamål och uppdrag påverkar ofta finansieringen av projekt och aktörer och också vilken relation stiftelser skapar till aktörerna. Men vilken roll spelar stiftelsernas finansiering för kultur- och bildningsorganisationers verksamhet? Blir relationen oklar om finansiär och bidragsmottagare uppfattar förhållandet olika? Finns det risk för att stiftelser på sikt då finansierar verksamheter som egentligen ska bekostas med offentliga medel? Bland annat de här frågorna besvarades i Cupores rapport som vi tillsammans med fyra andra finlandssvenska fonder och stiftelser initierade och finansierade.

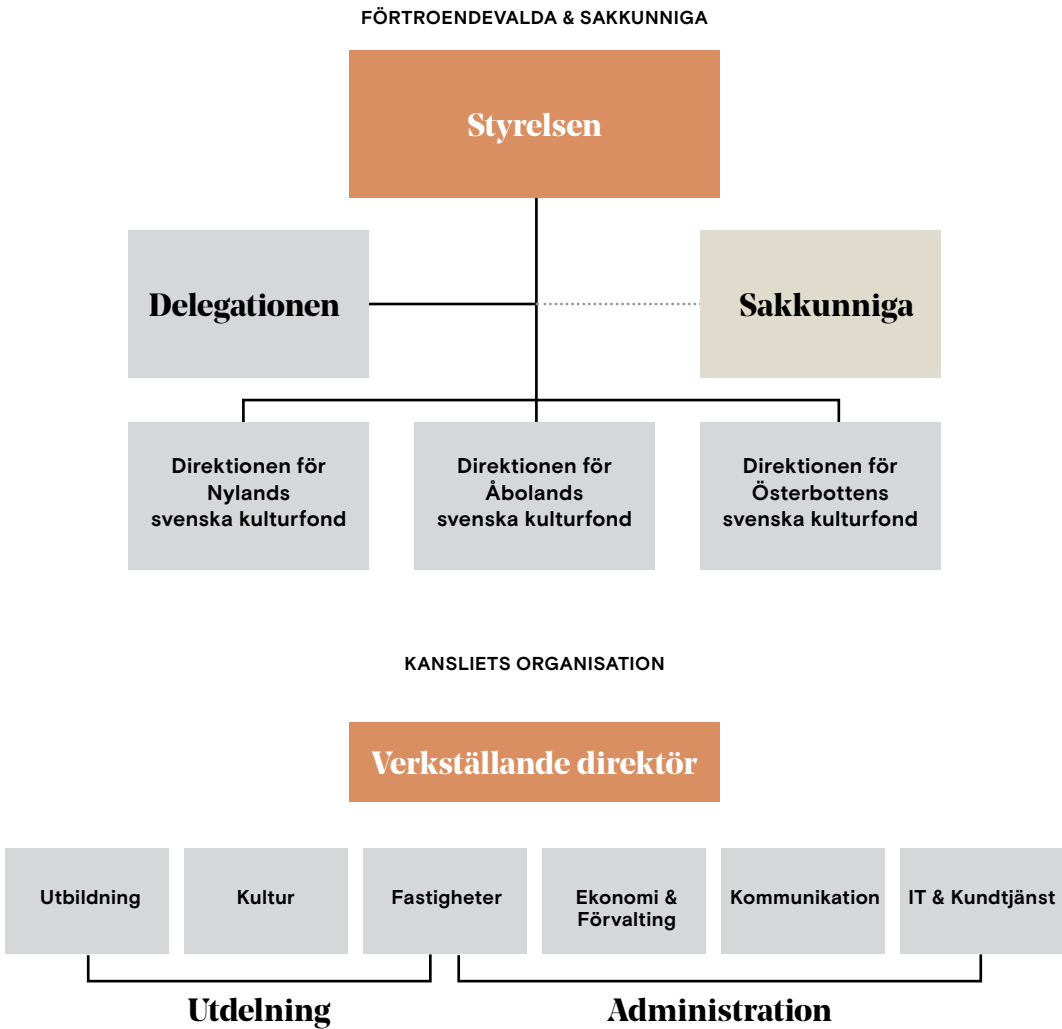
Svenska kulturhus i Finland – hur, var och varför?

TOMAS JÄRVINEN, DECEMBER 2021
Fonder och stiftelser stöder många kulturhus i Svenskfinland. I kulturhusen samlas både verksamhet och kreativitet, men också många viljor under samma tak. Hur kan man på bästa sätt grunda, utveckla och driva kulturhus på svenska i Finland? Kulturfonden lät tillsammans med fem andra stiftelser och fonder göra en utredning om svenska kulturhus i Finland – särskilt Schaumansalen i Jakobstad, kvarteret Victoria på Busholmen i Helsingfors och Kulturhuset Fokus i Karis.

Förvaltning och organisation

Kulturfonden sköter beredningen och beslutsprocessen kring bidrags- och stipendieansökningar. Styrelsen leder organisationen, kansliet bereder ansökningarna och sköter administrationen och styrelsen fattar beslut om utdelningen.

Utomstående sakkunniga har en viktig uppgift vid bedömningen av ansökningar. Styrelsen utser årligen de cirka 40 utomstående sakkunniga, vars namn vi inte offentliggör.

Förtroendevalda

FÖRTROENDEORGAN

Våra förtroendevalda ska känna bra till samhälls-, utbildnings- och kulturlivet, organisationsfältet och regionerna i olika delar av Svenskfinland. Målsättningen är att både olika områden inom det svenska utbildnings- och kulturlivet och olika delar av Finland blir företrädare. Dessutom ska köns- och åldersfördelningen vara jämn.

STYRELSEN

Styrelsen tillsätts av Svenska folkpartiets partistyrrelse och består av en ordförande, åtta medlemmar och tre ersättare. Vår ordförande väljs för tre år och kan återväljas en gång. Medlemmarna väljs för två år och kan återväljas två gånger.

Styrelsen fattar beslut om utdelningen, godkänner verksamhetsplanen och budgeten och övervakar kansliets verksamhet.

DELEGATIONEN

Delegationen är ett sakkunnigorgan för styrelsen och föreslår också vem som ska få Kulturfondens pris. Delegationens ordförande och fjorton medlemmar tillsätts av Svenska folkpartiets partistyrrelse. Ordföranden väljs på tre år och kan återväljas en gång. Medlemmarna väljs på två år och kan återväljas två gånger.

DE REGIONALA DIREKTIONERNA

En del av beredningen för Svenska kulturfonden sköts av tre regionala direktorier:

- Direktionen för Svenska kulturfonden i Nyland
- Direktionen för Svenska kulturfonden i Åboland
- Direktionen för Svenska kulturfonden i Österbotten.

De regionala direktoriererna tillsätts av Svenska folkpartiets partistyrrelse på förslag av stiftelsens styrrelse. Direktorierernas ordförande väljs för en period på tre år och kan återväljas en gång. Medlemmarna väljs för en period på två år och kan återväljas två gånger. För direktorierernas medlemmar är det viktigt att vara väl förtrogna med samhälls- och kulturlivet på svenska inom sin region.

De regionala direktoriererna gör förslag till utdelningen som styrelsen sedan godkänner. Om budsmännen med regionansvar föredrar ärenden för respektive direktorier.

Styrelsen

Styrelsen samlades till 13 möten av vilka två var e-postmöten.

1.8.2020–31.7.2021

ORDFÖRANDE

Mikaela Nylander
rättsnotarie, EK, Borgå

MEDLEMMAR

Silja Borgarsdóttir Sandelin
specialmedarbetare, Helsingfors

Birgitta Forsström
ekonomie doktor, direktör vid NIVA, Grankulla
(vd på Brita Maria Renlunds stiftelse fr.o.m.
1.5.2021, deltog inte i mötena maj-juni)

Gunilla Granberg
utvecklingschef, Pargas

Anna-Lena af Hällström
(vice ordförande), HR-chef, Kristinestad

Christoffer Ingo
landsbygdsföretagare, Korsholm

Christel Liljeström
riksdagssekreterare, Sibbo

Annika Nummelin
seniorrådgivare, Stockholm

Ulf Stenman
vd, Larsmo

ERSÄTTARE

Anna Jungner-Nordgren
seniorrådgivare, Helsingfors

Håkan Nystrand
ordförande för METO-Skogsbranschens
Experter, Esbo

Eva Åström
studiehandledare, Uleåborg

1.8.2021–31.7.2022

ORDFÖRANDE

Mikaela Nylander
rättsnotarie, EK, Borgå

MEDLEMMAR

Silja Borgarsdóttir Sandelin
specialmedarbetare, Helsingfors

Gunilla Granberg
utvecklingschef, Pargas

Anna-Lena af Hällström
(vice ordförande), HR-chef, Kristinestad

Christoffer Ingo
landsbygdsföretagare, Korsholm

Christel Liljeström
riksdagssekreterare, Sibbo

Annika Nummelin
Executive Assistant/Culture Adviser, Stockholm

Ulf Stenman
direktör för svenska enheten vid Finlands
Kommunförbund, Larsmo

Björn Vikström
professor, Åbo

ERSÄTTARE

Anna Jungner-Nordgren
sakkunnig vid Folktinget, Stockholm

Håkan Nystrand
ordförande för METO-Skogsbranschens
Experter, Esbo

Eva Åström
studiehandledare, Uleåborg

Delegationen

Delegationen samlades till ett vårmöte och ett höstmöte.

1.8.2020–31.7.2021

ORDFÖRANDE

Mikael Svarvar
musiker, Larsmo

MEDLEMMAR

Andreas af Enehielm
musiker och skådespelare, Helsingfors

Janne Grönroos
journalist och komiker, Helsingfors

Helleke Heikkinen
EM, Helsingfors och Berlin

Mårten Johansson
konsult och företagare, Ekenäs

Noona Leppinen
teaterpedagog, Helsingfors

Malin Olkkola
redaktör, freelancer/scenkonst, Vasa

Mats Prost
PM, Pargas

Marja Rak
designer, Jakobstad

Catharina von Schoultz
(vice ordförande), EM, Borgå

Frida Sigfrids
studerande, Borgå

Carola Sundqvist
amanuens, Jakobstad

Erik Söderblom
opera- och teaterchef, professor, Helsingfors

Joachim Thibblin
teaterchef, Åbo

Karolina Zilliacus
bibliotekschef, Åbo

1.8.2021–31.7.2022

ORDFÖRANDE

Mikael Svarvar
musiker, Larsmo

MEDLEMMAR

Emina Arnautovic
integrationssakunning, Närpes

Andreas af Enehielm
musiker och skådespelare, Helsingfors

Janne Grönroos
journalist och komiker, Helsingfors

Sofia Jern
redaktör, Helsingfors

Mårten Johansson
konsult och företagare, Ekenäs

Noona Leppinen
teaterpedagog, Helsingfors

Malin Olkkola
redaktör, freelancer/scenkonst, Vasa

Marja Rak
designer, Jakobstad

Frida Sigfrids
(vice ordförande), studerande, Borgå

Erik Söderblom
opera- och teaterchef, professor, Helsingfors

Joachim Thibblin
teaterchef, Åbo

Björn Wallén
ordförande för Fritt Bildningsarbete rf, Ingå

Johanna Wassholm
docent, projektforskare i historia, Åbo

Karolina Zilliacus
bibliotekschef, Åbo

Direktioner

Nylands svenska kulturfond

Direktionen samlades till fyra möten.

1.8.2020–31.7.2021

ORDFÖRANDE

Anders Lindholm–Ahlefeldt
kultur- och fritidschef, Esbo

MEDLEMMAR

Jennifer Dahlbäck
verksamhetsledare, Karis

Börje Henriksson
pensionär, Vanda

Kristoffer Holmberg
programchef, Ekenäs

Catharina von Schoultz
EM, Borgå (delegationens representant)

Leena Stolzmann
rektor, Borgå

Veronica Svenskberg
tjänsterådgivare, Liljendal

Joachim Thibblin
teaterchef, Patis

Mika Westerlund
linjeledare, Helsingfors

Gungerd Wikholm
redaktör, Karis/Helsingfors

1.8.2021–31.7.2022

ORDFÖRANDE

Anders Lindholm–Ahlefeldt
kultur- och fritidschef, Esbo

MEDLEMMAR

Leena Björkqvist
programansvarig lektor
i kulturproducentkap, Esbo

Jennifer Dahlbäck
verksamhetsledare, Karis

Kristoffer Holmberg
programchef, Ekenäs

Hannah Kaihovirta
docent, universitetslektor i estetiska ämnenas
didaktik, Helsingfors

Tom Rejström
magister i teaterkonst,
lektor i skådespelarkonst, Helsingfors

Veronica Svenskberg
tjänsterådgivare, Liljendal

Mika Westerlund
linjeledare, Helsingfors

Gungerd Wikholm
redaktör, Karis/Helsingfors

Björn Wallén
(delegationens representant),
ordförande för Fritt Bildningsarbete rf, Ingå

Direktioner

Åbolands svenska kulturfond

Direktionen samlades till ett möte.

1.8.2020–31.7.2021

ORDFÖRANDE

Emilie Gardberg
direktör för Finlands institut i London,
London och Salo

MEDLEMMAR

Martin Högstrand
lärare, Mariehamn

Sanna Järf
rektor, Kimitoön

Mats Prost
PM, Pargas (delegationens representant)

Susanne Procopé Ilmonen
intendent, Mariehamn

Andrea Schmidt
kulturproducent, Åbo

Anne Sjöström
FM, museichef, Åbo

Jonas Sonntag
klasslärare, Åbo

Magnus Sundman
HK, EK, lärare, Pargas

Johanna Wassholm
docent, projektforskare i historia, Åbo

1.8.2021–31.7.2022

ORDFÖRANDE

Johanna Wassholm
docent, projektforskare i historia, Åbo
(delegationens representant)

MEDLEMMAR

Sanna Järf
rektor, Kimitoön

Mats Prost
PM, Pargas

Susanne Procopé Ilmonen
intendent, Mariehamn

Clara Reinikainen
PeM, musikpedagog, Åbo

Tanja Reuter–Lindén
konstmagister, lektor i bildkonst, Mariehamn

Andrea Schmidt
kulturproducent, Åbo

Anne Sjöström
FM, museichef, Åbo

Jonas Sonntag
klasslärare, Åbo

Magnus Sundman
HK, EK, lärare, Pargas

Direktioner

Österbottens svenska kulturfond

Direktionen samlades till fyra möten.

1.8.2020–31.7.2021

ORDFÖRANDE

Daniel Björkstrand

EM, Malax

MEDLEMMAR

Robert Back

lektor, Nykarleby

Jeremy Crotts

snickarmästare, Vasa

Gunilla Lång-Kivilinna

arkitekt, Solf

Mikael Snickars

rektor, Närpes

Heidi Storbacka

lektor, Jakobstad

Malin Storbjörk

MuM, Kronoby

Mikael Svarvar

(delegationens representant), musiker, Larsmo

Christer Tonberg

Jakobstad

Magdalena Udd

bibliotekarie, Vasa

1.8.2021–31.7.2022

ORDFÖRANDE

Daniel Björkstrand

EM, Malax

MEDLEMMAR

Emina Arnautovic

(delegationens representant),
integrationssakunning vid Folkhälsan, Närpes

Robert Back

lektor, Nykarleby

Jeremy Crotts

snickarmästare, Vasa

Pauliina Holmqvist

FM, logoped, MA in Theatre, jordbrukare,
Karleby

Gunilla Lång-Kivilinna

arkitekt, Solf

Heidi Storbacka

lektor, Jakobstad

Mikael Snickars

rektor, Närpes

Christer Tonberg

Jakobstad

Magdalena Udd

bibliotekarie, Vasa

FOTO: TAGE RÖNNQVIST

Svenska kulturfondens personal

Sören Lillkung
PM, MuM,
verkställande direktör

Kulturteamet

Åsa Juslin
FM, ledande
ombudsman, kultur

Matts Blomqvist
FM, ombudsman,
Nyland

Martin Enroth
PeM, ombudsman,
Österbotten

Anna Wilhelmson
FM, ombudsman,
kultur

Utbildningsteamet

**Berndt-Johan
Lindström**
PM, ledande
ombudsman,
utbildning

**Katarina
von Numers-Ekman**
FM, ombudsman,
utbildning

Åsa Rosenberg
PK, ombudsman,
Åboland och Åland

Katja Zevallos
PeM, ombudsman,
Studiefonden

Kommunikationsteamet

**Martina
Landén-Westerholm**
PM,
kommunikationschef

Petra Adlercreutz
EM, ledningens
assistent

Annika Rönnblad
PM, ekonomie
studerande,
kommunikation-
sassistent

Mia Smulter
kulturproducent

Kundkontakt och IT

Peter Hällström
DI, datachef

Thomas Heikkilä
PK, IT- samordnare
och tekniskt stöd
till sökande

Jesper Koivumäki
ingenjör, IT- stöd
och nätverks-
administratör

Patrik Rusk
EM, senior
systemutvecklare

Ekonomi och förvaltning

**Britt-Marie
Forsell-Stenström**
EM, ekonomi- och
förvaltningschef

Lotta Rönnblad
tradenom,
ekonomiassistent

Joel Johansson
DI, fastighetschef,
Fastighetsstiftelsen för Svenska
kulturfonden (fr.o.m. 17.5.2021)

Verksamhets- berättelse & bokslut

Verksamhetsberättelse 2021

Utdelningsstiftelsen för Svenska kulturfonden sr (Utdelningsstiftelsen) delar ut avkastningen ur den fristående fonden Svenska kulturfonden inom Svenska Litteratursällskapet i Finland rf (SLS). SLS äger och förvaltar de cirka 490 fonderna. Marknadsvärdet av fondernas placeringar inom SLS uppgick 31.12.2021 till cirka 1,7 miljarder euro.

Stiftelsen bytte namn 27.9.2021 från Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr till Utdelningsstiftelsen för Svenska kulturfonden sr och använder som tidigare det sekundära kännetecknet Svenska kulturfonden i sin löpande verksamhet och har registrerat namnet som sekundärt kännetecken i sina stadgar.

BAKGRUND

Svenska kulturfonden grundades år 1908 av Svenska Folkpartiet (SFP). Samma år donerade SFP det dåvarande grundkapitalet till SLS som fick uppdraget att förvalta kapitalet. Senare donationer går därför till Svenska kulturfonden inom SLS. Enligt villkoren i donationsbrevet, som upprättades 30.12.1908, ska fondens avkastning användas ”för främjandet av den svenska undervisningen och andra allmänna svenska kulturuppgifter i Finland”.

Utdelningen ur Svenska kulturfonden sköttes via en oregistrerad förening inom SFP tills en stiftelse grundades 15.12.2010. Målsättningen med den nya stiftelsen var att tydliggöra den juridiska statusen. Samtidigt delegerade SFP beslutanderätten, för den summa som SLS:s finansråd årligen ställer till förfogande för utdelning av avkastningen ur Svenska kulturfonden inom SLS, till den nya stiftelsen.

UTDELNING

SLS finansråd beslutar årligen om dispositionen av avkastningen i Svenska kulturfonden inom SLS. Utdelningsstiftelsens styrelse fattar sedan beslut om utdelningen av de tilldelade medlen. Besluten tas i enlighet med villkoren i donationsbrevet. De beviljade bidragen betalas ut av SLS.

FASTIGHETER OCH KONSTSAMLING

Fastighetsstiftelsen för Svenska kulturfonden sr (Fastighetsstiftelsen) bytte också namn 27.9.2021.

Denna stiftelse grundades i december 2013 under namnet Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr, för att sköta den icke kommersiella fastighetsmassa som överfördes ur Fonden för kultur- och utbildningsinvesteringar i Svenska kulturfonden inom Svenska Litteratursällskapet i Finland rf. Stiftelsen fortsatte då den tidigare osjälvständiga stiftelsen Investeringsfondens (IF) verksamhet som självständig juridisk person.

Av beloppet som SLS årligen tilldelar Utdelningsstiftelsen reserveras enligt avtal fem procent för Fastighetsstiftelsen. De reserverade medel som Fastighetsstiftelsen inte använt under året överför SLS vid årets slut till Utdelningsstiftelsens utdelningsbara medel. Utdelningsstiftelsen kan vid behov och enligt särskilt beslut bevilja dessa medel på nytt till Fastighetsstiftelsen.

Stiftelsen Pro Artibus sr grundades redan 1991 för att sköta Svenska kulturfondens konstsamling som då fanns inom både SLS och SFP.

SVENSKA KULTURFONDEN

Begreppet Svenska kulturfonden används i flera sammanhang och av flera organisationer.

I dagligt tal används ofta Svenska kulturfonden som ett samlande begrepp för verksamheter inom Utdelningsstiftelsen och Fastighetsstiftelsen, delvis inom Pro Artibus och också för kapitalet inom SLS.

Sambandet mellan de olika organisationerna kan beskrivas med följande bild.

Utdelningsstiftelsen hyr verksamhetsutrymmen av Föreningen Konstsamfundet i Amos Anderssons hus på Georgsgatan 27. Även Fastighetsstiftelsen finns i samma utrymmen.

Stadgar och ändamål

”Stiftelsens ändamål är att främja och stödja utbildning, kultur, konst, vetenskap och forskning samt samhällsservice som gynnar det svenska i Finland.”

”Stiftelsen kan *uppfylla sitt ändamål* genom att

- ombesörja beredning och finansiering av utbildnings- och kulturprojekt på svenska i Finland
- stödja projekt som påverkar och främjar service på svenska
- samordna och sköta olika finlandssvenska fonders utdelningsverksamhet för samma ändamål som stiftelsen har
- ta initiativ till, medverka i samt informera om kulturarbetet som gynnar det svenska i Finland
- ordna utbildning, diskussioner och konferenser inom sitt område
- ordna utbildnings- och kulturpolitiska konferenser
- beställa undersökningar och utredningar inom sitt område

- via specialfonder stödja grundaren för politiskt arbete som syftar till att stärka tvåspråkigheten och framför allt det svenska språkets ställning i Finland
- i övrigt idka ändamålsfrämjande verksamhet”

”Stiftelsen kan även idka affärsverksamhet för att finansiera sin verksamhet.”

Stiftelsens stadgar ändrades 27.9.2021 på grund av namnbytet. Föregående ändring registrerades 2017 för att motsvara Stiftelselagen 487/2015.

Hur utdelningsstiftelsen verkar för att uppfylla ändamålet

Ändamålet förverkligas på följande sätt:

1. Utdelningsstiftelsens administration omfattar

- beredningen och beslutsprocessen kring bidrags- och stipendieansökningar
 - egna projekt och utredningar som främjar undervisning och kultur på svenska i Finland
- För administrationen har Utdelningsstiftelsen rätt att erhålla medel ur Svenska kulturfondens avkastning.

2. Svenska kulturfondens utdelning omfattar

- stipendier och bidrag till sammanslutningar, institutioner och enskilda personer inom utbildning och kultur på svenska i Finland

ÅR 2021 STÄLLDE SLS ENLIGT FINANSRÅDETS BESLUT 42 MILJONER EURO TILL DISPOSITION FÖR UTDELNING:

	Euro
Reserveras för föreskrivna/anvisade mottagare år 2021:	2 851 376,10
Reserveras för Fastighetsstiftelsen för Svenska kulturfonden	2 100 000,00
Reserveras för Svenska kulturfondens utdelning år 2021:	37 048 623,90
• ur SLS fonder	112 616,85
• ur Svenska kulturfondens fonder	36 936 007,05
Totalt	42 000 000,00
Ibruktage av fondkapital	30 000,00
Totalt	42 030 000,00

TILLFÖRDA MEDEL OCH BEVILJADE BIDRAG 2021 (2020) ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE

	2021		2020	
	euro	procent	euro	procent
1) Stiftelsens tillförda medel				
Administration	2 282 559	4,8 %	2 373 087	6,0 %
Kansliets kultur- och utbildningsverksamhet	317 441	0,7 %	276 913	0,7 %
Administration totalt	2 600 000	5,5 %	2 650 000	6,7 %
2) Svenska kulturfondens utdelning				
Konst och kultur	17 837 183	37,8 %	16 384 671	41,6 %
Utbildning	7 591 955	16,1 %	7 544 768	19,1 %
Vetenskap	6 106 817	12,9 %	4 063 935	10,3 %
Allmän finlandssvensk verksamhet	10 954 402	23,2 %	8 788 692	22,3 %
Fastighetsstiftelsen för Svenska kulturfonden sr	2 100 000	4,5 %	0	0,0 %
Utdelning totalt	44 590 357	94,5 %	36 782 066	93,3 %
Totala använda medel ur Svenska kulturfonden	47 190 357	100,0 %	39 432 066	100,0 %
Överförs till 2022 års utdelning	3 569 110		6 462 131	
Disponibla medel totalt	50 759 467		45 894 198	
Återgående medel från tidigare år	7 333 106		2 820 198	
Medel från andra stiftelser och föreningar	1 396 361		1 074 000	
Disponibla medel från SLS	42 030 000		42 000 000	

1) Registrerat i Stiftelsen 2) Registrerat i SLS

Utdelningsbara medel för året uppgick till 50,8 miljoner och består av:

- 42 miljoner euro som SLS finansråd ställde till Utdelningsstiftelsens disposition för år 2021,
- 7,3 miljoner euro som återgick från tidigare år,
- 1,4 miljoner euro som erhöles från andra allmännyttiga stiftelser och föreningar för gemensamma satsningar och

Utdelningsstiftelsen använde 2,6 miljoner euro för att täcka kostnaderna för administration och för att ordna kultur- och utbildningsverksamhet för intressenterna. Utdelningen uppgick till 44,6 miljoner. Till utdelningen för 2022 överfördes 3,6 miljoner euro.

Väsentliga händelser under räkenskapsperioden

Utdelningsstiftelsen behandlade ansökningar, beviljade bidrag och drev egna projekt och utredningar som stödde verksamheten och intressegrupperna. Utdelningsstiftelsen bedrev inte forskning eller utvecklingsverksamhet.

På www.kulturfonden.fi finns verksamhetsplaner som beskriver satsningar under de aktuella åren. Se verksamhetsplan för år 2021: https://www.kulturfonden.fi/wp-content/uploads/2020/12/Verksamhetsplan-2021_ok.pdf

Utdelningsstiftelsen gjorde en intern analys av förhållandet mellan Utdelnings- och Fastighetsstiftelsen i juni 2020. Analysen stod bland annat som grund för rekryteringen av en ny ledande tjänsteman för Fastighetsstiftelsen och stiftelserna beslöt att under år 2021 gemensamt anställa en fastighetschef vars arbetstid fördelas jämnt mellan Utdelningsstiftelsen och Fastighetsstiftelsen.

BIDRAG OCH STIPENDIER

Utdelningsstiftelsen behandlade totalt ungefär 6 500 (7 200) ansökningar på 102 (93) miljoner euro. Nästan 4 500 sökande fick positivt besked. I dessa ingår även Studiefondens ansökningar. Ungefär hälften av ansökningarna inlämnades i november 2020. Av utdelningen var 4,5 miljoner euro bidrag som bereds regionalt (4,2 miljoner euro år 2020).

CORONAPANDEMIN

Utdelningsstiftelsen gjorde under coronapandemin flera satsningar på särskilt utsatta grupper – både via Utdelningsstiftelsens egen verksamhet och via den tillfälliga bidragsformen Kultur under tiden i samarbete med Konstsamfundet. Totalt delades Kultur under tiden-bidrag på 2,2 miljoner euro ut under åren 2020–2022. Konstsamfundets andel var 0,7 miljoner euro och Utdelningsstiftelsens 1,5 miljoner euro. Under år 2022 fördelas ännu 0,4 miljoner av den totala summan.

På grund av pandemin kunde många projekt och evenemang inte genomföras. Antalet ansökningar och summan av de beviljade bidragen var därför fortfarande mindre än normalt.

FLERÅRIGA SATSNINGAR

Utdelningsstiftelsen stödde också verksamheter och projekt som sträcker sig över flera år. Sådana är, förutom de strategiska program som vanligen är treåriga satsningar, bidrag för forskning och undervisning till universitet, högskolor och andra läroinrättningar samt olika slag av verksamhetsbidrag och större projekt. Under år 2021 och år 2022 betalas till exempel 3 respektive 3,1 miljoner euro till universitetens medelinsamlingskampanj som berättigar till statens motfinansiering.

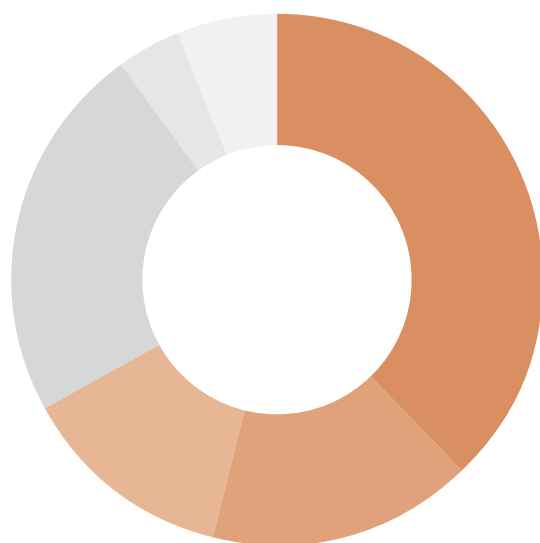
BEVILJADE BIDRAG ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE

Utdelningsstiftelsens bidrag gick till sammanlutningar, institutioner och privatpersoner inom kultur, konstnärlig, litterär och vetenskaplig verksamhet, svensk undervisning och bildning och andra allmänna ändamål som främjar ett svenskt kulturintresse i Finland.

I grafen och tabellen ses hur de beviljade bidragen fördelade sig mellan olika verksamhetsområden.

BEVILJADE BIDRAG 2021 ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE

Verksamhetsområde	Central beredning		Regional beredning		Utdelning totalt	
	tusen euro	procent	tusen euro	procent	tusen euro	procent
KONST OCH KULTUR						
Visuell konst	3 808	8,9	537	12,0	4 345	9,2
Litterär verksamhet	1 155	2,7	308	6,9	1 463	3,1
Teater	3 060	7,2	345	7,7	3 405	7,2
Dans	243	0,6	154	3,4	397	0,8
Musik	2 156	5,0	1 222	27,3	3 378	7,2
Minnesorganisationer	2 164	5,1	236	5,3	2 400	5,1
Kulturverksamhet	1 875	4,4	462	10,3	2 336	5,0
Andra stiftelsers utdelning	0	0,0	114	2,5	114	0,2
Konst och kultur totalt	14 461	33,9	3 377	75,4	17 837	37,8
UTBILDNING						
Småbarnspedagogik, grundläggande och andra stadiets utbildning	3 561	8,3	284	6,3	3 845	8,1
Högre utbildning, vuxenutbildning	2 142	5,0	306	6,8	2 448	5,2
Läromedelsproduktion	368	0,9	0	0,0	368	0,8
Studiestipendier	721	1,7	53	1,2	774	1,6
Utlandspraktik	157	0,4	0	0,0	157	0,3
Utbildning totalt	6 948	16,3	644	14,3	7 592	16,0
VETENSKAP						
Samhällsvetenskap och ekonomi	635	1,5	1	0,0	635	1,3
Humanistisk vetenskap	2 511	5,9	3	0,1	2 514	5,3
Pedagogik	1 623	3,8	4	0,1	1 627	3,4
Naturvetenskap	1 328	3,1	4	0,1	1 331	2,8
Vetenskap totalt	6 095	14,3	12	0,3	6 107	12,8
ALLMÄN FINLANDSSVENSK VERKSAMHET						
Organisationer	4 448	10,4	221	4,9	4 669	9,9
Övrigt	4 319	10,1	230	5,1	4 548	9,6
Intressebevakningsfonden	1 737	4,1	0	0,0	1 737	3,7
Allmän finlandssv. verksamhet totalt	10 504	24,6	451	10,0	10 954	23,2
FASTIGHETSSTIFTELSEN	2 100	4,9	0	0,0	2 100	4,5
ADMINISTRATION						
Administration	2 283	5,3	0	0,0	2 283	4,8
Kansliets kultur och utbildningsverksamhet	317	0,7	0	0,0	317	0,7
Administration totalt	2 600	6,1	0	0,0	2 600	5,5
UTDELNING TOTALT	42 708	100,0	4 483	100,0	47 190	100,0

ÖVERSIKT ÖVER BEVILJADE BIDRAG

- Konst och kultur 38%
- Utbildning 16%
- Vetenskap 13%
- Allmän finlandssvensk verksamhet 23%
- Fastighetsstiftelsen 4%
- Administration 6%

Alla mottagare, ändamål och beviljade belopp finns på webbsidan <https://beviljade.kulturfonden.fi>.

ANSÖKNINGSSYSTEMET RIMBERT®

Kulturfondens ansökningssystem Rimbert® är en egenutvecklad molnbaserad tjänst för hantering av ansökningsprocessen. Molntjänsten och därtill hörande stödtjänster säljs även i mindre omfattning till externa användarorganisationer. Rimbert® registrerades under året som ett eget varumärke.

Datasäkerhet har de senaste åren stått i fokus och under våren 2021 utfördes en extern granskning av systemet. Det automatiska kontrollsystemet utvecklades för att försäkra att det fungerar som det ska. GDPR-funktionaliteten uppdaterades och tas i bruk under början av år 2022.

På basen av respons från de sökande utvecklades responssystemet för att man bättre skulle kunna sprida information och ge mera precis information till de sökande i samband med besluten om utdelningen.

KOMMUNIKATION

Rykte och varumärke

Under 2021 fick Kulturfonden överlag god synlighet och omnämndes i neutrala eller positiva

ordalag i de allra flesta sammanhang i både traditionella och sociala medier. Under året fick både verksamheten och utdelningen – främst via samarbeten med finskspråkiga stiftelser – större synlighet i finskspråkiga medier än tidigare. Också Kulturfondens stora pris som uppmärksammade lärarnas jobb under pandemin noterades av exceptionellt många finskspråkiga medier.

Utdelningsstiftelsen besvarade frågor och interagerade med våra intressenter på många olika plattformar, men gav också utrymme för kritiska röster, lyssnade och lät debatten leva.

Evenemang

På grund av coronaläget digitaliserades de allra flesta evenemang. De nådde en klart större målgrupp än traditionellt, men en del deltagare följde sändningarna endast flyktigt och erfarenhetsutbytet mellan deltagarna försvårades. Av de sammanlagt 9 evenemangen och 14 videofilmerna nådde webbkalaset "Kära lärare!" flest personer, över 2 600.

Press, webb och sociala medier

Under året publicerades drygt 30 pressmeddelanden och över 1 000 inlägg i Kulturfondens kanaler på sociala medier. Inför ansökningstiden i

november gick det första nyhetsbrevet till över 2 400 personer. På webbplatsen omstrukturerades och bearbetades *Stipendier & bidrag*-informationen för att göra den mera tillgänglig och tydlig för våra sökande.

SAMVERKAN MED ANDRA FONDER

Ledande tjänstemän och ordförande från Svenska kulturfonden, Föreningen Konstsamfundet, Svenska folkskolans vänner, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne, Svenska Litteratursällskapet, Stiftelsen Tre Smeder, Harry Schaumans Stiftelse och samfundet Folkhälsan samlades regelbundet för att åstadkomma en klar och effektiv arbetsfördelning i sin verksamhet. Genom samverkan ville man uppnå större genomslagskraft i gemensamma projekt men även utveckla större säkerhet i ansökningsprocesserna och ta lärdom av varandra.

Tillsammans finansierade några av fonderna Cupores utredning "Samspelets regler – stiftelsefinansieringens betydelse för finländska kultur- och bildningsorganisationer" och Tomas Järvinens utredning "Svenska kulturhus i Finland – hur, var och varför?".

Flera av fonderna samarbetade med fokus på barn och unga; bland annat kring bidrag till Re-Generation för att arrangera en klimatkonferens för unga på Åland och Gutsy Go för att producera en konkret upplevelse av delaktighet bland ungdomar.

Kulturfonden samarbetade under året även med ett antal finska fonder och stiftelser. Tillsammans med Suomen Kulttuurirahasto, Jenny ja Antti Wihurin rahasto och jubileumsfonden Sitra fortsatte arbetet med Dialogpausstiftelsen för att genom dialog förstärka förtroendet, resiliensen och demokratin i Finland. Projektet "Konsttestarna", som erbjuder åttondeklassare möjlighet att besöka

professionella kultur- och konstinstitutioner, fortsatte trots pandemins gissel.

Coronakrisen ledde även till ett utökat samarbete mellan Kulturfonden, de finska fonderna och Undervisnings- och kulturministeriet då man regelbundet samlades för att koordinera konkreta stödåtgärder men även för att tillsammans utveckla hållbara lösningsmodeller för kulturfältets återuppbyggnad efter krisen och för att hantera den problematiska situationen med minskade intäkter via tipsmedel.

FÖRÄNDRINGAR I PERSONALEN

I maj 2021 började **Joel Johansson** som fastighetschef på Utdelnings- och Fastighetsstiftelserna. Han fördelar sin tid jämnt mellan de båda stiftelserna.

VÄSENTLIGA HÄNDELSER EFTER

RÄKENSKAPSPERIODENS SLUT

Finansrådet i SLS beslutade 18.3.2022 att år 2022 ställa 42 miljoner euro till disposition för Svenska kulturfondens ändamål enligt följande:

Man noterade inga särskilda väsentliga händelser som påverkar bokslutet under år 2022.

Utdelningsstiftelsens verksamhet förutses fortsätta som tidigare under nästa år. På [www.kulturfonden.fi](http://www.kulturfonden.fi/wp-content/uploads/2022/01/Verksamhetsplan2022.pdf) kan man läsa om vad som betonas i verksamhetsplanen för år 2022: <https://www.kulturfonden.fi/wp-content/uploads/2022/01/Verksamhetsplan2022.pdf>

	Euro
Reserveras för föreskrivna/anvisade mottagare år 2022:	2 912 372,84
Reserveras för Fastighetsstiftelsen för Svenska kulturfonden	2 100 000,00
Reserveras för Svenska Svenska kulturfonden utdelning år 2022	36 987 627,16
• ur Svenska kulturfondens fonder	36 870 470,80
• ur Svenska litteratursällskapets fonder	117 156,36
Totalt	42 000 000,00

Riskhantering och framtidsutsikter

Styrelsen och den operativa ledningen har det övergripande ansvaret för riskhanteringen.

RYKTESRISK

Ett gott rykte och allmänhetens förtroende är grundläggande för Utdelningsstiftelsen. Ett fokusområde är att trygga att namn eller rykte inte skadas. Grunden för det goda ryktet ligger i att Utdelningsstiftelsen arbetar – enligt stadgarna och med respekt för donatorernas vilja – effektivt och hållbart, med stor integritet och hög kvalitet och med klar anknytning till det svenska i Finland.

För att minimera ryktesrisken behandlas alla intressenter rättvist, respektfullt och etiskt. Kommunikationen är snabb, öppen och tydlig. Fokus är på god ledning och professionellt arbete i enlighet med lagar, principer och anvisningar. Både verksamheten och verksamhetsprinciperna utvärderas regelbundet.

Ryktetsrisken kan – till skillnad från övriga risker – basera sig på verkliga eller fiktiva händelser. Man utvärderar kontinuerligt händelser som kunde inverka negativt på ryktet och agerade.

RISK FÖR OEGENTLIGHETER

Risken för oegentligheter föreligger alltid inom alla organisationer. Oegentligheter kan förekomma då någon har ett motiv och en uppfattning om att handlingen är rättfärdigad och då systemet dessutom möjliggör oegentligheten.

Att styra över de förstnämnda faktorerna är svårt, men via god förvaltning och en fungerande intern kontroll kan man rätt långt förhindra att oegentligheter uppstår.

Utdelningsstiftelsen strävar till att själv kritiskt granska verksamheten. För att hitta svagheter ser man kontinuerligt över processer och interna kontroller. Ledningen och personalen följer god förvaltnings- och dokumenterade interna kontroller, styrelsen gör självutvärderingar, samfund som regelbundet erhåller bidrag utvärderas externt och vi kräver in mera detaljerade redovisningar. Även utvärderingar av den egna verksamheten och förmågan att reagera på svagheter är viktiga i den dagliga verksamheten.

RISK FÖR OJÄMN ELLER MINSKAD UTDELNING

I en föränderlig och oförutsägbar värld är det viktigt att Svenska kulturfondens kapital förvaltas hållbart och effektivt och säkrar en god utdelning. Kapitalet, som ägs och förvaltas av SLS, består till cirka 80 procent av aktier, 10 procent av ränteplaceringar och 10 procent av fastigheter och fastighetsaktier.

SLS beskriver sin placeringsverksamhet på följande sätt:

SLS placeringsverksamhet styrs av finansrådet som fastställer placeringspolitiken. Placeringspolitiken definierar målet för placeringsverksamheten som är att:

- a) generera stabil och förutsägbar direktavkastning för verksamhet och utdelning samt att
- b) uppnå en totalavkastning som motsvarar avkastningskravet och därmed tryggar förmögenhetens realvärde på lång sikt.

Placeringsverksamhetens risker betraktas mot bakgrund av målet för avkastning och bevarandet av kapitalets långsiktiga realvärde. Placeringsverksamhet är utsatt för olika typer av risker. För att hantera de risker som den valda placeringspolitiken innebär eftersträvas en tillräcklig diversifiering för att minska beroendet av enskilda planeringsinstrument. SLS upprätthåller i enlighet med placeringspolitiken i sin balans buffertar för att hantera portföljens värdeförändringsrisker, direktavkastningsrisker, likviditetsrisker samt bolagsspecifika risker, kreditrisker och risker förknippade med ansvarsfullhet och hållbarhet. Med beaktande av portföljens sammansättning bedöms riskerna vara på en normal nivå och riskbuffertarna tillräckliga.

En viktig aspekt i placeringspolitiken är hållbarheten som SLS beaktar genom att ha definierat principer för ansvarsfulla placeringar. Man anser att bolag som agerar ansvarsfullt kan förväntas vara mera framgångsrika och möta färre risker i sin verksamhet vilket leder till att ansvarsfullhetsaspekterna är i linje med kravet på både direktavkastning och totalavkastning.

SLS avsätter också regelbundet medel till en konjunkturutmättningsfond vars syfte är att med fondens kapital utjämna konjunkturvariationer-

nas inverkan på den för Svenska kulturfondens ändamål till disposition ställda avkastningen.

Noggrannare information om placeringarna finns i SLS förvaltningsprinciper, <https://www.sls.fi/sv/verksamhetsprinciper#forvaltningsprinciper>.

FRAMTIDSUTSIKTER

Svenska litteratursällskapets placeringsverksamhet har under flera år gett en stadig avkastning, trots osäkerhet på aktiemarknaden. Utdelningsstiftelsens disponibla medel och därmed också utdelningens storlek förväntas bibehållas på en stabil nivå under de närmaste åren. Placeringsverksamhetens risker hanteras av Svenska litteratursällskapet i enlighet med de principer som beskrivs i SLS placeringspolitik.

STYRELSENS SAMMANSÄTTNING:

	1.8.2021 – 31.7.2022	1.8.2020 – 31.7.2021
ordförande	Mikaela Nylander	Mikaela Nylander
vice ordförande	Anna-Lena af Hällström	Anna-Lena af Hällström
ordinarie medlem	Annika Nummelin	Annika Nummelin
ordinarie medlem	Björn Vikström	Birgitta Forsström
ordinarie medlem	Christel Liljeström	Christel Liljeström
ordinarie medlem	Christoffer Ingo	Christoffer Ingo
ordinarie medlem	Gunilla Granberg	Gunilla Granberg
ordinarie medlem	Silja Borgarsdóttir-Sandelin	Silja Borgarsdóttir -Sandelin
ordinarie medlem	Ulf Stenman	Ulf Stenman
ersättare	Anna Jungner-Nordgren	Anna Jungner-Nordgren
ersättare	Eva Åström	Eva Åström
ersättare	Håkan Nystrand	Håkan Nystrand

Styrelsen sammankom till 14 (14) möten varav 3 (2) var e-postmöten. Alla möten har på grund av pandemin hållits på distans.

VD, ÖVRIG LEDNING OCH FÖRVALTNINGSORGAN

Vd Sören Lillkung ledde Utdelningsstiftelsens kansli. En ledningsgrupp med fem personer bistod vd. Vd är - till skillnad från ledningsgruppen – en del av den juridiskt ansvariga ledningen.

Utdelningsstiftelsen hade en delegation och tre direktorer för de regionala fonderna: Nylands svenska kulturfond, Åbolands svenska kulturfond

Styrelse, övrig ledning och revisorer

STYRELSEN

Utdelningsstiftelsens styrelse tillsätts av SFP:s partistyreelse. Styrelsen består av en ordförande, åtta ordinarie ledamöter och tre ersättare. Ordförande utses för tre mandatperioder i sänder och samma person får utses för högst två på varandra följande sådana perioder. Övriga medlemmar utses för två mandatperioder i sänder och samma person får utses för högst tre sådana på varandra följande perioder. Mandatperioden löper årligen från 1 augusti till 31 juli.

och Österbottens svenska kulturfond. Dessa var både sakkunnigorgan och beredande organ. Som delegationens ordförande fungerade Mikael Svarvar.

ARVODEN TILL FÖRTROENDEVALDA OCH LÖN TILL VD

Styrelse- och delegationsordförande fick ett årsarvode på 33 000 respektive 21 600 euro. Övriga

styrelse-, delegations- och direktionsmedlemmar fick arvoden på basen av antalet möten som de deltagit i. Styrelsemedlemmarnas mötesarvode var 500 euro och delegationsmedlemmarnas 250 euro. De regionala direktionernas ordförande fick 500 euro per möte och medlemmarna 250 euro. Arvodena, som varit oförändrade sedan år 2014, fastställs av Sfp:s finansråd. Den totala summan arvoden syns i närståendetabellen samt i bokslutets noter. Vd:s lön var 178 070 euro under år 2021 samt telefonförmån 240 euro.

Till styrelsemedlemmar och vd utbetalas också ersättning för resor och övernattningar i stiftelsens ärenden, enligt Stiftelsens resereglemente som gäller för både förtroendevalda och personal. Kilometerersättningar och dagpenningar betalas i enlighet med reglementet enligt Skatteförvaltningens beslut om skattefria resekostnadsersättningar. Eftersom alla styrelsemöten och de flesta övriga möten hölls på distans var reseersättningarna marginella.

REVISORER

Utdelningsstiftelsen konkurrenssatte revisionen och valde vid styrelsemötet 3.11.2021 som ny revisor för år 2021 revisionssamfundet KPMG Ab med CGR **Marcus Tötterman** som huvudansvarig revisor. De tidigare revisionssamfundet, Ernst & Young Ab, där CGR **Bengt Nyholm** var huvudansvarig revisor erhöll enligt faktura ett arvode på 17 980,00 euro under år 2021.

Närståendekrets och jäv

Utdelningsstiftelsen har en dokumenterad närståendekrets- och jävsanvisning för utdelningsverksamheten och upprätthåller ett närståenderegister för den snäva närståendekretsen.

NÄRSTÅENDEKRETS

I enlighet med bestämmelserna om närståendetransaktioner strävade man efter att säkerställa att

- personer som hör till närståendekretsen inte favoriseras vid utdelningen av stipendier och bidrag,
- kommersiella transaktioner sker på marknadsvillkor och till marknadspriser, om inte något annat följer av särskilda skäl, och
- ekonomiska transaktioner med personer som

hör till den snäva närståendekretsen rapporteras i verksamhetsberättelsen.

Närståendetransaktioner övervakades genom att upprätthålla ett närståenderegister. Med hjälp av registret kan man kontrollera att bidrag beviljas på korrekta grunder och uppfyller ovanstående rapporteringskrav. Registrets beskrivning är tillgänglig på webbplatsen.

Stiftelsen erbjuder inga förmåner för närståendekretsen.

JÄV

Stiftelsen fattade beslut om alla av Utdelningsstiftelsen beviljade bidrag. Styrelsemedlemmar, delegationsmedlemmar, direktionsmedlemmar, sakkunniga, stiftelsens ombud och personer i ledande ställning registrerade jäv i stiftelsens elektroniska stipendiehanteringssystem enligt följande principer:

- alla pågående förtroendeuppdrag som kan ha betydelse för uppdraget inom stiftelsen registrerades
- jäv registrerades på ansökningsnivå
- ärenden som gäller stiftelsens närståendekrets registrerades på ansökningsnivå

Förtroendevalda, sakkunniga och personal deltog inte i beredningen av, behandlingen av eller beslutsfattandet i ett ärende där de var jäviga.

NÄRSTÅENDEKRETSTABELL

Åtgärder eller ekonomiska fördelar i euro		Närståendekretsrelationens karaktär				
		1	2	3	4	5
A	Ledningens löner, arvoden och pensionsförpliktelser					
A.1	Styrelse och VD		294 670			
A.2	Revisorer		17 980			
A.3	Övrig ledning (ledningsgrupp)			461 930		
B	Avtal					
C	Beviljade bidrag, stipendier och ersättningar	4 768 511			42 876	
D	Beviljade lån, ansvar och ansvarsförbindelser					
E	En beskrivning av åtgärder och ekonomiska fördelar	Bidrag till stiftaren, Fastighetsstiftelsen, Pro Artibus	Sedvanliga löner & arvoden	Löner till personal	Sedvanliga bidrag	Sedvanliga bidrag

NÄRSTÅENDEKRETSRELATIONENS KARAKTÄR

- 1 Stiftaren och den som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen samt deras eller stiftelsens dottersammanslutning och dotterstiftelse
- 2 Styrelseledamöterna samt ersättarna för dem, verkställande direktören och dennes ställföreträdare samt revisorerna i stiftelsen och i sammanslutningar och stiftelser som avses i 1 punkten
- 3 Stiftelsens ombud och andra personer som deltar i ledandet av stiftelsen (ledningsgrupp).
- 4 Familjemedlemmar till personer som avses i 2–3 punkten (punkt 1 är inte i detta fall en person) make och sambo, egna barn och makens eller sambons barn och dessa barns make eller sambo och efterkommande samt egna och makens eller sambons föräldrar, far- och morföräldrar och deras föräldrar
- 5 Sammanslutningar och stiftelser där en människa eller flera samverkande människor som avses i 1–4 punkten har bestämmande inflytande

Stiftelsen är inte medveten om övriga närståendetransaktioner än de som presenteras i tabellen ovan. Kategori 5 rapporteras inte då det gäller den omfattande närståendekretsen.

Bokslut

1.1–31.12.2021

Resultaträkning

	Not	1.1–31.12.2021 euro	1.1–31.12.2020 euro
Ordinarie verksamhet			
Intäkter			
Tillförda medel från Svenska kulturfonden i SLS	1	2 600 000,00	2 650 000,00
Övriga intäkter		161 101,49	196 119,00
		2 761 101,49	2 846 119,00
Kostnader			
Personalkostnader	2		
Löner och arvoden		-1 641 168,56	-1 477 297,80
Pensionskostnader		-228 160,33	-194 262,37
Övriga lönebikostnader		-46 462,89	-39 719,01
		-1 915 791,78	-1 711 279,18
Avskrivningar	3	-26 079,89	-20 722,37
Övriga kostnader	4	-796 809,29	-1 065 127,10
Ordinarie verksamhetens över (+) / -underskott (-)		22 420,53	48 990,35
Finansiella intäkter och kostnader		310,92	0,03
Räkenskapsperiodens resultat		22 731,45	48 990,38

Balansräkning

	Not	31.12.2021 euro	31.12.2020 euro
AKTIVA			
BESTÅENDE AKTIVA			
Materiella tillgångar	5		
Inventarier och lösöre		114 152,50	105 084,59
Förskottsbetalningar		0,00	0,00
		114 152,50	105 084,59
RÖRLIGA AKTIVA			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		18 467,07	24 298,33
Övriga fordringar		10 662,50	10 500,00
Resultatregleringar		0,00	746,68
		29 129,57	35 545,01
Kassa och bank		706 767,11	740 505,85
Totala aktiva		850 049,18	881 135,45
PASSIVA			
EGET KAPITAL			
Eget kapital	6		
Grundkapital		25 000,00	25 000,00
Överskott/underskott från tidigare år		445 428,86	396 438,48
Räkenskapsperiodens överskott		22 731,45	48 990,38
		493 160,31	470 428,86
FRÄMMANDE KAPITAL			
Kortfristigt främmande kapital			
Skulder till leverantörer		40 234,06	131 046,72
Övriga skulder		77 961,28	73 546,14
Resultatregleringar	7	238 693,53	206 113,73
		356 888,87	410 706,59
Totala passiva		850 049,18	881 135,45

Bokslutets noter

Allmänna principer för uppgörande av bokslutet

PRINCIPER FÖR UPPGÖRANDE AV BOKSLUT

Bokslutet har upprättats och presenteras i enlighet med stadgandena i stiftelse- och bokföringslagen. Utdelningsstiftelsen hör till gruppen små företag enligt Bokföringslagen 1: 4a §.

ORDINARIE VERKSAMHET

I gruppen ordinarie verksamhet i resultaträkningen presenteras de tillförda medel som lyfts från

Svenska kulturfonden (inom Svenska Litteratursällskapet i Finland r.f., SLS) samt övriga intäkter. Dessa specificeras närmare i noterna till resultaträkningen.

VÄRDERINGEN AV BESTÅENDE AKTIVA

De materiella tillgångarna har i balansräkningen upptagits till anskaffningsutgiften med avdrag för planenliga avskrivningar.

Noter till resultaträkningen

1. INTÄKTER FRÅN ORDINARIE VERKSAMHET

Intäkter från ordinarie verksamhet	1.1 – 31.12.2021	1.1 – 31.12.2020
Tillförda medel från Svenska kulturfonden (Svenska Litteratursällskapet i Finland r.f.)		
Tillförda medel för Utdelningsstiftelsens administration	2 282 558,97	2 355 446,73
Tillförda medel för Utdelningsstiftelsens egna utbildnings- och kultursatsningar och projekt	317 441,03	294 553,27
Totala tillförda medel	2 600 000,00	2 650 000,00
Övriga intäkter		
Sålda tjänster (momspliktiga)	150 576,65	194 827,49
Övriga momsfria intäkter	10 524,84	1 291,51
Totala övriga intäkter	161 101,49	196 119,00
Totala intäkter	2 761 101,49	2 846 119,00

Ur Svenska kulturfondens utdelningsmedel reserveras i enlighet med uppgjord budget medel för utdelningsstiftelsens administration samt egna utbildnings- och kultursatsningar för intressenterna

och projekt. Endast under året lyfta medel bokas och intäktsförs.

Övriga poster består av momspliktig försäljning.

2. PERSONALKOSTNADER

Personalens antal har i medeltal uppgått till 20 personer under både år 2021 och år 2020.

	1.1 – 31.12.2021	1.1 – 31.12.2020
Personalkostnader		
Löner	1 339 611,19	1 236 084,90
Arvoden till styrelsen och övriga förtroendevalda	198 150,00	194 675,00
Övriga arvoden och ersättningar	103 407,37	46 537,90
Pensionskostnader	228 160,33	194 262,37
Övriga lagstadgade försäkringar	40 637,76	35 559,09
Frivilliga personalrelaterade försäkringar	5 825,13	4 159,92
Totalt	1 915 791,78	1 711 279,18

3. PLANENLIGA AVSKRIVNINGAR

Avskrivningstiderna är:

Inventarier och lösöre: 5 år

Inventariernas och lösörets avskrivningar syns som skild post i resultaträkningen.

Små anskaffningar, vars livslängd beräknas vara maximalt 3 år eller vilkas anskaffningspris är under 1 200 euro har upp till totalt 3 600 euro bokats som kostnader, dock så att väsentlighetsprincipen beaktas.

4. ÖVRIGA KOSTNADER

	1.1 – 31.12.2021	1.1 – 31.12.2020
Övriga kostnader		
Administrationskostnader	198 882,12	465 622,55
Lokalkostnader och hyror	262 506,14	287 196,96
Revisionskostnader	17 980,00	17 754,32
Egna kultur- och utbildningsprojekt	317 441,03	294 553,27
Totala kostnader	796 809,29	1 065 127,10

Kostnaderna ovan presenteras enligt funktion och projekt. Stiftelsen valde 3.11.2021 som revisionssamfund för år 2021 KPMG Ab. Revisionsarvodet kostnadsförs enligt erhållen faktura under året och hänförs sig därför till arvodet för revisionen år 2020 (Ernst & Young Ab).

Noter till balansräkningens aktiva

5. BESTÅENDE AKTIVA

I balansräkningens bestående aktiva presenteras den icke avskrivna delen av inventarier och lösöre.

Inventarier	
Anskaffningsutgift 1.1.2021	201 910,93
Ökning under året	43 049,27
Minskning under året	-2 500,00
Anskaffningsutgift 31.12.2021	242 460,20
Akkumulerade avskrivningar	-102 227,81
Avskrivningar under räkenskapsåret	-26 079,89
Bokföringsvärde 31.12.2021	114 152,50

Noter till balansräkningens passiva

6. EGET KAPITAL

Posterna för eget kapital kan ses ur balansräkningen.

7. PASSIVA RESULTATREGLERINGAR	2021	2020
Passiva resultatregleringar		
Semesterlöneskulder och övriga sociala avgifter	238 693,53	206 113,73
Totalt	238 693,53	206 113,73

Säkerheter och ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna består av hyresansvar.

	2021	2020
Förfaller till betalning under påbörjad räkenskapsperiod	201 262,78	194 749,92
Förfaller till betalning under senare räkenskapsperioder	561 907,40	756 297,72

Verksamhetsberättelsens och bokslutets datering och underteckning

Helsingfors den 4 april 2022

Mikaela Nylander, styrelseordförande
Anna-Lena af Hällström, viceordförande
Gunilla Granberg
Annika Nummelin Björn Vikström
Christel Liljeström
Christoffer Ingo
Ulf Stenman
Silja Borgarsdóttir- Sandelin
Håkan Nystrand, ersättare
Anna Jungner-Nordgren, ersättare
Eva Åström, ersättare
Sören Lillkung, verkställande direktör

Revisionsanteckning

Över utförd revision har idag avgivits berättelse.

Helsingfors den 11 april 2022
KPMG Ab, revisionssamfund
Marcus Törterman, CGR

Förteckning över använda bokföringsböcker

Bokföringen är uppgjord i det integrerade ekonomisystemet Procountor.

DOKUMENT	FÖRVARINGSSÄTT
Balansbok	Skilt bunden
Balansspecifikationer	Skilt bundna, i elektronisk form
Huvudbok	I elektronisk form
Dagbok	I elektronisk form
PROCOUNTOR	FÖRVARINGSSÄTT
Försäljningsfakturer	Elektroniska verifikat och arkivering
Inköpsfakturer och nätfakturer (inköp)	Elektroniska verifikat och arkivering
Rese- och kostnadsersättningar inkl. bilagor, memorialverifikat	Elektroniska verifikat och arkivering
Löner	Elektroniska verifikat och arkivering
Kontoutdrag, betalningsverifikat	Elektroniska verifikat och arkivering
Deklaration av moms och övriga skatter på eget initiativ	Elektroniska verifikat och arkivering

Revisionsberättelse

Till styrelsen för Utdelningsstiftelsen för Svenska kulturfonden sr

Revision av bokslutet

UTTALANDE

Vi har utfört en revision av bokslutet för Utdelningsstiftelsen för Svenska kulturfonden sr (fo-nummer 2379356-8) för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2021. Bokslutet omfattar balansräkning, resultaträkning och noter till bokslutet.

Enligt vår uppfattning ger bokslutet en rättvisande bild av stiftelsens ekonomiska ställning samt av resultatet av dess verksamhet i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden gällande upprättande av bokslut och det uppfyller de lagstadgade kraven.

GRUND FÖR UTTALANDET

Vi har utfört vår revision i enlighet med god revisionssed i Finland. Vårt ansvar enligt god revisionssed beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar för revisionen av bokslutet. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt de etiska kraven i Finland som gäller den av oss utförda revisionen och vi har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa. Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

STYRELSENS ANSVAR FÖR BOKSLUTET

Styrelsen ansvarar för upprättandet av bokslutet och för att bokslutet ger en rättvisande bild i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden gällande upprättande av bokslut samt uppfyller de lagstadgade kraven. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta ett bokslut som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av bokslutet ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är

tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om man avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

REVISORNS ANSVAR

FÖR REVISIONEN AV BOKSLUTET

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida bokslutet som helhet innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i bokslutet.

Som del av en revision enligt god revisionssed använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- Identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i bokslutet, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfälskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- Skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse

för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

- Utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i ledningens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
 - Drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av bokslutet. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i bokslutet om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om bokslutet. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
 - Utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i bokslutet, däribland upplysningarna, och om bokslutet återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- Vi kommunicerar med dem som har ansvar för stiftelsens styrning avseende, bland annat, revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den, samt betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat under revisionen.

Övriga rapporteringsskyldigheter

ÖVRIG INFORMATION

Styrelsen ansvarar för den övriga informationen. Den övriga informationen omfattar verksamhets-

berättelsen. Vårt uttalande om bokslutet täcker inte övrig information.

Vår skyldighet är att läsa den övriga informationen i samband med revisionen av bokslutet och i samband med detta göra en bedömning av om det finns väsentliga motstridigheter mellan den övriga informationen och bokslutet eller den uppfattning vi har inhämtat under revisionen eller om den i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter. Det är ytterligare vår skyldighet att bedöma om verksamhetsberättelsen har upprättats enligt gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse.

Enligt vår uppfattning är uppgifterna i verksamhetsberättelsen och bokslutet enhetliga och verksamhetsberättelsen har upprättats i enlighet med gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse.

Om vi utgår från vårt arbete på den övriga informationen, drar slutsatsen att det förekommer en väsentlig felaktighet i verksamhetsberättelsen, bör vi rapportera detta. Vi har ingenting att rapportera gällande detta.

ÖVRIGA UTTALANDEN SOM GRUNDAR SIG PÅ LAG

Vår skyldighet är att utgående från den av oss utförda revisionen ge ett uttalande om de omständigheter som förutsätts enligt stiftelselagen 4:2.2 §.

Styrelsen ansvarar för informationen i bokslutet och verksamhetsberättelsen samt för att de ersättningar och arvoden som betalats till ledamöterna i stiftelsens organ är sedvanliga.

Enligt vår uppfattning ger bokslutet och verksamhetsberättelsen de uppgifter om stiftelsens verksamhet under räkenskapsperioden som är väsentliga för bedömningen av om stadgebestämmelserna om stiftelsens ändamål och verksamhetsformer har följts. Arvoden och ersättningar utbetalda av stiftelsen till ledamöterna i stiftelsens organ kan anses vara sedvanliga.

Helsingfors den 11 april 2022
KPMG OY AB

Marcus Tötterman
CGR

Årsbok 2021

Svenska
kulturfonden